

Gmina Dobre Miasto

Strategia Rozwoju

Gminy Dobre Miasto do roku 2020

- projekt -

Projekt 9.06.2016 r.

przygotowana przez

 REMEDIS SA

---

ul. Petera Mansfelda 4
60-855 Poznań
tel. +48 61 665 78 00
fax +48 61 665 78 09
remedis@remedis.eu

NIP: 781-179-27-48
REGON: 300464078
KRS: 0000270485
Kapitał zakładowy: 6.330.010,20 zł

1.	WSTĘP	8
1.1.	PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA STRATEGII GMINY DOBRE MIASTO	9
1.2.	METODYKA PRAC NAD STRATEGIĄ	10
1.3.	MIEJSCE DOKUMENTU WŚRÓD DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	12
2.	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO GOSPODARCZEJ GMINY DOBRE MIASTO – ANALIZA JAKOŚCI ŻYCIA	14
2.1	PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	15
2.1.1.	RYS HISTORYCZNY.....	15
2.1.2.	POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA	17
2.1.3.	ZASOBY NATURALNE I WARUNKI PRZYRODNICZE GMINY	19
2.1.4.	WALORY KULTUROWE GMINY	29
2.2.	SFERA SPOŁECZNA.....	46
2.2.1.	DEMOGRAFIA	46
2.2.2.	RYNEK PRACY.....	53
2.2.2.1	BEZROBOCIE	53
2.2.3.	UCZESTNICTWO W KULTURZE.....	55
2.2.4.	MIESZKALNICTWO	58
2.3.	SFERA GOSPODARCZA.....	60
2.3.1.	ROLNICTWO.....	60
2.3.2.	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	62
2.4.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	66
2.4.1.	KOMUNIKACJA.....	66
2.4.2.	INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA.....	68
2.4.2.1	SIEĆ WODOCIĄGOWA	68
2.4.2.2	SIEĆ KANALIZACYJNA.....	69
2.4.3.	GOSPODARKA ODPADAMI	70
2.4.4.	INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA I GAZOWA	71

2.4.4.1	SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA.....	71
2.4.4.2	SIEĆ GAZOWA.....	71
2.4.5.	INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA.....	72
2.4.6.	CIEPŁOWNICTWO.....	72
2.5.	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	73
2.5.1.	EDUKACJA.....	73
2.5.2.	KULTURA I SPORT.....	75
2.5.3.	OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA.....	81
2.5.3.1	OCHRONA ZDROWIA.....	81
2.5.3.2	POMOC SPOŁECZNA.....	83
2.5.4.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	85
2.6.	MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNE GMINY.....	86
3.	ANALIZA STRATEGICZNA GMINY DOBRE MIASTO.....	89
3.1.	BILANS STRATEGICZNY GMINY DOBRE MIASTO.....	90
3.1.1.	BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....	90
3.1.2.	BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE STANU ŚRODOWISKA.....	91
3.1.3.	BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO.....	92
3.2.	ANALIZA POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO GMINY DOBRE MIASTO.....	94
3.2.1.	POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ... ..	95
3.2.2.	POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE STANU ŚRODOWISKA.....	96
3.2.3.	POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO.....	97
4.	WYBÓR STRATEGII GMINY DOBRE MIASTO.....	99
4.1.	ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE MIASTO.....	100
4.2.	ANALIZA SWOT/TOWS GMINY DOBRE MIASTO.....	101
4.2.1.	KONSULTACJE SPOŁECZNE.....	101
4.2.2.	ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH.....	102

4.2.3.	ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO	104
4.3.	WIZJA ROZWOJU GMINY DOBRE MIASTO	110
5.	CELE STRATEGICZNE I PROGRAMY OPERACYJNE GMINY DOBRE MIASTO.....	111
5.1.	PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GMINY DLA ROZWOJU”	112
5.2.	PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „DOSKONALENIE STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ”	117
5.3.	PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE”	123
6.	STRATEGIA GMINY DOBRE MIASTO A INNE DOKUMENTY STRATEGICZNE.....	128
6.1.	STRATEGIA EUROPA 2020	129
6.2.	STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020	129
6.3.	DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU „POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI	130
6.4.	RAPORT POLSKA 2030. WYZWANIA ROZWOJOWE	131
6.5.	KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030	131
6.6.	KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE	132
6.7.	REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO NA LATA 2014-2020.....	133
6.8.	STRATEGIA INNOWACYJNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI GOSPODARKI. DYNAMICZNA POLSKA 2020.....	134
6.9.	KRAJOWY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020	134
6.9.1	PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO.....	134
6.9.2	PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ	135
6.9.3	PROGRAM OPERACYJNY POLSKA CYFROWA.....	135
6.9.4	PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA, EDUKACJA I ROZWÓJ.....	135
6.9.5	PROGRAM OPERACYJNY POMOC TECHNICZNA	136

6.10.	STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO ROKU 2025.....	136
6.11.	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO	137
7.	WDRAŻANIE STRATEGII.....	138
7.1.	METODY ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY DOBRE MIASTO NA LATA 2016-2020.....	139
7.2.	SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY MIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	140
7.3.	PUBLIC RELATIONS STRATEGII GMINY DOBRE MIASTO.....	141
8.	ZAŁĄCZNIKI	142
	SPIS TABEL I RYSUNKÓW	150
	SPIS WYKRESÓW.....	153

Projekt 9.06.2016r.

DOBRE MIASTO 2020

Niniejsza strategia jest najważniejszym dokumentem strategicznym gminy Dobre Miasto. Spełnia wymogi metodyczne i formalne. Zawiera opis i diagnozę, analizę i sugerowane rozwiązania, umieszcza wreszcie ten dokument na tle innych, ważnych dla Dobrego Miasta. Pokazuje też dokumenty o mniejszej skali, regulujące rozwiązania konkretnych problemów. Z przyczyn metodycznych nie stosuje żadnych narzędzi pozwalających na hierarchizację celów. Niemniej warto pokusić się o krótkie podsumowanie, mówiące o najsilniejszych stronach i największych wyzwaniach dla naszego Miasta i Gminy.

Najkrócej mówiąc, Dobre Miasto ma jedno podstawowe wyzwanie:

DAĆ MIESZKAŃCOM SZANSE NA LEPSZE ŻYCIE

Warto pamiętać, że przetrwają tylko najatrakcyjniejsze ośrodki miejskie. Biorąc pod uwagę ujemny przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa należy spadek udziału w podatkach od osób fizycznych zrekompensować podatkami od rozwijających się przedsiębiorstw.

Dlatego już dziś, natychmiast, musimy pracować nad wykorzystaniem naszych najsilniejszych stron. Są to:

Mieszkańcy: skoro notujemy spore bezrobocie, a jednocześnie dojeżdża do nas wiele osób do pracy znaczy to, że musimy obudzić potencjał tkwiący w naszych mieszkańcach. Odpowiednio wykształceni znajdą pracę na miejscu!

Położenie: znaczenie dobrego ulokowania przy szlakach komunikacyjnych gwałtownie wzrośnie dzięki obwodnicy poprowadzonej po zachodniej stronie miasta, budującej wokół węzłów zjazdowych potencjał ekonomiczny;

Przyroda i historia: mamy się czym pochwalić i co wykorzystać. Zmieniające się trendy na rynku turystycznym budują naszą szansę, wykorzystajmy ją!

Projekt 9.06.2016 r.

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA STRATEGII GMINY DOBRE MIASTO

Planowanie strategiczne jest pojęciem powstałym na potrzeby wojskowości. Takie nazwiska jak Sun Tzu i jego „Sztuka Wojny” czy Carl von Clausewitz i jego praca „O wojnie” znane są każdemu, kto interesuje się strategią. Planowanie strategiczne przeniosło się do biznesu, a stamtąd trafiło wraz z nowoczesnymi metodami zarządzania do samorządów. Popularne powiedzenie mówi: **„Musimy patrzeć, dokąd idziemy, bowiem dojdziemy tam, gdzie patrzymy”**.

Czy warto planować daleką przyszłość? Jak daleko sięgnąć może planowanie strategiczne?

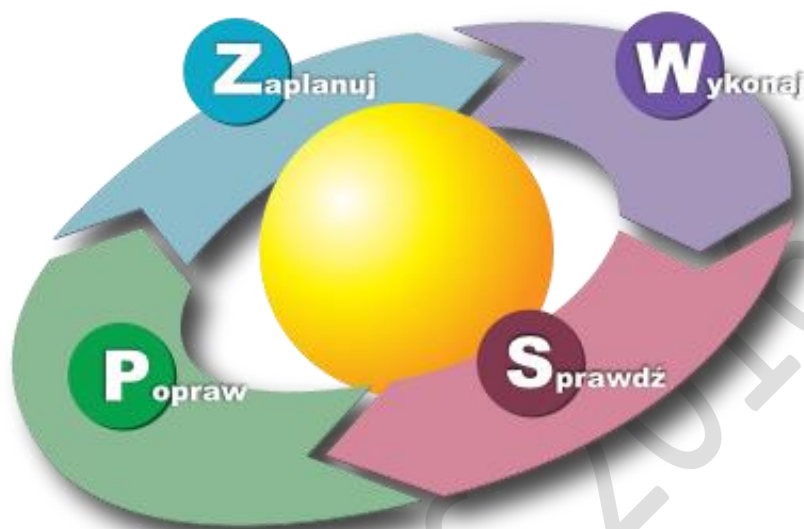
Dokumentem o największym prawnym znaczeniu jest budżet. Jest najistotniejszy dla kontroli poprawności wydatkowania publicznych pieniędzy. Niemniej perspektywa czasowa wielu zadań podejmowanych przez samorzady wykracza poza bieżący rok budżetowy. Aby formalnie móc podjąć działania na lata następne ustawodawca narzucił obowiązek istnienia Wieloletnich Prognoz Finansowych (WPF-ustawa o finansach publicznych). Ze względu na swoją konstrukcję WPF nie gwarantuje realizacji planu. Ustawodawca wpisał te mechanizmy kontrolno-regulacyjne, niemniej wskaźniki czy kontrola RIO dotyczą tylko poprawności formalnej. Ponadto WPF ze swej istoty koncentruje się na zagadnieniach inwestycyjnych. Jednak czy rozwój gminy przebiega tylko dzięki pieniądзом? Skąd wiedzielibyśmy, gdzie leży Krotoszyn gdyby nie mistrzostwa w rzucie beretem? Czy doroczne spory między Darłowem a Łebą o bycie letnią stolicą Polski komuś szkodzą? Czy te „zadania” były widoczne w budżecie? Nawet jeśli tak, to w niewielkim stopniu.

Strategia to wizja, strategia to marzenia. Myślenie nad rozwojem jednostki samorządowej przez pryzmat ograniczonego budżetu często zabija marzenia. A trzeba marzyć, aby zwyciężyć! Dlatego tworzenie strategii bez koncentracji na finansach zwiększa szansę na ciekawy pomysł. Być może nie wymagający istotnych nakładów.

Ze swej istoty myślenie strategiczne w samorządzie winno sięgać wiele lat naprzód. Nie trzeba być urbanistą aby zauważyć, że ponosimy konsekwencje decyzji podjętych nawet dziesiątki i setki lat temu. Jak wyglądałaby Warszawa, gdyby nie zbudowano Pałacu Kultury? Jakim miastem byłby Kraków, gdyby nie decyzja o budowie Nowej Huty? Natomiast czy można planować finanse w takim zakresie – chyba nie.

Przyjąć można, że strategia winna sięgać minimum 5 lat, choć w odniesieniu do niektórych obszarów wizja powinna sięgać znacznie dalej.

Konstrukcja i realizacja strategii powinna być zbieżna z koncepcją ciągłego ulepszania opisanego w tzw. „Cyklu Deminga”.

Rysunek 1 Cykl Deminga (źródło: <https://pl.wikipedia.org>)

To z kolei oznacza konieczność aktualizacji, dostosowania do zmieniającej się sytuacji, zarówno wewnątrz samorządu jak i w jego otoczeniu. Dlatego można powiedzieć, że:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOBRE MIASTO MA CHARAKTER OTWARTY

1.2. METODYKA PRAC NAD STRATEGIĄ

Na podstawie stanu aktualnego i wyników prac osób zaangażowanych w określenie możliwości rozwojowych została przygotowana wizja rozwoju Gminy, realizujące ją cele strategiczne, programy i konkretne zadania. Istotnym pytaniem, na które trzeba sobie odpowiedzieć tworząc strategię jest zawsze, jaki przyjąć horyzont czasowy? W niniejszej strategii przyjęto perspektywę do roku 2020.

Najważniejszym pytaniem pozostaje zatem:

W jakim miejscu chcemy być za pięć lat?

Samorządowcy mają ogromną wiedzę o swoim terenie, dodatkowo optymalizują wydatki, dlatego przy tworzeniu niniejszego dokumentu posłużono się metodą partycypacyjno-ekspercką. Skorzystano z wiedzy mieszkańców, zwłaszcza aktywnych w pracach samorządu, organizacji pozarządowych i biznesu. To oni byli głównymi autorami wyboru dróg rozwoju dla Gminy. Skorzystano z licznych danych dostępnych w Urzędzie Miejskim, w zasobach Głównego Urzędu Statystycznego, innych instytucji publicznych (Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Wojewódzki itp.). Konsultanci Remedis SA współinicjowali spotkania, porządkowali i uzupełniali uzyskiwane informacje. Ponadto dokonali zintegrowanej, wielowątkowej analizy SWOT. Ważną rolę ekspertów zewnętrznych było odniesienie strategii do innych, obowiązujących dokumentów (własnych Gminy, sąsiadów, innych dokumentów powiatowych, wojewódzkich, krajowych i unijnych).

Po przygotowaniu projektu strategii dokument został poddany konsultacjom społecznym, tak, aby finalnie przygotowana strategia była szeroko akceptowaną wizją rozwoju Gminy.

Prace nad strategią składały się z następujących elementów:

I. Określenie stanu aktualnego:

Diagnoza obejmuje przegląd najważniejszych elementów struktury społeczno-gospodarczej gminy. Szczególny nacisk położono na omówienie następujących zagadnień:

- sytuacji demograficznej i społecznej,
- stanu infrastruktury technicznej, w szczególności spraw infrastruktury telekomunikacyjnej, energetycznej i gazowniczej, kanalizacji, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, infrastruktury drogowej,
- stanu infrastruktury społecznej, w szczególności bazy materialnej oświaty i wychowania, zagadnień pomocy społecznej, służby zdrowia, kultury oraz sportu i rekreacji,
- sytuacji gospodarczej,
- problematyki przestrzennej i mieszkaniowej.

II. Określenie potencjału rozwojowego.

III. Zagregowana analiza możliwości rozwoju.

IV. Wizja rozwoju.

V. Określenie Programów Strategii Gminy.

- VI. Koordynacja strategii z innymi dokumentami strategicznymi.
- VII. Określenie zasad monitorowania i aktualizacji strategii.
- VIII. Przygotowanie i przedłożenie Radzie Miejskiej projektu Strategii.

W oparciu o powyższą metodę wyznaczone zostały kierunki rozwoju Gminy. Przygotowana Strategia Rozwoju Gminy obejmuje perspektywę do roku 2020. Jak wcześniej wspomniano na poziomie szczegółowym zadanie realizacji strategii jest przejęte przez dokumenty operacyjne (budżety i WPF).

1.3. MIEJSCE DOKUMENTU WŚRÓD DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Schematycznie miejsce Strategii pośród innych podstawowych dokumentów dotyczących rozwoju jest następujące:

„Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto” jest centralnym dokumentem strategicznym Gminy. Jednak nie funkcjonuje samodzielnie. Immanentnymi składnikami strategii są strategie branżowe – np. „Strategia rozwiązywania problemów społecznych” czy też Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

Podstawowym dokumentem operacyjnym, służącym realizacji strategii jest obowiązująca wieloletnia prognoza finansowa (WPF), uchwalana dorocznie przez Radę Miejską. WPF pozwala na śledzenie postępów w realizacji strategii.

Podczas prac nad niniejszą strategią wykorzystano dokumenty strategiczne jednostek nadrzędnych:

- I. Strategia „Europa 2020”.
- II. Strategia Rozwoju Kraju 2020.
- III. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności”.
- IV. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.
- V. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. Dynamiczna Polska 2020.
- VI. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
- VII. Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.
- VIII. Krajowy Program Operacyjny na lata 2014-2020.
- IX. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025.

oraz dokumenty Gminy Dobre Miasto:

- I. Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2005-2008. Aktualizacja na lata 2007-2015.
- II. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dobre Miasto.
- III. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobre Miasto na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021.
- IV. Wieloletni Program Współpracy Gminy Dobre Miasto z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2015-2018.
- V. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobre Miasto.

Ze względu na naturalną potrzebę tworzenia dokumentów o charakterze strategicznym dla różnych obszarów aktywności przyjęto zasadę otwartości niniejszego dokumentu. Zmiany, uzupełnienia i modyfikacje polegać będą mogły zarówno na poprawianiu wprost dokumentu bazowego, jak i na dołączaniu innych dokumentów, jako uzupełnień strategii.

**2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO
GOSPODARCZEJ GMINY DOBRE MIASTO -
ANALIZA JAKOŚCI ŻYCIA**

Projekt 9.56.2016r.

2.1 PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

2.1.1. RYS HISTORYCZNY¹

Historia Dobrego Miasta sięga roku 1326, gdzie w miejscu grodu pruskiego, położonego pośród bagien i rozlewisk, „w ramionach:” rzeki Łyny powstał gród, nazwany Bona Civitas (1336). W dniu 26 grudnia 1329 roku biskup warmiński Henryk II Wogenap nadał osadzie prawa miejskie. Po kilku latach miasto zostało otoczone murami z trzema bramami: Głotowską, Ornecką i Łąkową oraz licznymi wieżami. Pozostałością dawnych punktów obserwacyjnych rozmieszczonych na murach obronnych była do dziś stojąca „Baszta Bociana”. Dobre Miasto stanowiło część składową Diecezji Warmińskiej. Do 1811 roku było ośrodkiem dóbr biskupich oraz siedzibą kapituły kolegiackiej. Między rokiem 1466, a 1772, na mocy pokoju toruńskiego miasto znajdowało się w granicach Rzeczypospolitej. W trakcie wojny polsko – krzyżackiej okupowane było przez wojska Wielkiego Mistrza Krzyżackiego Albrechta Hohenzollerna. W roku 1627 zostało zniszczone i rozgrabione przez Szwedów. W czasie zaborów dostało się pod panowanie pruskie. Między rokiem 1865 a 1896 stanowiło siedzibę władz powiatu lidzbarskiego. Przeżyło wówczas lata intensywnego rozwoju: w 1852 roku – powstała fabryka saletry, w 1882 roku – fabryka sukna, w 1884 roku zbudowano połączenia kolejowe z Olsztynem i Ornetą. W latach 1882-1849 siedzibę swoją miał tutaj sąd powiatowy, a od 1879 roku – miasto stanowiło siedzibę Sądu Okręgowego. Niemalże bez szwanku Dobre Miasto wyszło z wydarzeń pierwszej wojny światowej. W okresie międzywojennym przeżywało jednak stagnację. Jednym z największych zakładów była ówczesnie fabryka maszyn rolniczych założona w 1905 roku, w kolejnych latach przekształcana: w 1946 r. w Przedsiębiorstwo Państwowe „Warmińską Fabrykę Maszyn Rolniczych „Agromet Warfarma”, w 1997 r. została sprywatyzowana, w kolejnych latach powiększana poprzez nabywanie całościowych pakietów akcji innych firm. Obecnie działa pod nazwą „URSUS S.A.”. W 1939 roku miasto liczyło 5931 mieszkańców. W okresie II Wojny Światowej potencjał produkcyjny miasta dostosowany został do celów militarnych. W 1945 roku wojska radzieckie wkroczyły do Dobrego Miasta niszcząc 485 domów, 65% miasta legło w gruzach. Według spisu ludności z 1945 roku Dobre Miasto zamieszkiwało 435 mieszkańców. Pierwszy burmistrz Dobrego Miasta – Jan Majdecki objął stanowisko administracyjne – zastając zgliszcza, wyludnienie, zerwane tory kolejowe i linie elektryczne. Po wojnie miasto odbudowano i

---

¹ Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007-2015, <http://dobremiasto.org>

rozbudowano. W roku 1960, za stawiennictwem Kardynała Stefana Wyszyńskiego, powróciła do Miasta kapituła kolegiacka.

W 1361 wieś Praslitę zamieszkiwało 10 rycerzy. Znane są imiona pięciu z nich: Tuledrange, Cantote, Milde, Nodobe i Tulegede. W 1454 roku mieszczanie dobromiejscy oraz ludność Cerkiewnika, wystąpili zbrojnie przeciwko biskupowi warmińskiemu, który sprzyjał Zakonowi Krzyżackiemu. Uderzyli na pałac w Smolajnach, chcąc dać nauczkę biskupowi Kuhschmalowi. Folwark i rezydencje spustoszone. Biskup Warmiński Łukasz Watzenrode, w 1502 roku, nakazał kopać nad jeziorem Limajno w celu poszukiwania srebra. Na głębokości bliskiej wzrostu człowieka znaleziono niebieskawą, stosunkowo ciężką warstwę ziemi, której próbki wysłano do Torunia na badania w celu uzyskania opinii, czy są to rudy srebra. Kilku rzeczoznawców stwierdziło podobno, że są to złoża srebrnonośne. Jednak inni twierdzili, że zawierają nie wielką ilość srebra bądź nie zawierają go wcale. Wydobycie złoża okazywało się większe w kosztach niż przychód ze złoża i prace wstrzymano. Z okolic Cerkiewnika sprowadzano modrzewie na maszty dla statków floty kaperskiej tworzonej przez króla Zygmunta Augusta w drugiej połowie XVI wieku. O 5 km od Dobrego Miasta leży wieś Smolajny, dawna letnia rezydencja biskupów warmińskich. Po zniszczeniach wojny północnej (1700-1721) odbudował ją biskup Adam Grabowski. O park i ogród zadbał Biskup Ignacy Krasicki. Z tamtych lat zostały m.in. piękne aleje: klonowa i lipowa oraz staw.

Oddalone o 4 km od Dobrego Miasta Głotowo już w XIV wieku służyło z odpustów i kolegiaty przeniesionej potem do Dobrego Miasta. Za czasów staropruskich, jak głosi legenda, miało tu istnieć miasto stanowiące stolicę ziemi zwanej Głotowią. Obecnie, obok pięknego barokowego kościoła, wzdłuż rzeki Kwieli ciągnie się interesująco wkomponowana w przyrodę Kalwaria Warmińska. W 14 kapliczkach-stacjach przedstawione są sceny Drogi Krzyżowej.

Formy nazewnicze Dobrego Miasta do 1945 roku: niem. Guttstadt – inne nazwy: Guddestat, Godenstat, Gudinstat, Gutberg, Gutenstat, Guthenstadt, Guthinstadt.

Rada Miejska Dobrego Miasta uchwaliła 29 kwietnia 2004 roku statut gminy, w którym napisano:

„Herbem Gminy Dobrego Miasta jest wizerunek jelenia ciemnoczerwonego, z brązowymi kopytami, z dwoma zielonymi liśćmi dębu w pysku, zwróconego w prawo, z uniesioną prawą, przednią nogą, stojącego na zielonym podłożu, z którego wyrasta łodyga zielona, wnika jąca w podbrzusze jelenia. Wizerunek umieszczony jest w białym polu tarczy”.

Gmina posiada również swoją flagę, na której ułożone są barwy gminy w postaci poziomych, równoległych pasów:

- Pas górny – barwa czerwona,
- Pas środkowy – barwa biała,
- Pas dolny – barwa zielona.

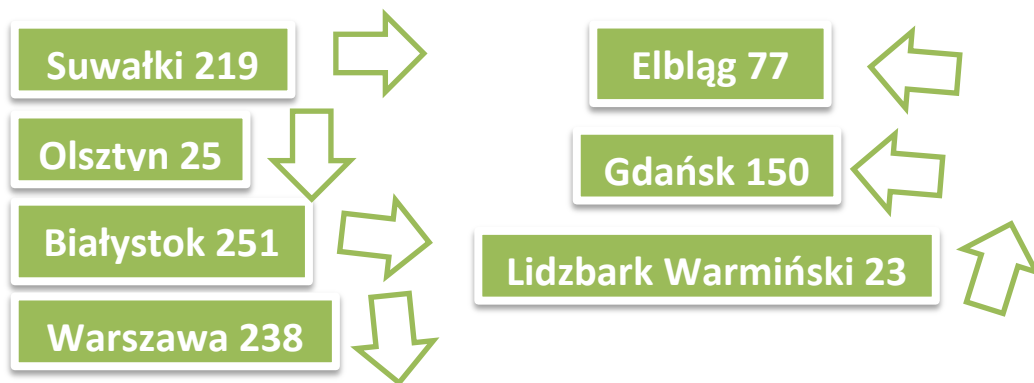
2.1.2. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA

Gmina miejsko-wiejska Dobre Miasto położona jest w środkowej części województwa warmińsko-mazurskiego, w północnej części powiatu olsztyńskiego, w odległości ok. 26 km od Olsztyna, nad rzeką Łyną. Gmina graniczy od północnego wschodu z gminą Lidzbark Warmiński (powiat lidzbarski), od północnego zachodu z gminą Lubomino (powiat lidzbarski), od wschodu z gminą Jeziorany, od strony południowej z gminą Dywity, a od zachodniej z gminą Świątki.

Rysunek 2 Gmina Dobre Miasto na mapie powiatu olsztyńskiego (źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Etku do roku 2016)

Gmina zajmuje powierzchnię 259 km² (25.869 ha) co stanowi 9,12% powierzchni powiatu i 1,07% powierzchni województwa. Siedzibą władz gminy jest miejscowość Dobre Miasto.

Rysunek 3 Odległość [km] Dobrego Miasta od niektórych, większych miejscowości

Sieć osadniczą Gminy Dobro Miasto tworzy miasto Dobro Miasto (podzielone na 5 osiedli) oraz 23 sołectwa. Przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 1 SIEĆ OSADNICZA W GMINIE DOBRE MIASTO (stan na 31.12.2015 r.)

LP.	SOŁECTWA	LICZBA MIESZKAŃCÓW	% OGÓŁU GMINY
	Gmina Dobro Miasto	16.109	100
	Dobro Miasto	10.409	64,62
1	Barcikowo	339	2,10
2	Bzowiec	220	1,37
3	Cerkiewnik	436	2,71
4	Głotowo	486	3,02
5	Jesionowo	437	2,71
6	Kabikiejmy	134	0,83
7	Kabikiejmy Dolne	167	1,04
8	Knopin	129	0,80
9	Knopin Osada	250	1,55
10	Kosyń	99	0,61
11	Kunik	102	0,63
12	Łęgno	171	1,62
13	Mawry	31	0,19
14	Międzylesie	241	1,50
15	Nowa Wieś Mała	291	1,81
16	Orzechowo	318	1,97
17	Piotraszewo	212	1,32
18	Podleśna	273	1,69
19	Praslity	307	1,91
20	Smolajny	616	3,82
	• Smolajny	543	3,37
	• Wichrowo	73	0,45
21	Stary Dwór	183	1,13
22	Swobodna	57	0,35
23	Urbanowo	205	1,27

Źródło: <http://bip.dobremiasto.com.pl>

Sieć osadniczą gminy tworzą głównie miejscowości małe i bardzo małe:

- Wsie duże (ponad 500 mieszkańców) – Smolajny,

- Wsie średnie (300 – 500 mieszkańców) – Barcikowo, Cerkiewnik, Głotowo, Jesionowo, Orzechowo, Praslitry,
- Wsie małe (150 – 300 mieszkańców) – Bzowiec, Kabikiejmy Dolne, Knopin Osada, Łęgno, Międzylesie, Nowa Wieś Mała, Piotraszewo, Podleśna, Stary Dwór, Urbanowo,
- Wsie bardzo małe (do 150 mieszkańców) – Kabikiejmy, Knopin, Kosyń, Kunik, Mawry, Swobodna, Wichrowo.

2.1.3. ZASOBY NATURALNE I WARUNKI PRZYRODNICZE GMINY

Według podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez Jerzego Kondrackiego² Gmina Dobre Miasto leży w obrębie megaregionu *Niż Wschodnioeuropejski*, prowincji *Niż Wschodniobałtycko-Białoruski*, podprowincji *Pojezierza Wschodniobałtyckie*, w makroregionie *Pojezierze Mazurskie* oraz mezoregionie *Pojezierze Olsztyńskie*.

Obszar Gminy znajduje się w obrębie Pojezierza Olsztyńskiego i charakteryzuje się dość znacznym zróżnicowaniem terenu, na który składa się obszar wysoczyzny moreny dennej i czołowej (głównie zachodnia i południowo-wschodnia część gminy), obszar sandru – środkowa i północno-wschodnia część gminy oraz doliny rzeczne Łyny wraz z dopływami Kwiała i Kirsna. W północnej części gminy, powierzchnia terenu ma charakter falisty z wysokościami rzędu 80-100 m n.p. m. Teren wyraźnie podnosi się w kierunku południowym, gdzie powierzchnia terenu usytuowana jest na wysokości 110-140 m n.p.m. Obszar najwyższej wyniesiony, pagórkowaty, znajduje się w południowo – wschodniej części gminy 140-180 m n.p.m. Wysoczyznę przecinają erozyjne doliny rzek, które na obszarach o równinnej i lekko falistej powierzchni są dość szerokie, natomiast na obszarach o dość zróżnicowanej rzeźbie są głębokie i o dość stromych zboczach. W gminie przeważają nieprzepuszczalne lub słabo przepuszczalne gliny zwałowe, powstałe w czasie fazy pomorskiej, stadiu głównego, zlodowacenia północnopolskiego. Miejscami są to piaski i żwiry górne i dolne tej samej fazy. Na terenach na północ i wschód od Dobrego Miasta oraz w rejonie wsi: Barcikowo, Podleśna, Kabikiejmy i na południe od wsi Cerkiewnik brak izolacji eksploatowanej warstwy wodonośnej od powierzchni. Przewaga glin zwałowych występuje w zachodniej i południowo-wschodniej części gminy. Są to gliny brązowe lub brązowo-szare, na ogół silnie ilaste i wapniste. W rejonie Piotraszewo (północno-zachodnia część gminy), występuje glina w frakcji ilastej, tzw. „glinoił” o zabarwieniu czerwonym, tworząca prawdopodobnie pokrywę ilastą na typowej glinie

² Kondracki J. 2013: Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

zwałowej. W środkowej i północno-wschodniej części gminy przeważają piaski i żwiry wodnolodowcowe, których akumulacja związana jest z odpływem wód sprzed czoła lądolodu fazy pomorskiej. Powstały w ten sposób sandr Ornety, otoczony jest od południa Wzniesieniami Górowskimi³.

GLEBY

Powierzchnia gruntów użytkowych rolnych w gminie wynosi 13.067 ha (50,46%), w tym gruntów ornych – 8.506 ha (65,09%), zaś łąk i pastwisk 4.125 ha (31,56%). Sady zajmują powierzchnię ok. 23 ha. Większość gruntów ornych, to gleby średnie i słabe, które zaliczone zostały do klasy IV i VI. Niewielka część, bo tylko 1.800 ha to gleby klasy I-III.

Tabela 2 POWIERZCHNIA GEODEZYJNA GRUNTÓW W GMINIE DOBRE MIASTO

GRUNTY	POWIERZCHNIA [ha]
Obszar Gminy Dobre Miasto	25.869
Powierzchnia lądowa	25.444
Użytki rolne razem	13.067
• Grunty orne	8.506
• Sady	23
• Łąki trwałe	1.497
• Pastwiska trwałe	2.628
• Grunty rolne zabudowane	314
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	10.277
• Lasy	10.069
Grunty pod wodami	425
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	891
• Tereny mieszkaniowe	106
• Tereny przemysłowe	60
• Tereny inne zabudowane	54
• Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	19
• Tereny komunikacyjne – drogi	553
• Tereny komunikacyjne – tereny kolejowe	71
Użytki ekologiczne	0
Nieużytki	1.209
Tereny różne	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z „Raportem o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2012 roku”, na terenie Gminy Dobre Miasto:

- udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych wynosi od 41 do 60%,
- udział gleb o niskiej i bardzo niskiej zawartości magnezu wynosi do 20%,

³ Źródło: Lokalny Plan Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2007-2015

- udział gleb o niskiej i bardzo niskiej zawartości potasu wynosi do 20%,
- udział gleb o niskiej i bardzo niskiej zawartości fosforu wynosi od 41 do 60%⁴.

Stan gleb na terenie gminy Dobre Miasto jest stosunkowo dobry, z wyjątkiem bezpośrednio przyległych do głównych dróg. Zagrożeniem dla gleb przyległych do pasów drogowych są spaliny pojazdów mechanicznych (m.in. Pb, WWA) oraz zasolenie z zimowego utrzymania dróg.

SUROWCE NATURALNE

Na obszarze gminy Dobre Miasto występują złoża kruszywa naturalnego (zwłaszcza piasku i żwiru) oraz kredy jeziornej.

Tabela 3 ZŁOŻA SUROWCÓW NATURALNYCH NA TERENIE GMINY DOBRE MIASTO

NAZWA ZŁOŻA	RODZAJ KOPALINY	STAN ZAGOSPODAROWANIA	POWIERZCHNIA ZŁOŻA [ha]
Barcikowo	Piasek	Eksploatacja złoża zaniechana	2,53
Barcikowo II	Piasek ze żwirem	Złoże skreślone z bilansu zasobów	2,17
Barcikowo III	Piasek	Złoże rozpoznane szczegółowo	1,99
Cerkiewniki	Kreda jeziorna Torf	Złoże rozpoznane wstępnie	19,92
Knopin II	Piasek ze żwirem	Złoże rozpoznane szczegółowo	1,98
Podleśna	Piasek ze żwirem	Złoże skreślone z bilansu zasobów	1,57
Podleśna Kolonia	Piasek ze żwirem	Złoże zagospodarowane	7,85

Źródło: Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Dobre Miasto na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021

WODY

WODY POWIERZCHNIOWE

Wody powierzchniowe zajmują ogółem około 1,7% powierzchni gminy. Teren Gminy Dobre Miasto leży w znacznej części w zlewni rzeki Łyny, która przepływa przez sam środek Gminy z południa na północ. Tylko niewielka północna część gminy w rejonie wsi Mawry należy do zlewni rzeki Pasłęki poprzez rzekę Ramę. Głównymi dopływami Łyny na terenie Gminy są rzeki:

- rzeka Kwieła płynąca z zachodu z rejonu wsi Głotowo do wsi Kropin,

⁴ Źródło: Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Dobre Miasto na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021

- rzeka Kirsna odwadniająca lasy w północno – wschodniej części Gminy i wpływająca do Łyny we wsi Smolajny.

Pozostałe dopływy to niewielkie ciekły bez nazwy.

Największym jeziorem na omawianym terenie jest Limajno (o powierzchni 230,9 ha), położone na południu w rejonie wsi Swoboda. Jezioro leży ok. 5 km od Dobrego Miasta. Pozostałe zbiorniki – jeziora: Pupla Duża, Pupla Mała i Kominek nie przekraczają powierzchni 10 ha.

WODY PODZIEMNE

W centrum Gminy wydzielono Rejon Dobrego Miasta, w którym główny użytkowy poziom wodonośny znajduje się w utworach trzeciorzędowych – w osadach miocenu i oligocenu. Występowanie wód zwykłych stwierdzono w warstwach wodonośnych utworów trzecio i czwartorzędowych, a łączna miąższość utworów wodonośnych sięga 200-300 m. Generalnie wody podziemne powtarzają dział wód powierzchniowych. Spływają w kierunku północno-wschodnim do doliny Łyny. Wody najczęściej są pod ciśnieniem a zwierciadło stabilizuje się blisko lub powyżej powierzchni terenu. W utworach czwartorzędowych poziom wodonośny ma charakter nieciągły, występuje na różnych głębokościach, często w formie soczew. Wodonośne piaski i żwiry zalegające między poziomami glin tworzą warstwy wodonośne o niewielkim zasięgu i różnej miąższości. Miąższość utworów wodonośnych w czwartorzędzie to przeważnie: 15-40 m. Pierwszy użytkowy poziom wodonośny występuje przeważnie na głębokościach: 30-60 m n.p.m., lokalnie na 10-30 m n.p.m. lub poniżej 100 m p.p.t. Warunki hydrogeologiczne na większości Gminy uznawane są za przeciętne. Wydajność eksploatacyjna studni jest rzędu 10-30 m³/h. Korzystne warunki hydrogeologiczne występują w centrum i w południowo-wschodniej części Gminy. Wydajność eksploatacyjna studzien na tych terenach może sięgać: 30-70 m³/h.

Obszar Gminy Dobrze Miasto położony jest w granicach dwóch głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) oznaczonych numerami:

- nr 213 Zbiornik międzymorenowy Olsztyn (udokumentowany),
- nr 205 Subzbiornik Warmia (nieudokumentowany)⁵.

---

⁵ Źródło: Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Dobrze Miasto na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021

PRZYRODA

Gmina Dobrze Miasto jest obszarem o bogatych i wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię ok. 10.277 ha, tj. 39,72% powierzchni ogólnej gminy.

Największym kompleksem na terenie Gminy jest kompleks Lasów Wichrowskich o ciągłej powierzchni ponad 7 tys. ha – w tym część po za terenem Gminy. Oprócz nich występują kompleksy 100 – 500 ha zwłaszcza wokół jeziora Limajno oraz liczne kompleksy kilkudziesięcio i kilkuhektarowe – szczególnie w części południowo – zachodniej i zachodniej. Bardzo licznie występują śródpolne kępy (na pograniczu kwalifikacyjnym lasów i zadrzewień), szczególnie wzdłuż naturalnych cieków płynących w wąwozach. Pozycję dominującą zajmują drzewostany iglaste. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna. Udział gatunkowy jest następujący: sosna – 63%, świerk – 14%, brzoza – 9%, dąb – 7%, olcha - 6%, inne – 1%⁶.

Na terenie gminy Dobrze Miasto zostały powołane, na podstawie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz wcześniejszych ustaw o ochronie przyrody, następujące formy ochrony przyrody:

- obszary Natura 2000,
- obszary chronionego krajobrazu,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy,
- pomniki przyrody,

OBSZARY NATURA 2000

Warmińskie Buczyny (kod obszaru PLH280033) – zajmuje powierzchnię 1.525,9 ha. Obszar ostoi został wyznaczony w postaci trzech odrębnych enklaw położonych w środkowej części Pojezierza Olsztyńskiego. Obejmują one fragment ciągu moreny czołowej powstałej w fazie pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego dochodzące do 179 m n.p.m. oraz obniżenia do których należy fragment doliny Łyny i misy jezior. Obszar w znaczącym stopniu zajmują lasy, z czego lasy liściaste to 54% powierzchni obszaru, lasy liściaste 15%, a lasy iglaste 4%, pozostałą część obszaru zajmują wody śródlądowe (16%), siedliska łąkowe i zaroślowe (5%) i siedliska leśne (1%). Najniżej położonym miejscem jest jezioro Limajno, które znajduje się na wysokości 78 m n.p.m. Tak duże deniwelacje oraz pofałdowana rzeźba terenu przyczyniły się do powstania wielu drobnych potoków, których większość zachowała naturalny charakter. U podnóża skarp

⁶ Źródło: Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Dobrze Miasto na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021

dolin tych cieków oraz doliny Łyny w wielu miejscach zaznaczają się słabe zjawiska źródłiskowe o charakterze wysiękowym. Morenowe wzgórza obfitują w materiał skalny, który w wielu miejscach widoczny jest na powierzchni w postaci pojedynczych głazów, kamieni ale również ich wyraźnych zgrupowań w postaci głazowisk. Urozmaicona rzeźba terenu, różnorodność roślinności i obecność naturalnych zbiorników wodnych nadają temu obszarowi specyficzne i wysokie walory krajobrazowe. Głównym walorem przyrodniczym tego terenu są dobrze zachowane starodrzewia lasów bukowych stanowiące najdalej na wschód wysunięte, zwarte enklawy tego gatunku w całym zasięgu występowania w Europie. Duża część tych drzewostanów ma charakter naturalny lub została odnowiona na pierwotnym siedlisku i wchodzi w skład żywej buczyny pomorskiej. Mniejsze powierzchnie, występujące zwykle w kontakcie przestrzennym z poprzednim zbiorowiskiem, zajmuje na tym terenie kwaśna buczyna pomorska. Obecność na tym terenie dużej ilości głazów narzutowych a nawet głazowisk wykorzystuje wiele epifitycznych gatunków mchów i porostów. Starodrzewia lasów liściastych stanowią ostoję 8 gatunków nietoperzy, tym 2 gatunków (mroczek pozłocisty, borowiaczek) znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. W dolinach wolno płynących cieków oraz szerokich obniżeniach terenowych dominują bagienne lasy olszowe tworzące niżowe łągi jesionowo-olszowe oraz olsy. Rzadziej na tym terenie występuje inne zbiorowisko leśne z olszą czarną jakim jest podgórski łąg jesionowy, który należy do rzadkich i interesujących składników roślinności Polski niżowej. Istotną powierzchnię ostoi stanowią naturalne eutroficzne zbiorniki wodne do których należą cztery jeziora przylegające bezpośrednio do kompleksów leśnych. W obszarze ostoi znajduje się również bardzo dobrze zachowany, "dziki" fragment doliny rzeki Łyny o długości około 4 km. Rzeka na tym odcinku posiada naturalne, meandrujące koryto, a dno doliny porastają typowo wykształcone szuwały wysokie i turzycowiska. Dzięki spowolnionemu przepływowi wody rzeka na tym odcinku w co roku okresie wiosennym zalewa prawie całe dno doliny. W tym naturalnym fragmencie rzeki występuje silna populacja bobra oraz żeruje wydra. Urozmaiceniem leśnego krajobrazu są na tym terenie śródleśne enklawy łąk będące środowiskiem czerwończyka nieparka. W obrębie mezofilnych lasów liściastych występuje wiele niedużych, bezodpływowych zagłębień o charakterze mokradeł i oczek wodnych, które stanowią sprzyjające miejsce bytowania kumaka nizinnego⁷.

---

⁷ Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=1080>

Swajnie (kod obszaru PLH280046) – zajmuje powierzchnię 1.186,5 ha. Teren w większości leśny z ustępującym osadnictwem i działalnością rolniczą, położony na wschód od Dobrego Miasta w Nadleśnictwie Wichrowo. Osią obszaru jest rzeka Kirsna z częściowo naturalną doliną, częściowo zmeliorowanym korytem, biegnącym wśród łąk kośnych. W części południowo-zachodniej znajdują się zalane łąki na terenie nie istniejącego już gospodarstwa, natomiast w części północno-wschodniej znajduje się osada Swajnie. Dawniej był tu duży folwark z oborą i stajnią. Obecnie znaczna część terenów rolnych została zalesiona lub znajduje się w stadium zarastania (naturalna sukcesja). Obora nie istnieje od połowy XX wieku. Tereny leśne z istotnym udziałem grądu subkontynentalnego i niewielkim grądu zboczowego na wyniesieniach morenowych, oraz z podmokłymi zbiorowiskami leśnymi: sosnowy bór bagienny, borealna świerczyna bagienna, niżowy łąg jesionowo-olszynowy, źródliskowe lasy olszowe na niżu, oraz z siedliskami nieleśnymi, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą, torfowiska wysokie zdegradowane oraz torfowiska przejściowe i trzęsawiska. Wymienione siedliska podmokłe znajdują się w miejscami szerokiej dolinie rzeki Kirsny, wokół kilku zbiorników wodnych w zagłębieniach terenu. Z innych zbiorowisk roślinnych interesujące, choć powierzchniowo nieistotne, są bogate florystycznie murawy bliźniczkowe. Około roku 2000 na obszarze pojawiły się bobry, przyspieszając procesy renaturyzacyjne. W nurcie rzeki Kirsny pojawiły się liczne, zwalone drzewa, pozytywnie wpływając na naturalne procesy hydrologiczne i zwiększające siedliskowe zróżnicowanie rzeki. Jednakże obecność bobrów, jak i stopniowe zalesianie terenów nadbrzeżnych oraz zwiększony dopływ substancji humusowych (także z regenerujących się torfowisk), negatywnie wpływa na zanikającą populację skójki gruboskorupowej. Można sądzić, że obecnie zbiorniki wodne w wyniku naturalnej sukcesji zmieniać będą się w kierunku wód dystroficznych. Sprzyjać to będzie odradzaniu się licznej grupy bezkręgowców wodnych, związanych z tymi siedliskami. Głównym celem utworzenia ostoi jest ochrona grądu subkontynentalnego oraz zachowanie siedlisk wodnych w postaci śródleśnej, niewielkiej rzeki (rzeka Kirsna), zbiorników eutroficznych, naturalnych zbiorników dystroficznych, podmokłych łąk i łągów w dolinie rzeki Kirsny, sosnowych borów bagiennych, borealnej świerczyny bagiennej oraz torfowisk wysokich i przejściowych.. Za najcenniejsze należy uznać jeziora dystroficzne z płem torfowiskowym, będące siedliskiem występowania chronionych ważek iglicy małej oraz zalotki białoczelnej. Śródleśne zbiorniki wodne, zarówno naturalne jeziora jak i zbiorniki okresowe oraz niewielkie strumienie i rowy stanowią ważne siedlisko dla bezkręgowców wodnych, głównie owadów. W rzece Kirsnie siedliska swoje znajdują takie gatunki jak bóbr, wydra, minóg strumieniowy, głowacz białopetwy, nielicznie

występuje także skójką gruboskorupowa. Drugim typem ważnych przyrodniczo siedlisk są łąki i łągi w dolinie Kirsny, siedlisko ważne ze względu na występujące tu storczyki jak i motyla czerwończyka nieparka. Jest to obszar ważny dla zachowania populacji organizmów związanych z siedliskami wodnymi i podmokłymi, które są tu liczne i różnorodne. W rzece Kirśnie zanotowano także takie gatunki ryb jak: okoń, jelec, ciernik, śliz, strzebla potokowa, płoć, pstrąg potokowy, szczupak. W otwartych i zarośniętych zbiornikach wodnych rozmnaża się kumak nizinny, natomiast na podmokłych łąkach występuje czerwończyk nieparek. Dogodne i dobrze zachowane siedliska sprzyjają licznemu występowaniu chronionych i cennych bezkręgowców wodnych i związanych z siedliskami wilgotnymi⁸.

Buczyny nad Limajnem(kod obszaru pltmp365) – zajmuje powierzchnię 1.676,1 ha. Jest to obszar proponowany przez organizacje pozarządowe w ramach Shadow List. Jest to kresowe stanowisko buczyn na wschodniej granicy zasięgu. Poza kwaśnymi i żyznymi buczynami na obszarze występują inne siedliska z Dyrektywy Siedliskowej: starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne, suche, śródlądowe murawy napiaskowe, niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, grąd subatlantycki, lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe. Występują też gatunki z Dyrektywy Siedliskowej: wydra, bóbr i motyl: czerwończyk nieparek⁹.

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny – zajmuje powierzchnię 16.429,9 ha. Znajduje się również na obszarach gminy Jeziorany w powiecie olsztyńskim, w powiecie bartoszyckim na terenie gmin: Sępól, Bartoszyce i miasta Bartoszyce oraz w powiecie lidzbarskim na terenie gmin: Kiwity, Lidzbark Warmiński i Miasta Lidzbark Warmiński.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny – zajmuje powierzchnię 15.307,8 ha. Położony jest w powiecie olsztyńskim na terenie gmin: Świątki, Dobre Miasto, Dywity, Jonkowo, Barczewo, Gietrzwałd, Stawiguda, Olsztyn.

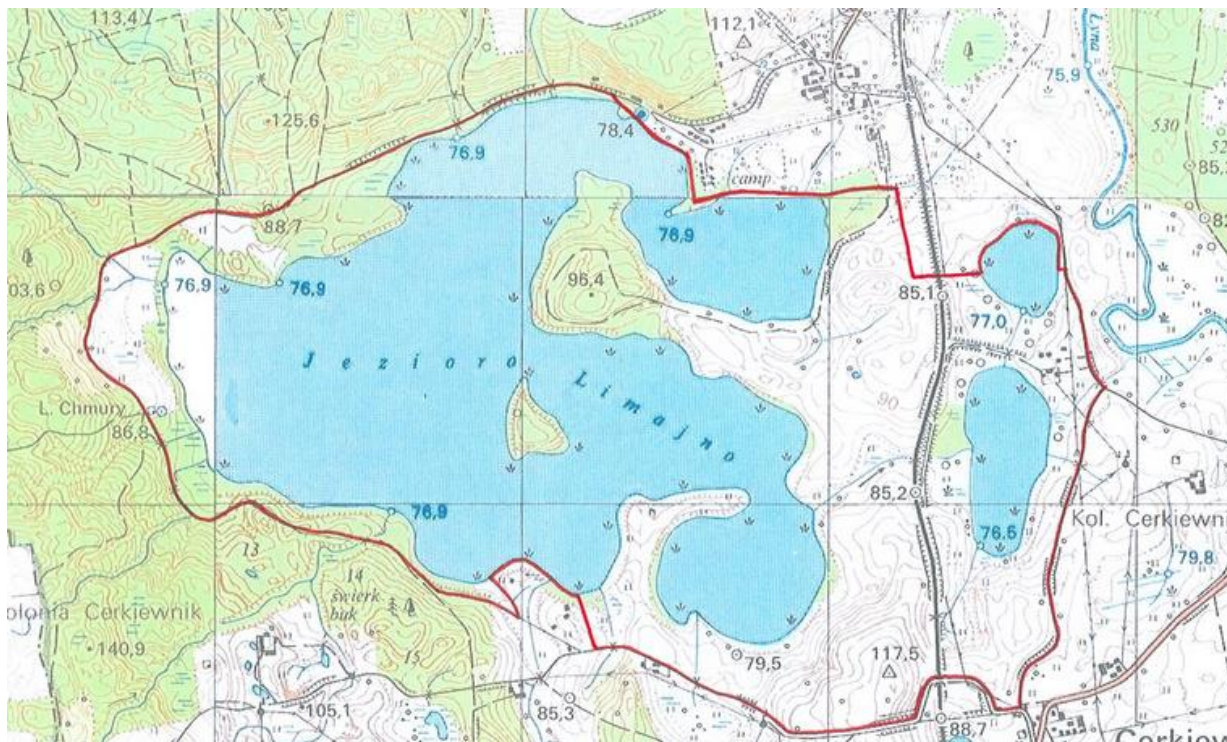
ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „**Jezioro Limajno i okolice**”. Jak sama nazwa wskazuje

⁸ Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=1079>

⁹ Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=obszar&id=1066>

obejmuje obszar jeziora Limajno oraz tereny sąsiednie.

Rysunek 4 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Jezioro Limajno i okolice” – mapa (źródło: <http://archiwumbip.olsztyn.rdos.gov.pl>)

POMNIKI PRZYRODY

Tą formą ochrony obejmuje się pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej odznaczających się indywidualnymi wyróżniającymi je cechami. Uznanie za pomnik przyrody następuje w drodze rozporządzenia wojewody lub uchwały rady gminy. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, zwiększają jego różnorodność, często związane są z lokalną legendą lub wybitną postacią historyczną. Zachowanie ich dla przyszłych pokoleń jest wyrazem naszej kultury. Pomniki przyrody znajdują się na terenie parków, cmentarzy, w lasach, wśród pól, zabudowy wiejskiej i miejskiej, jak również w pasach drogowych, a dominują wśród nich głównie drzewa gatunków rodzimych, tj. dąb szypułkowy oraz lipa drobnolistna. Są wśród nich pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje, głązy narzutowe, stanowiska roślin chronionych. Wykaz pomników przyrody znajdujących się na terenie gminy Dobre Miasto znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 4 POMNIKI PRZYRODY W GMINIE DOBRE MIASTO

LP.	OBIEKT	OBWÓD [cm]	WYSOKOŚĆ [m]	LOKALIZACJA
1	Sosna pospolita – <i>Pinus silvestris</i>	310	30	Leśnictwo Kaźmierowo
2	Dąb szypułkowy – <i>Quercus robur</i>	320	28	Leśnictwo Kaźmierowo
3	Kasztanowiec biały – <i>Aesculus hippocastanum</i>	300	23	m. Dobre Miasto, ul. Wojska Polskiego przy szkole podstawowej
4	Lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i>	260	24	m. Dobre Miasto, ul. Wojska Polskiego 26
5	Lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i>	230	24	m. Dobre Miasto, ul. Wojska Polskiego 26
6	Lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i>	405	25	m. Dobre Miasto, ul. Wojska Polskiego 26
7	Klon pospolity – <i>Acer platanoides</i>	170	16	Nadleśnictwo Wichrowo, w. Kurnik, przy drodze wjazdowej do b. PGR-u
	Lipa drobnolistna – <i>Tilia cordata</i> , 5 sztuk	170-440	18-24	
	Jesion wyniosły – <i>Fraxinus excelsior</i> , 2 szt.	245,250	25	
8	Buk pospolity – <i>Fagus sylvatica</i> , 2 szt	350,310	32	Leśnictwo Kaźmierowo
9	Świerk pospolity – <i>Picea Abies</i>	326	40	Nadleśnictwo Wichrowo, Leśnictwo Sarny
10	Sosna pospolita - <i>Pinus silvestris</i>	332	34	Leśnictwo Biały Krzyż
11	Dąb szypułkowy – <i>Quercus robur</i>	380	42	Nadleśnictwo Wichrowo, Leśnictwo Kochanówka

Źródło: <http://bip.olsztyn.rdos.gov.pl>

Ponadto przez obszar gminy przebiega korytarz ekologiczny w sieci **ECONET** o znaczeniu krajowym, którego osią jest rzeka Łyna.

Na terenie miasta znajdują się bardzo ciekawe obszary zieleni miejskiej zagospodarowanej, które w okresie wiosenno-letnio-jesiennym wzbogacają krajobraz miasta. W granicach administracyjnych miasta znajduje się między innymi, park miejski, łańcuch ciągów spacerowych wzdłuż rzeki Łyny, zespół lip przy ul. Wojska Polskiego stanowiących pomniki przyrody oraz zieleńce i zieleń uliczna. Wśród terenów zieleni miejskiej na szczególną uwagę zasługuje Park Przyjaciół Kultury znajdujący się w obrębie nr 1 miasta Dobre Miasto, z przewagą zieleni wysokiej. Dominują w nim gatunki liściaste ok. 95 %: lipy drobno i szerokolistne, dąb czerwony, dąb szypułkowy i bezszypułkowy oraz klon jesionolistny. Zieleń miejska rozciąga się po południowej stronie parku, stanowi ją wielogatunkowy żywopłot oraz

nieliczne gatunki porozrzucane po całym obszarze parku: śnieguliczka biała, jaśminowiec, bez czarny, głóg jednoszyjkowy, śliwa wiśniowa, jaśminowiec wonny oraz róża.

W 2014 roku na obszarze gminy nasadzono 36 drzew i 1.028 krzewów. Ubytki w drzewostanie, w tym czasie, wyniosły 85 drzew i 3 krzewy.

2.1.4. WALORY KULTUROWE GMINY

Atrakcyjność gminy wynika z wyjątkowego położenia i zróżnicowania przyrodniczego oraz z dużej wartości jej walorów krajoznawczych i kulturowych.

Na terenie gminy znajduje się wiele zabytków budownictwa, architektury sakralnej i świeckiej. Do rejestru zabytków wpisane są między innymi następujące obiekty :

- **Bzowiec:**
  - Kapliczka przydrożna z 1914 roku,
  - Kapliczka przydrożna z 1908 roku,
- **Cerkiewnik:**
  - Kościół parafialny pod wezwaniem św. Katarzyny z 1851 roku,
  - Cmentarz grzebalny,

Rysunek 5 Kościół w Cerkiewniku (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- **Dobre Miasto:**
  - Układ urbanistyczny z 1325 roku,

- Kościół pod wezwaniem Najświętszego Zbawiciela i Wszystkich Świętych – Bazylika Mniejsza: pochodząca z XIV wieku wspaniała gotycka kolegiata wybudowana w latach 1357-1389 na bagnie, przypuszczalnie na dębowych palach. Na jubileusz 600-lecia Papież Jan Paweł II 19 maja 1989 roku obdarzył tytułem i godnością Bazyliki Mniejszej. Wewnątrz kościoła znajdują się min.: rzeźba Madonny z XV wieku, ołtarz Tron łaski wykonany ok. 1500 roku przez uczniów Wita Stwosza, ołtarz Trójcy Świętej, bogato zdobiona ambona z 1693 roku, ołtarz główny ufundowany przez biskupa Adama Stanisława Grabowskiego z 1748 roku.

Rysunek 6 Kolegiata w Dobrym Mieście (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- Kościół pod wezwaniem św. Mikołaja,

Rysunek 7 Kościół św. Mikołaja (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- Kaplica pod wezwaniem św. Jerzego z XVIII wieku,

Rysunek 8 Kaplica św. Jerzego (źródło: <https://pl.wikipedia.org>)

- Kościół ewangelicki z I połowy XIX wieku, obecnie Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dobrym Mieście,

Rysunek 9 Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dobrym Mieście (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- Kapliczka przydrożna z XIX wieku przy ul. Grunwaldzkiej,
- Kapliczka przydrożna z XIX wieku przy ul. Wojska Polskiego,

Rysunek 10 Kapliczka przydrożna przy ulicy Wojska Polskiego (źródło: <https://pl.wikipedia.org>)

- Brama cmentarna przy ulicy Olsztyńskiej,

Rysunek 11 Brama cmentarna (źródło: <https://pl.wikipedia.org>)

- Pozostałości murów obronnych z XIV-XV wieku,
- Baszta Bociania: jest to pozostałość po średniowiecznych murach obronnych. Jej nazwa pochodzi od gnieźdzących się na jej szczycie bocianów. Obecnie mieści się tu siedziba Oddziału Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Pojezierze”. W Baszcie Bocianie znajduje się muzeum i galeria.

Rysunek 12 Baszta Bociana (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- Wiele domów przy ulicach: Fabrycznej, Górnej, gen. Tadeusza Kościuszki (d. Groblowej), Grunwaldzkiej, Krótkiej, Łużyckiej, Malczewskiego, Olsztyńskiej, Orła Białego, Sowińskiego, Spichrzowej, Warszawskiej, Wojska Polskiego,

Rysunek 13 Ulica Sowińskiego (źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście)

- Ewangelicki dom parafialny z I połowy XIX wieku przy ulicy olsztyńskiej, obecnie kino,
- Willa z końca XIX wieku przy ulicy Olsztyńskiej 8,

Rysunek 14 Willa przy ulicy Olsztyńskiej (źródło: <https://pl.wikipedia.org>)

- Zajazd przy ulicy Wojska Polskiego 28, obecnie dom mieszkalny,

- Stajnia przy ulicy Wojska Polskiego 28a, obecnie dom mieszkalny,
  - Stajnia z II połowy XIX wieku przy ulicy Górnej 9a, obecnie warsztat samochodowy,
  - Stajnia z 1900 roku przy ulicy Orła Białego 28,
  - Spichlerz z bramą przy ulicy Łużyckiej 28,
  - Spichrz przy ulicy Łużyckiej 37,
  - Spichrz przy ulicy Olsztyńskiej 10,
  - Spichrz murowano-szachulcowy z końca XIX wieku przy ulicy Spichrzowej 12,
  - Gazownia miejska z początku XX wieku,
  - Rzeźnia z 1889 roku przy ulicy Kościuszki (d. Groblowej) 6, obecnie dom mieszkalny,
  - Wieża ciśnień z 1905 roku przy ulicy Gdańskiej,
- **Głotowo:** jest znane jako miejsce odpustowe. Barokowy kościół wybudowano w latach 1723-1726. Obok kościoła w zadrzewionym jarze po obu stronach rzeki Kwieli ciągnie się wkomponowana w przyrodę Kalwaria Warmińska. Wybudowano ją w latach 1878-1894 z inicjatywy Jana Martena.
    - Kościół parafialny pod wezwaniem Zbawiciela z 1722 roku,
    - 4 kaplice w narożnikach cmentarza kościelnego,
    - Cmentarz kościelny,

Rysunek 15 Kościół w Głotowie (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- Kapliczka z 1742 roku na placu kościelnym,
  - Kapliczka z XIX wieku na cmentarzu parafialnym,
  - Kapliczka przydrożna,
  - Kapliczka przydrożna z 1767 roku,
  - Kapliczka przydrożna z XVIII wieku,
  - Dwa cmentarze z XIX wieku,
  - Kalwaria warmińska: 14 kaplic 1878-1894, grota Matki Boskiej z Lourdes z XX wieku, kaplica Modlitwy w Ogrójcu z XX wieku, park kalwaryjski,
- **Jesionowo:**
    - Kościół parafialny pod wezwaniem św. Marcina Kościół z 1649 roku rozbudowany w 1684 roku. We wnętrzu zachowały się m. in. ołtarz główny z 1684 roku, ołtarz boczny rokokowy z 1781 roku, prezbiterium i zakrystia z 1911 roku,
    - Cmentarz grzebalny,

Rysunek 16 Kościół w Jesionowie (źródło: <https://pl.wikipedia.org>)

- **Knopin:**
  - Kaplica pod wezwaniem Matki Boskiej Królowej Polski,
- **Kosyń:**
  - Most drogowy nad łąką,
- **Łęgno:**
  - Kapliczka przydrożna z II połowy XIX wieku,
  - Kapliczka przydrożna z 1911 roku,
  - Kapliczka przydrożna z 1883 roku,
- **Mawry:**
  - Kapliczka przydrożna z 1800 roku,
  - Kapliczka przydrożna z II połowy XIX wieku,
  - Kapliczka przydrożna z I ćw. XIX wieku,
- **Międzylesie:**
  - Zespół kaplicy odpustowej z lat 1711-1724:
    - kaplica odpustowa,
    - 3 kaplice w narożnikach ogrodzenia,
    - cmentarz przykościelny,
    - kaplica p.w. św. Heleny,

Rysunek 17 Kaplica w Międzyzylesiu (źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście)

- Kapliczka przydrożna z początku XX wieku,
- **Nowa Wieś Mała:**
  - Kaplica pod wezwaniem Miłosierdzia Bożego z 1905 roku,
  - Dwie kapliczki z dzwonnicką z początku XX wieku,
  - Pięć kapliczek przydrożnych z początku XX wieku,
- **Orzechowo:**
  - Kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny z I połowy XVIII wieku – zbudowany w stylu barokowym, ołtarz główny pochodzi z ok. 1720 roku,
  - Cmentarz grzebalny,
  - Plebania z XIX wieku,
  - Szkoła z początku XIX wieku,

Rysunek 18 Kościół w Orzechowie (źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście)

- **Piotraszewo:**

- Kościół filialny pod wezwaniem św. Bartłomieja: gotycki kościół parafialny zbudowany w latach 1360-1370. W 1739 roku wzniesiono obecną drewnianą wieżę. Na ścianie południowej znajduje się zegar słoneczny z data 1772,

Rysunek 19 Kościół w Piotraszewie (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- Cmentarz z XV-XVIII wieku,
- Kapliczka w narożniku ogrodzenia kościelnego,
- Kapliczka przydrożna z końca XIX wieku,
- Plebania z 1806 roku, obecnie dom,
- Dom z końca XIX wieku,
- **Podleśna:**
  - Dwie kapliczki przydrożne z końca XIX wieku,
- **Prasłity:**
  - Kapliczka przydrożna z połowy XIX wieku,
  - Kapliczka przydrożna z końca XVIII wieku,
  - Kapliczka przydrożna z początku XX wieku,
- **Smolajny:**
  - Zespół pałacowy z XVIII-XX wieku: pałac, dom przy bramie wjazdowej, brama, pałacyk myśliwski, park,

Rysunek 20 Pałac w Smolajnach (źródło: <http://dobremiasto.com.pl>)

- Zespół młyna wodnego: budynek produkcyjno-mieszkalny, budynek gospodarczy, urządzenia hydrotechniczne,

- **Stary Dwór:**
  - Kapliczka przydrożna z 1872 roku,
  - Dwie kapliczki przydrożne z początku XX wieku,
- **Wichrowo:**
  - Budynek nadleśnictwa z 1905 roku.

Rysunek 21 Budynek nadleśnictwa - Wichrowo (źródło: <https://pl.wikipedia.org>)

Ponadto w gminie warto zobaczyć Skansen Miejski w Dobrym Mieście. Jest to jedno z najbardziej atrakcyjnych miejsc, w którym odwiedzający mogą poznać historię Dobrego Miasta. W odrestaurowanych kamienicach z przełomu XVII/XVIII wieku odtworzono dawne zakłady rzemieślnicze: szewsko-rymarski, fryzjerski, pracownię fotograficzną, dom piekarza. W ramach Centrum Kulturalno-Bibliotecznego działa Stodoła Kultury. Na jej terenie odbywają się przeróżne wystawy, spotkania czy wernisaże.

Na terenie gminy Dobre Miasto zaewidencjonowano ogółem 6 stanowisk archeologicznych. Rozmieszczenie tych stanowisk na obszarze gminy jest zróżnicowane tak samo jak zróżnicowana jest ich funkcja.

Tabela 5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE W GMINIE DOBRE MIASTO

OBIEKT	NR REJESTRU	MIEJSCOWOŚĆ
Grodzisko wczesnośredniowieczne, stożkowe	C-254	Cerkiewnik

Grodzisko starożytne	C-260	Cerkiewnik
Nawarstwienia kulturowe starego miasta	C-146	Dobre Miasto
Grodzisko półwyspowe	C-082	Kabikiejmy
Grodzisko wysoczyznowe, pierścieniowe	C-223	Swobodne
Grodzisko stożkowe	C-224	Swobodne

Źródło: www.wuoz.olsztyn.pl

Gmina Dobre Miasto, położona wśród warmińskich wód i lasów, pełna jest atrakcji związanych z walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, ale także jak widać historycznymi. W malowniczych Lasach Wichrowskich wytyczonych zostało wiele ciekawych szlaków rowerowych. Czyste Jezioro Limajno zwane „Perłą Warmii” czy rzeka Łyna z organizowanymi na niej spływami kajakowymi, dają znakomite możliwości spędzenia w gminie urlopu, połączonego z aktywnym wypoczynkiem.

Atrakcyjnymi turystycznie są miejscowości znajdujące się w okolicach jeziora Limajno. Położona w północno-wschodniej części jeziora wieś Swobodna oraz położona w dolinie rzeki Łyny wieś Cerkiewnik. Szczególne walory miejscowości przejawiają się w występowaniu w okolicy jezior, obszarów leśnych, łąk i pastwisk oraz gruntów ornych (walory wizualne). Jezioro Limajno z wodami I klasy czystości, przyciąga licznych amatorów sportów wodnych i jest rajem dla wędkarzy. Występuje tu m. in. lin, okoń, płoć, sieja, sielawa, węgorz, ukleja, wzdrenga. Linia brzegowa jeziora jest dobrze rozwinięta, z dwoma dużymi półwyspami. Jezioro posiada w środkowej części wyspę o powierzchni około 3,8 ha. Jezioro otoczone jest lasami, głównie grądowymi i łąkami. Znajduje się tu także rozległa piaszczysta plaża. W okolicy znajdują się cztery inne jeziora – Mały Komin, Duży Komin, Mała Pulpa i Duża Pulpa oraz wiele stawów i drobnych oczek wodnych. W okolicy jeziora gnieździ się wiele gatunków ptaków, w tym bielik. Przez Swobodę przebiega czerwony Szlak Kopernikowski, który wzdłuż przebiegu jeziora doprowadzi nas do Cerkiewnika, a w przeciwną stronę, drogą gruntową do Głotowa. Głotowo to miejscowość nacechowana wybitnymi walorami kulturowymi związanymi z miejscem kultu religijnego. Największym walorem miejscowości jest najczęściej odwiedzana przez turystów Kalwaria Warmińska, wybudowana na wzór jerozolimskiej oraz Sanktuarium Eucharystyczne. Archidiecezjalne Sanktuarium Najświętszego Sakramentu i Męki Pańskiej w Głotowie jest jednym z najstarszych żywych do dziś miejsc pielgrzymkowych na Warmii. Jego pisana historia sięga pierwszej połowy XIV wieku. W sąsiedztwie barokowego Kościoła Sanktuarijnego, Kalwarii Warmińskiej oraz Starego i Nowego Cmentarza Parafialnego znajduje się także Dom Pielgrzyma. Na miejscu do dyspozycji pielgrzymów jest około 100 miejsc

noclegowych. Mieszkańcy domu pielgrzyma mogą korzystać z jadalni i herbaciarni. Wewnątrz jest także kaplica z Najświętszym Sakramentem i oratorium.

W przepięknym otoczeniu łąk i lasów Wichrowskich oraz dorzecza rzeki Łyny położona jest wieś Smolajny. Nad niewielką strugą, dopływem pobliskiej Łyny stoi młyn wodny. Stary drewniany budynek jest otwarty jako atrakcja także dla chcących zwiedzić go turystów. Małe młyny właściwie znikły z polskich wsi i miasteczek, dlatego warto zajrzeć do wnętrza zabytkowego obiektu. Wszystkich, którzy tu trafią zaskoczy doskonały stan zachowania młyna, a zwłaszcza starych maszyn przemiałowych. W odległości około 1 kilometra na zachód od zabudowań Smolajn znajduje się okazała rezydencja, malowniczo usytuowana na skarpie, ponad doliną Łyny. Jest to pałac biskupów warmińskich, zbudowany dla biskupa Adama Stanisława Grabowskiego, który później był ulubionym miejscem pobytu Ignacego Krasickiego. Otacza go stary park. Droga do rezydencji wiedzie przez okazały budynek bramy z wysoką wieżą. Odwiedzający pałac turyści mogą skorzystać z usług Jeździeckiego Uczniowskiego Klubu Sportowego „Galop”. Chętnych czekają tu takie atrakcje jak możliwość jazdy konnej pod okiem instruktora lub przejażdżka bryczką. W okresie wolnym od zajęć szkoła oferuje miejsca noclegowe w internacie mieszczącym się w dawnym pałacyku myśliwskim. Jest to Pałac biskupów warmińskich.

Przez gminę przebiega wiele szlaków turystycznych m. in.:

- Szlaki rowerowe:
  - **Kochanówka:** długość trasy 15 km lub 24 km,
  - **Przełomy Łyny:** długość trasy 27 km,
  - **Perła Warmii:** trasa o długości 25 km,
  - **Szlak czerwony nr 1 „Obwodnica”:** długość 34 km, Knopin-Barcikowo-Międzylesie-Smolajny ZSR-Praslity-Nowa Wieś Mała- Głotowo-Knopin,
  - **Szlak czerwony nr 2 „Sosna”:** jego długość to 4 km, Dobre Miasto (ul. Garnizonowa)-Sosna (pomnik przyrody)-Dobre Miasto (ul. Garnizonowa),
  - **Szlak niebieski nr 3:** długość trasy wynosi 14 km, Dobre Miasto-Obwód leśny nr 366-Obwód leśny nr 256-Obwód leśny nr 212-Wichrowo Tartak-Wichrowo-Obwodnica,
  - **Szlak zielony nr 4:** jego długość to 9 km, Obwód leśny nr 366-Jezioro Gilgajny-Obwód leśny nr 420-Obwód leśny nr 366,

- **Szlak czarny nr 5:** trasa 22 km, Smolajny ZSR-Dębowa Góra-Urbanowo-Dawny nasyp kolejowy-Marwy-Piotraszewo-Obwód leśny nr 240,
- **Szlak żółty nr 6:** długości 20 km, Dobre Miasto-Głotowo-Swobodno-Jezioro Lemajno- Leśnictwo Chmury-Cerkiewnik-Swobodno-Knopin-Dobre Miasto,
- **Szlak niebieski nr 7:** długość trasy wynosi 17 km, Cerkiewnik-Barkweda-Bukwałd-Różynka-Cerkiewnik,
- Szlak z Olsztyna o długości 64 km Olsztyn-Jonkowo-Łomy-Garzewko-Różynka-Kwiecewo-Głotowo-Dobre Miasto-Knopin-Swobodna-Cerkiewnik-Barkweda-Kajny,
- Szlaki piesze:
  - **Szlak czerwony** o długości 87 km, Olsztyn-Cerkiewnik-Dobre Miasto-Smolajny-Lidzbark Warmiński-Mingajny,
- Szlaki kajakowe rzeką Łyną,
- Szlaki samochodowe:
  - **Szlak kopernikowski:** Olsztyn-Dobre Miasto-Lidzbark Warmiński-Orneta-Pieniężno-Braniewo-Frombork-Tolkmicko-Elbląg-Pasłęk-Małdyty-Olsztyn, jego długość to ponad 300 km,
- Szlaki konne:
  - Trasa konna nr 6 na terenie leśnictwa Chmury: przebiega w pobliżu Jeziora Limajno,
- Szlaki Nordic Walking.

W ramach partnerstwa gmina Dobre Miasto współpracuje z:

- **Osnabrück** w Niemczech – współpraca polsko-niemiecka rozpoczęła się w maju 1999 r. podpisaniem "Wspólnej deklaracji współpracy pomiędzy powiatem Osnabrück i powiatem olsztyńskim". Wizyty i rewizyty władz niemieckich i polskich doprowadziły do podpisania deklaracji o partnerstwie miasta Dobre Miasto i Quakenbrück. Współpraca ta polega na upowszechnianiu pokoju, wolności i przyjaznych więzi oraz obejmuje wymianę obywateli pomiędzy mieszkańcami obydwu gmin,
- **Montierchaume** z Francji – współpraca z gminą Montierchaume dotyczy głównie nawiązywania kontaktów pomiędzy organizacjami młodzieżowymi, związkami, klubami, stowarzyszeniami i instytucjami, które opierają się na wzajemności. Współpraca ta ma doprowadzić do lepszego poznania oraz zrozumienia naszej historii,

tradycji, kultury, gospodarki, życia rodzinnego, szkolnego i społecznego i trwa od 2002 roku,

- **Kostopil** na Ukrainie – współpraca Gminy Dobre Miasto z miastem Kostopol polega na wzajemnej wymianie informacji w dziedzinie kultury, edukacji, turystyki, zdrowia i gospodarki komunalnej, wymianie doświadczeń w pracy urzędów administracji samorządowej oraz stwarzaniu warunków dla wzajemnej prezentacji dorobku lokalnych środowisk artystycznych i kulturalnych. Porozumienie zostało zawarte w 2007 roku,
- **Radzionków–Boguszów Gorce** – współpraca opiera się na wzajemnych kontaktach dążących do jak najlepszego poznania się, wymiany poglądów i informacji pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miast w różnych dziedzinach np. kultura, edukacja, turystyka, zdrowie. Opiera się również na wymianie doświadczeń w pracy urzędów administracji publicznej, wzajemnej wymianie grup dzieci i młodzieży oraz wzajemnej prezentacji dorobku lokalnych środowisk artystycznych i kulturalnych,
- **Nieporęt** – z inicjatywy Gminy Nieporęt 20 czerwca 2012 roku doszło do podpisania umowy o partnerskiej współpracy pomiędzy Gminą Nieporęt i Dobrym Miastem.

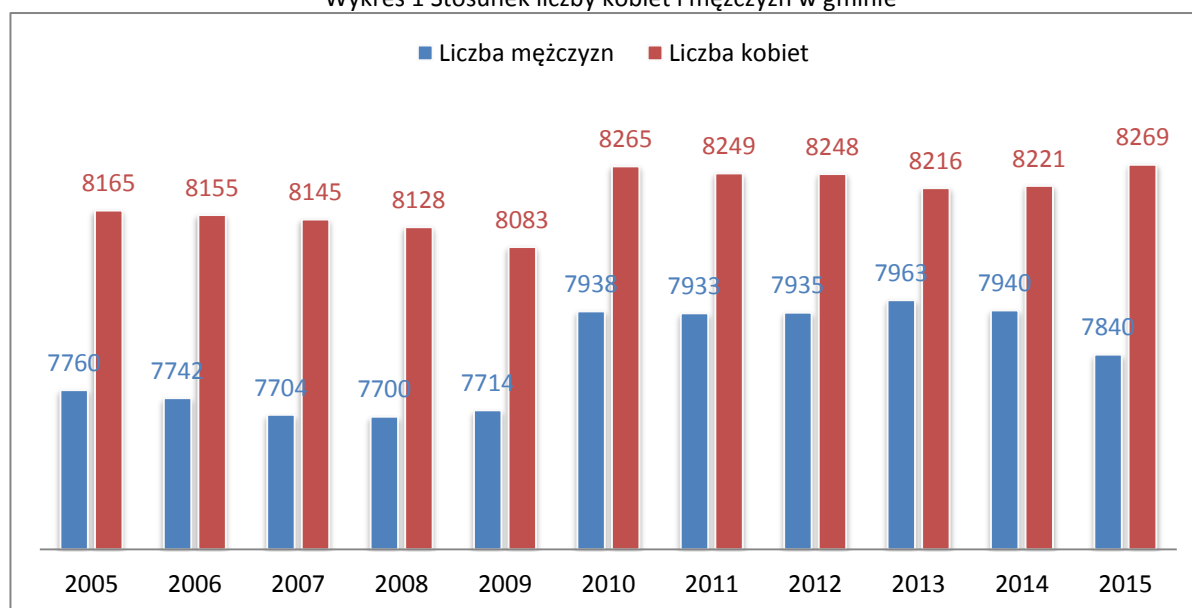
Dobre Miasto należy do sieci **Cittaslow**, powstałego w 1999 roku we Włoszech ruchu miast propagujących nieśpieszny tryb życia (<http://cittaslowpolska.pl/index.php/pl/o-cittaslow>).

2.2. SFERA SPOŁECZNA

2.2.1. DEMOGRAFIA

W 2015 roku Gminę zamieszkiwało (wg. UM w Dobrym Mieście) 16.109 osób, w tym 7.840 mężczyzn oraz 8.269 kobiet. Kobiety mają nieznaczną przewagę liczebną nad mężczyznami (51,33%). Należy więc stwierdzić, że podział wg. płci jest niezwykle równomierny, nie tylko w roku 2015 ale także na przestrzeni wielu lat.

Wykres 1 Stosunek liczby kobiet i mężczyzn w gminie

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Szczegółowe dane przedstawia tabela 6.

Tabela 6 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY DOBRE MIASTO W LATACH 2005-2015

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	15.925	15.897	15.849	15.828	15.797	16.203	16.182	16.183	16.179	16.161	16.109
Mężczyźni	7.760	7.742	7.704	7.700	7.714	7.938	7.933	7.935	7.963	7.940	7.840
Kobiety	8.165	8.155	8.145	8.128	8.083	8.265	8.249	8.248	8.216	8.221	8.269
Mężczyźni [%]	48,73	48,70	48,61	48,65	48,83	48,99	49,02	49,03	49,21	49,13	48,66
Kobiety [%]	51,27	51,30	51,39	51,35	51,27	51,11	50,98	50,97	50,79	50,87	51,33

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Urząd Miasta w Dobrym Mieście

W gminie Dobre Miasto można zauważyć powolny odpływ ludności z terenów miejskich - ponad 320 osób od 2010 roku. Liczba osób na wsi w tym czasie wzrosła o 230 osób.

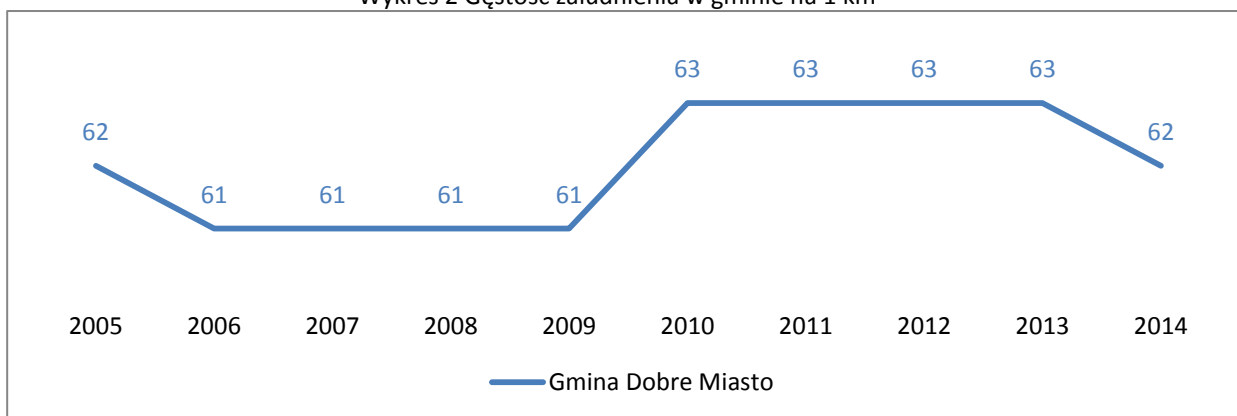
Tabela 7 LICZBA MIESZKAŃCÓW NA TERENACH WIEJSKICH I W MIEŚCIE

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Miasto	10.482	10.502	10.469	10.476	10.465	10.733	10.688	10.661	10.599	10.497	10.409
Tereny wiejskie	5.443	5.395	5.380	5.352	5.332	5.470	5.494	5.522	5.580	5.664	5.700

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Urząd Miasta w Dobrym Mieście

Gęstość zaludnienia w Gminie Dobre Miasto na przestrzeni ostatnich lat pozostaje na stałym poziomie, co prezentuje poniższy wykres. Jeżeli uwzględni się dotychczasowe trendy migracji wewnętrznych i ich ujemne saldo, i niewielki (dodatni) przyrost naturalny to Gmina Dobre Miasto w następnych latach może wykazywać dalszy spadek liczby mieszkańców. Według informacji z Banku Danych Lokalnych gęstość zaludnienia w gminie w 2014 roku wynosiła 62 osoby na kilometr kwadratowy (miasto: 2.160 os/km², tereny wiejskie: 22 os/km²).

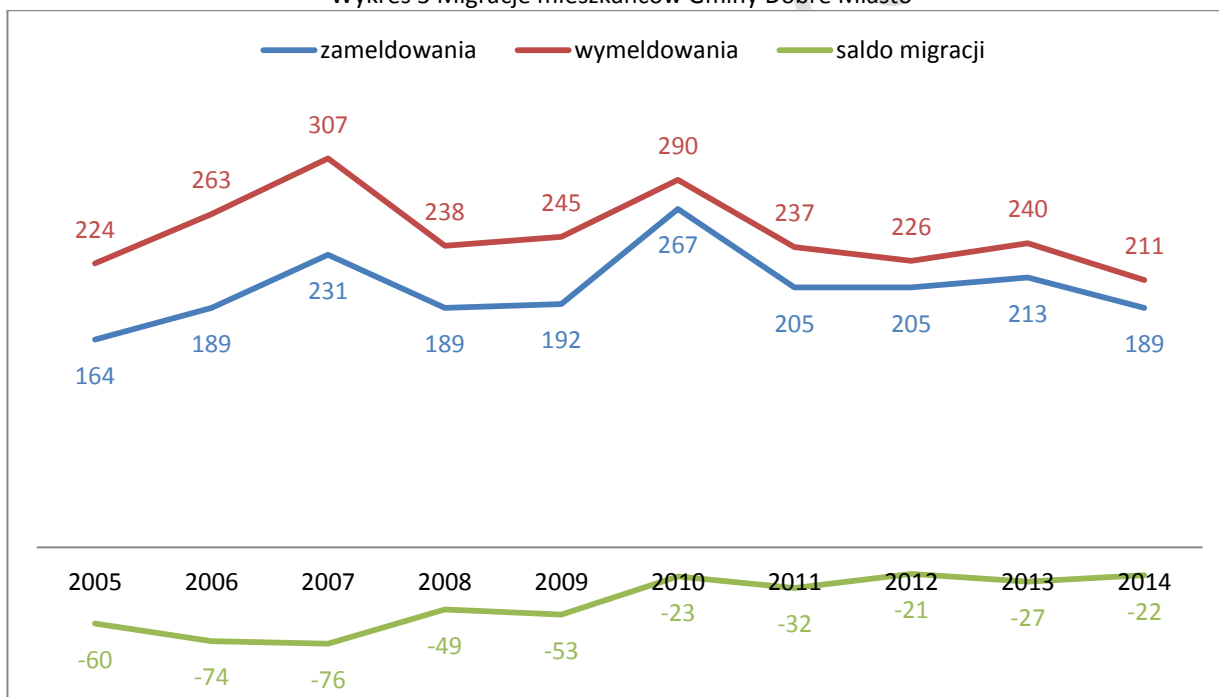
Wykres 2 Gęstość zaludnienia w gminie na 1 km²

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na wykresie 3 doskonale widać, że w ciągu ostatnich 10 lat utrzymuje się w gminie nadwyżka wymeldowań w stosunku do liczby zameldowań. Saldo migracji, w tym czasie, ani razu nie było dodatnie.

Wykres 3 Migracje mieszkańców Gminy Dobre Miasto

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Prezentowane dane niestety nie oddają całego rozmiaru zjawiska, ponieważ dotyczą wyłącznie osób, które zgłosiły się do urzędu i dopełniły formalności związanych z procedurą – najpierw – wymeldowania się z dotychczasowego miejsca pobytu, a później – zameldowania w nowym. Stąd to zjawisko jest trudne do oszacowania.

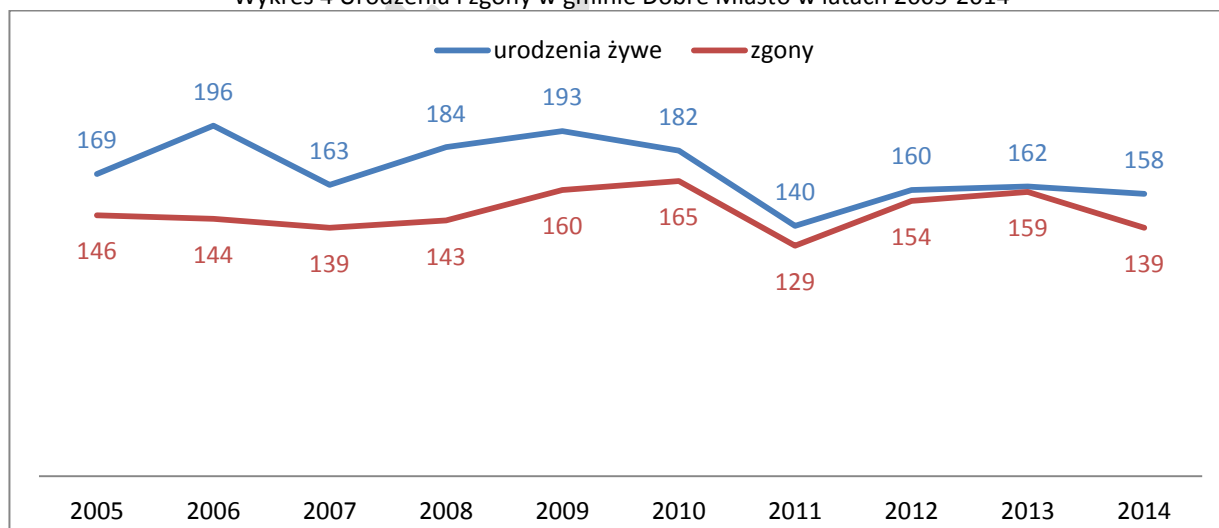
Według Banku Danych Lokalnych w 2014 roku 86 osób wymeldowało się z gminy Dobre Miasto do innych miast (m. in.: Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Elbląg). Taki stan rzeczy

spowodowany może być dobrym połączeniem komunikacyjnym i bliskością dużych ośrodków miejskich, będących miejscem zatrudnienia i nauki mieszkańców gminy. Jednakże odpływ ludności nastąpił przede wszystkim do miejscowości wiejskich (107 osób). Tak duży odsetek mieszkańców wybierających wieś może świadczyć o tym, że część osób preferuje mieszkanie w spokojnej okolicy (akceptując mniej sielankowe dojazdy do pracy) i spełnia tym samym marzenie o własnym domku z ogródkiem. Nie można jednak zapominać, że dla wielu osób zamieszkanie pod miastem łączy się z dostępnością tańszych mieszkań. Dla tych osób „przykładanie się” do suburbanizacji – procesu opisywanego w geografii jako odpływ ludności z centrów miast na peryferie – to nie kwestia wolnego wyboru, ale przymus ekonomiczny. W roku 2014 za granicę wymeldowało się 18 osób. W tym samym czasie w przeciwnym kierunku podążyły 13 osób. Z terenów wiejskich w 2014 roku wymeldowały się w sumie 62 osoby, z kolei z miasta aż 149 osób. Liczba zameldowań na terenach wiejskich i w mieście była zbliżona i wynosiła odpowiednio 97 i 92 osoby.

Struktura ludności według wieku jest bardzo nierównomierna z uwagi na kolejne niższe i wyższe demograficzne. W ostatnich latach można zauważyć, że liczba zgonów i urodzeń utrzymuje się na bardzo podobnym poziomie. Odnotowana liczba urodzeń żywych na terenie Gminy w roku 2014 to 158, natomiast zgonów zanotowano 139.

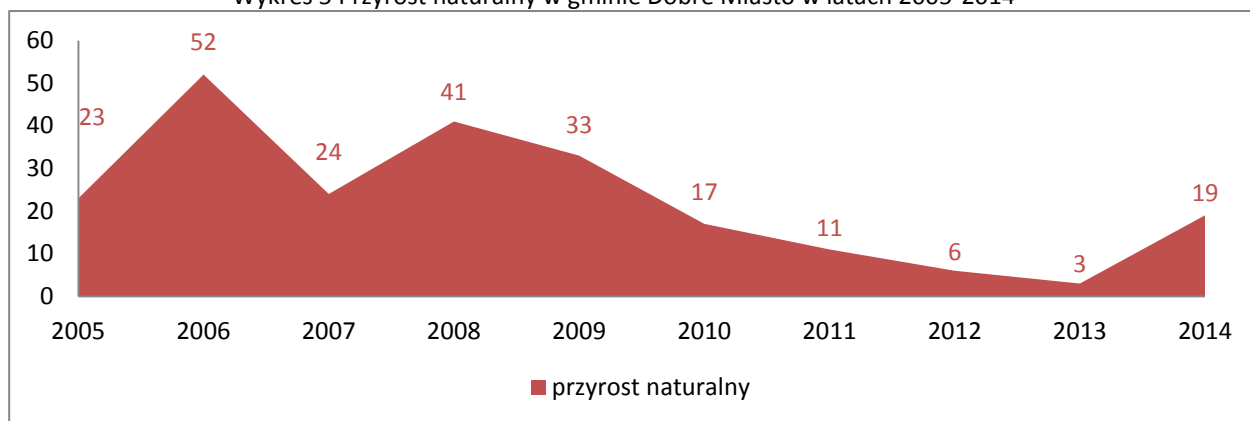
Wykres 4 Urodzenia i zgony w gminie Dobre Miasto w latach 2005-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Przyrost naturalny w gminie Dobre Miasto w 2014 roku był dodatni i wynosił 19. Podobnie sytuacja wyglądała w całym powiecie olsztyńskim (+232) i województwie warmińsko-mazurskim (+860). Z kolei w przyrost naturalny w kraju był ujemny (-1.370).

Wykres 5 Przyrost naturalny w gminie Dobre Miasto w latach 2005-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Struktura wiekowa ludności Gminy Dobre Miasto prezentuje się w następujący sposób:

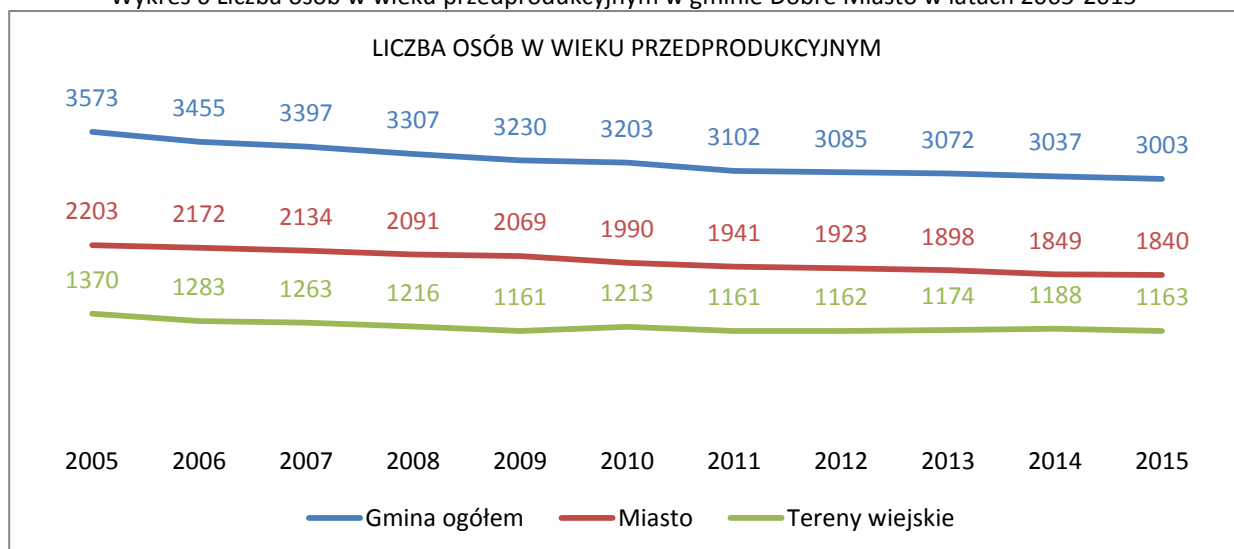
Tabela 8 LICZBA OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM

WIEK	OGÓŁEM		MĘŻCZYŹNI		KOBIECY	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Przedprodukcyjny	3.072	3.031	1.615	1.581	1.457	1.456
Produkcyjny	10.419	10.318	5.578	5.536	4.841	4.782
Poprodukcyjny	2.688	2.806	770	823	1.918	1.983

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W ostatnich dziesięciu latach liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym nieprzerwanie maleje. Liczba osób w wieku produkcyjnym maleje nieustannie od 2010 roku. Z kolei liczba ludności w wieku poprodukcyjnym konsekwentnie wzrasta. Te informacje oraz fakt, że w przyszłości grupa osób w wieku poprodukcyjnym będzie licznie zasilana przez grono osób znajdujących się aktualnie w wieku produkcyjnym, świadczy o tym, że prognozy demograficzne dla Gminy Dobre Miasto wyglądają mało korzystnie. Jest to sytuacja identyczna z sytuacją kraju. Z pewnością powyższe tendencje będą wymagały przystosowania usług społecznych do potrzeb seniorów.

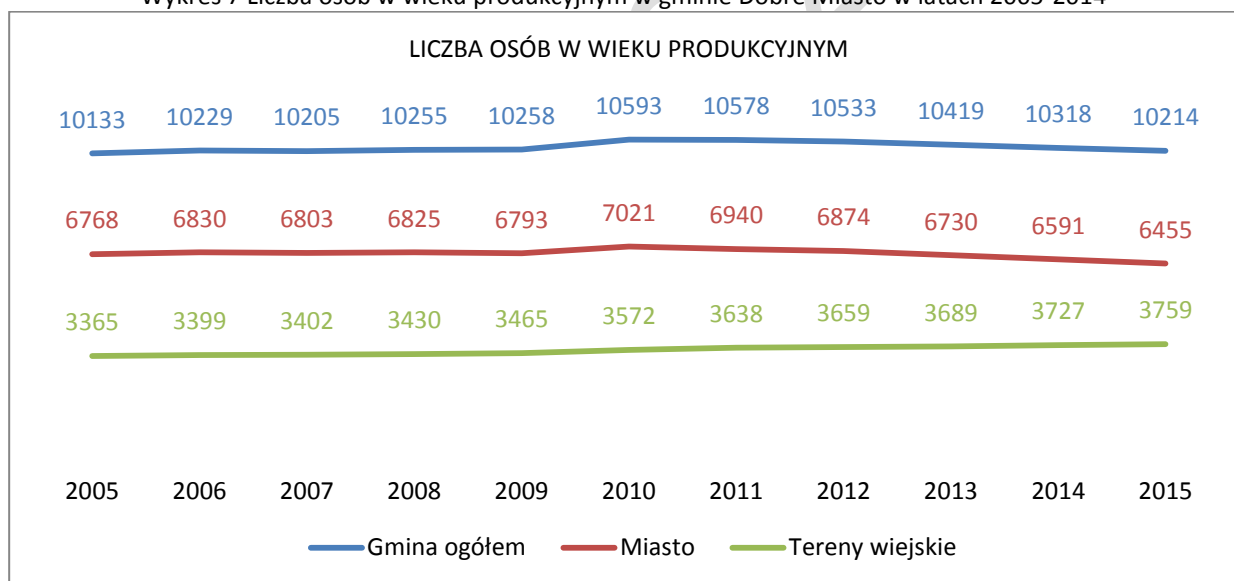
Wykres 6 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Dobre Miasto w latach 2005-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności w gminie w wieku przedprodukcyjnym, w latach 2005-2015, spadła o 570 osób czyli o ponad 15% (tereny miejskie 16%, tereny wiejskie 15%).

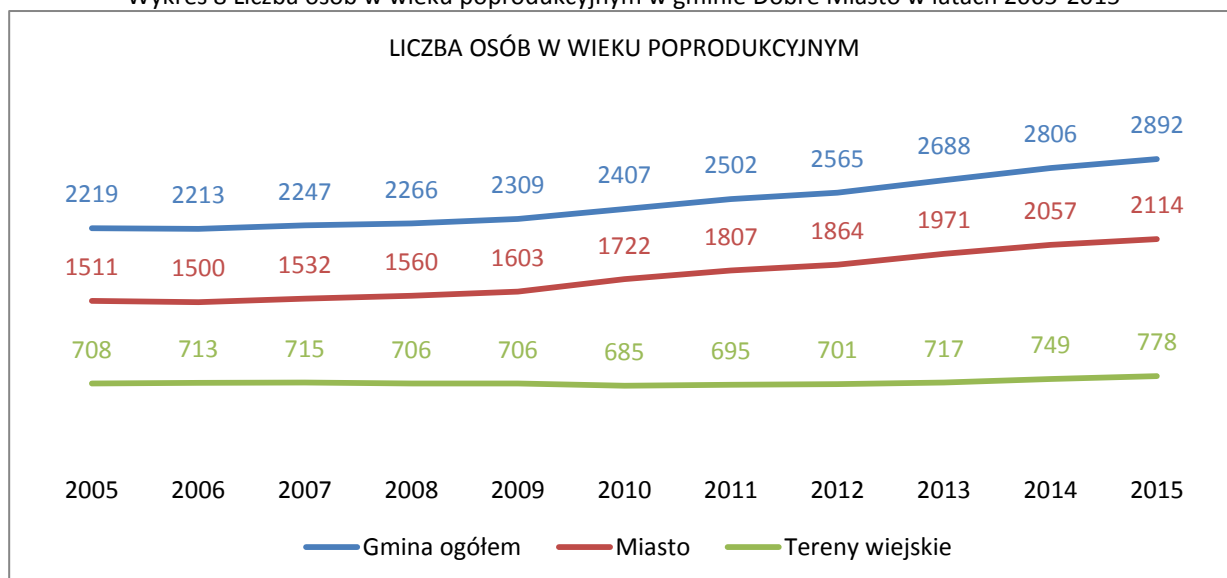
Wykres 7 Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminie Dobre Miasto w latach 2005-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności w wieku produkcyjnym do roku 2010 wzrastała. Niestety od tego czasu następuje systematyczny spadek liczby mieszkańców w tej grupie wiekowej. W tym okresie grupa ta zmalała o 379 osób (ponad 3,6%). Można jednak zauważyć, że odpowiedzialny za taki stan jest ubytek osób z terenów miejskich (566 osób od roku 2010). Natomiast tereny wiejskie odznaczają się wzrostem ludności w tej grupie wiekowej (187 osób więcej niż w 2010 roku), co jest sytuacją demograficznie pożądaną.

Wykres 8 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Dobre Miasto w latach 2005-2015

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jak widać na powyższym wykresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zgodnie z krajowymi tendencjami, systematycznie rośnie. W ciągu ostatnich 10 lat grupa ta zwiększyła się o 673 osoby. Oznacza to przyrost o ponad 30%. (603 osób w mieście – 39,9%, 70 osób na terenach wiejskich – niecałe 10%).

Wszystkie powyższe ustalenia stanowią przesłankę do działań o charakterze prorodzinnym oraz do inwestycji w infrastrukturę oraz usługi przeznaczone dla osób w starszym wieku. Jest to również zapowiedź rozwoju rynku produktów i usług skierowanych do osób starszych, jako docelowej grupy konsumenckiej. W przyszłości należy spodziewać się również skutków finansowych wynikających z prognozowanych zmian liczby ludności.

Porównanie gminy na tle województwa, powiatu i sąsiednich gmin prezentuje tabela 9.

Tabela 9 GMINA DOBRE MIASTO NA TLE WOJEWÓDZTWA, POWIATU I SĄSIADUJĄCYCH Z NIĄ GMIN

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	LICZBA MIESZKAŃCÓW	LUDNOŚĆ NA 1 km ²	SALDO MIGRACJI	PRZYROST NATURALNY
	2014	2014	2014	2014
Województwo warmińsko-mazurskie	1.443.967	60	-3.576	860
Powiat olsztyński	123.049	43	444	232
Gmina Dobre Miasto	16.161	62	-22	19
• Miasto	10.497	2.160	-57	-10
• Tereny wiejskie	5.664	22	35	29
Gmina Jeziorany	7.952	38	-48	-12
Gmina Dywity	11.097	69	107	26
Gmina Świątki	4.180	25	-38	0
Gmina Lidzbark Warmiński	6.771	18	-9	5
Gmina Lubomino	3.668	25	-4	11

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności na 1 km² w gminie Dobre Miasto jest prawie identyczna jak średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego. Porównując saldo migracji w gminie Dobre Miasto i gminach z nią sąsiadujących można zauważyć, że tylko w gminach Jeziorany i Świątki jest ono mniejsze. Jest to na pewno sytuacja niepokojąca. Najlepiej sytuacja przedstawia się w gminie Dywity gdzie saldo migracji jest dodatnie i wynosi 107. Pozytywem może być, z kolei fakt, że przyrost naturalny w gminie jest dodatni. Tylko we wspomnianej już gminie Dywity jest wyższy. Z kolei sytuacja w gminie Jeziorany i gminie Świątki wygląda znacznie mniej korzystnie. Z danych prezentowanych w tabeli można wywnioskować, że sytuacja demograficzna najlepiej prezentuje się w gminie Dywity.

2.2.2. RYNEK PRACY

2.2.2.1 BEZROBOCIE

Bezrobocie czyli zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów stale towarzyszy gospodarce rynkowej. Na koniec grudnia 2015 roku w Gminie Dobre Miasto pozostawało zarejestrowanych 935 bezrobotnych. Wśród bezrobotnych większą liczebnie grupą byli mężczyźni. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Tabela 10 CHARAKTERYSTYKA OSÓB BEZROBOTNYCH W GMINIE DOBRE MIASTO (stan na 31.12.2015 r.)

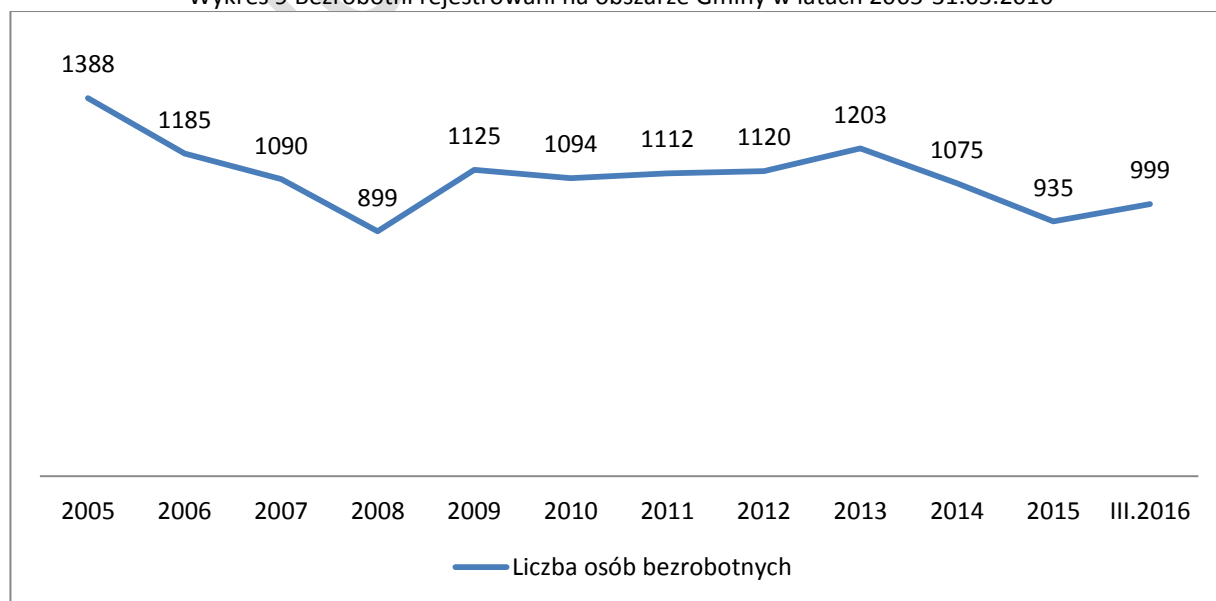
BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI W GMINIE DOBRE MIASTO NA DZIEŃ 31.12.2015 R.	LICZBA OSÓB	W TYM KOBIETY
RAZEM	935	440
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	200	99
BEZ KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH	245	127
BEZ DOŚWIADCZENIA ZAWODOWEGO	187	117
OSOBY DO 30 ROKU ŻYCIA	280	157
W TYM DO 25 ROKU ŻYCIA	144	78
DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI	490	239
POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA	233	86
NIEPEŁNOSPRAWNI	27	5
KORZYSTAJĄCE ZE ŚWIADCZEŃ Z POMOCY SPOŁECZNEJ	118	67
POSIADAJĄCE CO NAJMNIEJ JEDNO DZIECKO DO 6 ROKU ŻYCIA	199	145
CUDZOZIEMCY	0	0
OSOBY W OKRESIE DO 12 MIESIĘCY OD DNIA UKOŃCZENIA NAUKI	36	19

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Olsztynie

Rok 2015 przyniósł poprawę sytuacji zarówno na krajowym, wojewódzkim, jak i lokalnym rynku pracy. Z analizy danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że zapoczątkowany jesienią 2008 roku trend wzrostowy bezrobocia rejestrowanego zakończył się w roku 2013. Natomiast w dwóch ostatnich latach widoczny był już trend malejący. Stopa bezrobocia w kraju spadła z 13,4% (2013) do 9,8% (XII.2015), w województwie warmińsko-mazurskim z 21,6% (2013) do 16,3% (XII.2015), a w powiecie olsztyńskim z 22,8% (2013) do 17,5% (XII.2015). Powyższa tendencja jest potwierdzeniem ogólnej poprawy koniunktury w Polsce, tj. wzrostu liczby pracujących, wzrostu PKB, a także efektem wprowadzonych zmian w zakresie aktywnej polityki rynku pracy. Ożywienie gospodarcze sprzyjało wzrostowi konsumpcji, a dobra pogoda jesienią – pracom budowlanym oraz drogowym. Przyczyną spadku bezrobocia były również czynniki demograficzne. Na rynek pracy weszły roczniki niżu demograficznego. Znalazło to odzwierciedlenie w rejestrowanym bezrobociu osób do 25 roku życia w powiecie olsztyńskim. Na rynku pracy duże znaczenie mają kwalifikacje zawodowe i wykształcenie przyszłych pracowników. Umiejętności zawodowe oraz czynniki osobowościowe są głównym kryterium stosowanym przy rekrutacji. Na terenie gminy Dobre Miasto największy odsetek osób bezrobotnych na koniec 2015 roku stanowili mieszkańcy posiadający wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,20%), gimnazjalne i niższe (31,76%) oraz policealne i średnie zawodowe (20,96%). Najmniejszy odsetek osób bezrobotnych stanowili mieszkańcy posiadający wykształcenie wyższe (8,45%) oraz średnie ogólnokształcące (9,63%).

Wykres 9 pokazuje, że liczba osób bezrobotnych w ostatnim czasie systematycznie maleje

Wykres 9 Bezrobotni rejestrowani na obszarze Gminy w latach 2005-31.03.2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powiatowy Urząd Pracy w Olsztynie

Stopa bezrobocia w powiecie olsztyńskim w latach 2013-2015, w stosunku do stopy bezrobocia rejestrowanej w kraju i w województwie była wyraźnie wyższa i mimo, że w przeciągu ostatnich 3 lat spadła o ponad 4% to i tak jest wyższa o ponad 8% od stopy ogólnokrajowej (stan na marzec 2016 r.). Należy jednak zwrócić uwagę na to, że tendencja spadkowa jest stała i stabilna, co pozytywnie rokuje. Na 31 marca 2016 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie olsztyńskim wynosiła 18,6%.

Tabela 11 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE, WOJEWÓDZTWIE I KRAJU W LATACH 2013-2016

ROK	STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE OLSZTYŃSKIM	STOPA BEZROBOCIA W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM	STOPA BEZROBOCIA W POLSCE
III.2016	18,6%	17,0%	10,3%
2015	17,5%	16,3%	9,8%
2014	19,9%	18,7%	11,5%
2013	22,8%	21,6%	13,4%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powiatowy Urząd Pracy w Olsztynie

W powiecie olsztyńskim największą liczbę bezrobotnych osób zarejestrowano w gminie Biskupiec (1.303 osoby), a najmniejszą w gminie Gietrzwałd (277 osób).

Bezrobocie na terenie gminy Dobre Miasto, nie wynika z braku miejsc pracy, ponieważ znajduje się tu dużo zakładów pracy. Powodem tego może być, np.: brak odpowiedniego wykształcenia lub odpowiednich kwalifikacji zawodowych u bezrobotnych z obszaru gminy, brak chęci do pracy u tych osób czy niskie płace. Można stwierdzić, że Dobre Miasto jest ośrodkiem gospodarczym, stwarzającym miejsca pracy dla sąsiednich gmin.

2.2.3. UCZESTNICTWO W KULTURZE

Poniżej przedstawiony jest plan ważniejszych imprez kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie Gminy Dobre Miasto.

Tabela 12 PLAN WAŻNIEJSZYCH IMPREZ KULTURALNYCH I SPORTOWYCH W GMINIE DOBRE MIASTO

PLAN WAŻNIEJSZYCH IMPREZ GMINIE DOBRE MIASTO		
	IMPREZY KULTURALNE	IMPREZY SPORTOWE
STYCZEŃ	<ul style="list-style-type: none"> Orszak Trzech Króli 	<ul style="list-style-type: none"> Uruchomienie naturalnego lodowiska, Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej, Turniej Tenisa Stołowego, Półzimowisko dla dzieci i młodzieży szkolnej Gminy Dobre Miasto, Ferie na lodowisku, Halowe Lekkoatletyczne Mistrzostwa Szkół Podstawowych Dziewcząt, Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, Zajęcia sekcji Fitness.
LUTY	<ul style="list-style-type: none"> Karnawał z zespołami CKB Dobre Miasto 	<ul style="list-style-type: none"> Ferie na lodowisku, Halowe Lekkoatletyczne Mistrzostwa Szkół Podstawowych Chłopców, Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej, Turniej Tenisa Stołowego, Tropem Wilczym – Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, Zajęcia sekcji Fitness.
MARZEC	<ul style="list-style-type: none"> Wojewódzkie obchody Międzynarodowego Dnia Teatru 	<ul style="list-style-type: none"> Halowe Mistrzostwa w Piłce Nożnej drużyn sołeckich, Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej, Turniej Tenisa Stołowego, Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, Zajęcia sekcji Fitness, Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA.
KWIECIEŃ	<ul style="list-style-type: none"> Dobromiejski Dzień Ziemi, Jarmark Wielkanocny 	<ul style="list-style-type: none"> Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, Zajęcia sekcji Fitness, Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, Piłkarska Liga Orlika Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych, Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej.

MAJ	<ul style="list-style-type: none"> • Dobromiejska Noc Muzeów 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej, • Piłkarska Liga Orlika Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych, • Piknik jeździecki, • Memoriał Edmunda Jarzynowskiego – okręgowe zawody konne w skokach przez przeszkody, • Mistrzostwa Dobrego Miastana Pumptracku.
CZERWIEC	<ul style="list-style-type: none"> • Festiwal Teatrów Amatorskich Warmii i Mazur Teatrowisko, • Jazzteaval/Dżeztiwal 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Dzień Woźnicy, • Piłkarska Liga Orlika Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych.
LIPIEC	<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy Dzień Folkloru, • Festiwal Dobrze Miasto dla teatru. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Mistrzostwa Sołectw w Piłce Nożnej, • Mistrzostwa Dobrego Miasta w Piłce Siatkowej.
SIERPIEŃ	<ul style="list-style-type: none"> • Jarmark Sztuki Rękodzieła, • Gwiazda Dobromiejskich Wakacji Artystycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Mistrzostwa Sołectw w Piłce Nożnej, • Mistrzostwa Dzikich Drużyn w Piłce Nożnej, • Mistrzostwa Dobrego Miasta w Piłce Siatkowej.

WRZESIEŃ	<ul style="list-style-type: none"> • Święto Chleba, • Europejskie Dni Dziedzictwa, • Dzień Cittaslow. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Turniej w piłce nożnej o puchar Premiera RP, • Piłkarska Liga Orlika Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych.
PAŹDZIERNIK	<ul style="list-style-type: none"> • WAMA Film Festiwal 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej, • Bieg Myśliwski Hubertus,, • Piłkarska Liga Orlika Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych.
LISTOPAD	<ul style="list-style-type: none"> • Festiwal Sztuki Czytania 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Turniej Tenisa Stołowego, • Mistrzostwa Powiatu w Halowej Piłce Siatkowej Kobiet, • Dobromiejski Bieg Niepodległości, • Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej.
GRUDZIEŃ	<ul style="list-style-type: none"> • Jarmark Bożonarodzeniowy 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia sportowo-rekreacyjne z Dobromiejskim Klubem Biegacza „Odcisk”, • Zajęcia sekcji Fitness, • Ośrodek Lekkiej Atletyki afiliowany przy PZLA, • Turniej Tenisa Stołowego, • Dobromiejska Liga Piłki Siatkowej.

Źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście

2.2.4. MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe, czyli ogół mieszkań zamieszkanymi i niezamieszkanymi znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się obiektów zbiorowego zamieszkania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków). W Gminie Dobre Miasto zasoby mieszkaniowe kształtują się w następujący sposób:

Tabela 13 ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY W ROKU 2013

ROK	LICZBA MIESZKAŃ KOMUNALNYCH	POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ [m ²]	PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA 1 MIESZKANIA [m ²]
2013	284	10.938	38,51

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy znajduje się 5.277 mieszkań, które składają się na około 2.103 budynków mieszkalnych (1.022 w mieście i 1.055 na terenach wiejskich). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2014 roku wynosiła 69,3 m². W 2014 roku oddano do użytku 27 mieszkań.

Tabela 14 STRUKTURA MIESZKAŃ W GMINIE DOBRE MIASTO W LATACH 2012-2014

	2012	2013	2014	2014	
				MIASTO	TERENY WIEJSKIE
Liczba mieszkań	5.223	5.251	5.277	3.654	1.623
Liczba izb	19.802	19.966	20.101	13.529	6.572
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	358.340	362.328	365.659	231.539	231.120
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]	68,6	69,0	69,3	63,3	82,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]	22,1	22,4	22,6	22,0	23,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dodatki mieszkaniowe, czyli forma pomocy świadczona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, wypłacane są gospodarstwom domowym, które ze względu na trudną sytuację ekonomiczną, nie są w stanie pokrywać kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania.

Tabela 15 DODATKI MIESZKANIOWE PRYZNANE PRZEZ GMINĘ DOBRE MIASTO W LATACH 2012-2014

ROK	LICZBA PRYZNANYCH DODATKÓW MIESZKANIOWYCH	WARTOŚĆ PRYZNANYCH DODATKÓW MIESZKANIOWYCH [zł]
2014	3.279	573.736
2013	3.266	590.907
2012	2.837	558.506

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Sytuacja mieszkaniowa gminy Dobre Miasto na tle gmin sąsiadujących ukazuje poniższa tabela.

Tabela 16 MIESZKALNICTWO W GMINIE DOBRE MIASTO I GMINACH SĄSIADUJĄCYCH W 2014 ROKU

	GMINA DOBRE MIASTO	GMINA JEZIORANY	GMINA DYWITY	GMINA ŚWIĄTKI	GMINA LIDZBARK WARMIŃSKI	GMINA LUBOMINO
Liczba mieszkań	5.227	2.371	3.455	1.202	2.103	1.096
Liczba budynków mieszkalnych	2.103	1.366	2.707	666	1.532	674
Prz. pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę	22,6	21,2	35,3	22,9	25,1	24,0
Mieszkania oddane do użytku	27	2	60	4	22	3

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Z powyższych danych można wywnioskować, że przeciętny metraż mieszkania przypadający na jedną osobę najmniej korzystnie wygląda w gminie Jeziorany, a najlepiej w gminie Dywity. Również w gminie Dywity oddano, w 2014 roku, najwięcej mieszkań do użytku – 60.

2.3. SFERA GOSPODARCZA

2.3.1. ROLNICTWO

Gmina Dobrze Miasto jest gminą miejsko-wiejską, co oznacza iż rolnictwo odgrywa dość znaczącą rolę w gospodarce. Całkowita powierzchnia Gminy Dobrze Miasto wynosi 258,7 km². Według stanu na rok 2014 (GUS) lasy i grunty leśne zajmują prawie 40% powierzchni czyli 10.277 ha z czego około 277 ha jest prywatnymi gruntami leśnymi wykorzystywanymi gospodarczo. Całkowita powierzchnia użytków rolnych wynosi 13.067 ha, co stanowi 50,5% powierzchni gminy. Największy udział w powierzchni użytków rolnych stanowią grunty orne (65,1%), 20,1% pastwiska trwałe i 11,5% łąki.

Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na obszarze gminy znajduje się 581 gospodarstw rolnych, z których 535 prowadzi działalność rolniczą. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 20,11 ha. Gospodarstwa o areale do 10 ha stanowią prawie 60% ogólnej ilości gospodarstw. Świadczy to o dużym rozdrobnieniu gospodarstw rolnych.

Tabela 17 POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE DOBRE MIASTO

DZIAŁKI		GOSPODARSTWA ROLNE		
OGÓŁEM	DO 1 ha WŁĄCZNIE	1-5 ha	5-10 ha	POWYŻEJ 10 ha
11.688,41 ha	61,74 ha	558,70 ha	846,41 ha	10.221,56 ha

Źródło: Bank Danych Lokalnych (Powszechny Spis Rolny 2010)

Rolnictwo jest głównym źródłem utrzymania większości mieszkańców terenów wiejskich. Gospodarstwa rolne są silnie rozdrobnione, chociaż od jakiegoś czasu pojawiają się takie o powierzchni powyżej 50 ha. Struktura wielkości gospodarstw jest niekorzystna, a rozdrobnienie jest znacznie większe niż przeciętnie w powiecie olsztyńskim. Należy zauważyć, że walory przyrodnicze obszarów wiejskich tworzą doskonałe warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w związku z coraz większym zainteresowaniem i zapotrzebowaniem na żywność ekologiczną. Rolnictwo ekologiczne jest ważnym czynnikiem zwiększającym zatrudnienie na wsi, dostarcza nowych miejsc pracy oraz daje rolnikom dodatkowe źródło dochodu.

Tabela 18 LICZBA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE DOBRE MIASTO

DZIAŁKI		GOSPODARSTWA ROLNE		
OGÓŁEM	DO 1 ha WŁĄCZNIE	1-5 ha	5-10 ha	POWYŻEJ 10 ha
581	66	184	98	233

Źródło: Bank Danych Lokalnych (Powszechny Spis Rolny 2010)

Strukturę najważniejszych upraw przedstawia tabela 19. Gleby gminy, które charakteryzują się przeciętną kulturą rolną, mogą być wykorzystywane zarówno do produkcji roślinnej, jak i hodowli. W produkcji roślinnej dominuje przede wszystkim uprawa zbóż.

Tabela 19 STRUKTURA PRODUKCJI ROLNEJ

RODZAJ UPRAW	POWIERZCHNIA UPRAW [ha]
Ogółem	4.514,84
Zboża ogółem	3.506,15
Kukurydza na ziarno	3,52
Ziemniaki	80,38
Buraki cukrowe	2,19
Rzepak i rzepik razem	367,36
Strączkowe jadalne na ziarno razem	14,20
Warzywa gruntowe	12,96

Źródło: Bank Danych Lokalnych (Powszechny Spis Rolny 2010)

Część uzyskiwanych plonów jest wykorzystywana jako pasze. Także produkcja zwierzęca ma bezpośredni wpływ na rodzaj upraw (oprócz jakości gleb). Dominującym kierunkiem produkcji zwierzęcej na terenie gminy jest hodowla drobiu i bydła.

Tabela 20 POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

ZWIERZĘTA GOSPODARSKIE	LICZBA [szt.]
Bydło ogółem	3.900
Trzoda chlewna ogółem	1.128
Konie	241
Drób ogółem	8.764

Źródło: Bank Danych Lokalnych (Powszechny Spis Rolny 2010)

Ogólna ilość stosowanych nawozów mineralnych w gminie Dobre Miasto jest niższa niż średnia dla Polski, województwa warmińsko-mazurskiego i powiatu olsztyńskiego. Jeżeli chodzi o nawozy wapniowe w gminie zużywa się ich średnio mniej niż w kraju i województwie ale znacznie więcej niż średnio w powiecie.

Tabela 21 ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH I WAPNIOWYCH W ROKU 2010

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	ZUŻYCIENIE NAWOZÓW NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH [kg/ha]	
	MINERALNE	WAPNIOWE
POLSKA	114,6	38,2
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE	102,2	39,7
POWIAT OLSZTYŃSKI	64,9	25,3
GMINA DOBRE MIASTO	58,8	30,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych (Powszechny Spis Rolny 2010)

Największy udział powierzchni gospodarstw rolnych w stosunku do powierzchni sąsiednich gmin ma miejsce w gminach: Lubomino, Dywity i Świątki, wynosi odpowiednio 62,58%, 58,61% i 57,01%. W gminie Dobre Miasto, gdzie prawie 40% obszaru stanowią lasy, udział gospodarstw rolnych w pozostałej powierzchni gminy jest dosyć wysoki.

Tabela 22 GOSPODARSTWA ROLNE W GMINIE DOBRE MIASTO I GMINACH SĄSIEDNICH

	GMINA DOBRE MIASTO	GMINA JEZIORANY	GMINA DYWITY	GMINA ŚWIĄTKI	GMINA LIDZBARK WARMIŃSKI	GMINA LUBOMINO
Powierzchnia gminy [ha]	25.869	21.149	16.116	16.415	37.212	14.921
Powierzchnia gospodarstw rolnych [ha]	11.688,41	10.431,34	9.446,33	9.358,81	17.879,27	9.338,04
Stosunek powierzchni gospodarstw rolnych do powierzchni gminy	45,18%	49,32%	58,61%	57,01%	48,05%	62,58%

Źródło: Bank Danych Lokalnych

2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W Gminie Dobre Miasto liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, na przestrzeni ostatnich lat, utrzymuje się na bardzo zbliżonym, stałym poziomie i w 2015 roku wynosiła 1.184. Działają one głównie w takich sekcjach, jak: handel i usługi w zakresie napraw (236), pozostała działalność usługowa (148), budownictwo (132) oraz przetwórstwo przemysłowe (119).

Tabela 23 PODMIOTY GOSPODARCZE W GMINIE W LATACH 2011-2015

ROK	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH			LICZBA PODMIOTÓW W SEKTORZE PUBLICZNYM			LICZBA PODMIOTÓW W SEKTORZE PRYWATNYM		
	MIASTO	TERENY WIEJSKIE	OGÓŁEM	MIASTO	TERENY WIEJSKIE	OGÓŁEM	MIASTO	TERENY WIEJSKIE	OGÓŁEM
2015	866	318	1.184	51	4	55	815	314	1.129
2014	868	311	1.179	48	7	55	820	304	1.124
2013	882	303	1.185	49	8	57	833	295	1.128
2012	888	304	1.192	51	7	58	837	297	1.134
2011	862	310	1.172	49	9	58	813	301	1.114

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Szczegółowe dane przedstawia tabela 24.

Tabela 24 PODMIOTY GOSPODARCZE W GMINIE DOBRE MIASTO W POSZCZEGÓLNYCH SEKCJACH POLSKIEJ KLASYFIKACJI DZIAŁALNOŚCI (PKD) W 2015 ROKU

SEKCJA	2015					
	SEKTOR PUBLICZNY			SEKTOR PRYWATNY		
	MIASTO	TERENY WIEJSKIE	OGÓŁEM	MIASTO	TERENY WIEJSKIE	OGÓŁEM
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	0	2	2	12	26	38
Górnictwo i wydobywanie(B)	0	0	0	0	2	2
Przetwórstwo przemysłowe (C)	0	0	0	84	35	119
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D)	1	0	1	0	0	0
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (E)	2	0	2	0	6	6
Budownictwo (F)	0	0	0	83	49	132
Handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	0	0	0	176	60	236
Transport i gospodarka magazynowa (H)	0	0	0	40	19	59
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I)	0	0	0	26	8	34
Informacja i komunikacja (J)	0	0	0	13	2	15
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	0	0	0	21	11	32
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L)	24	0	24	110	1	111
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	1	0	1	49	10	59
Działalność w zakresie usług	0	0	0	16	11	27

administrowania i działalność wspierająca (N)						
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O)	2	0	2	1	8	9
Edukacja (P)	16	1	17	16	7	23
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	3	1	4	54	10	64
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R)	2	0	2	10	5	15
Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (S,T)	0	0	0	104	44	148

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gmina Dobre Miasto jest atrakcyjnym miejscem do inwestowania. Z powyższych danych wynika, że główne funkcje Dobrego Miasta to przemysł i usługi. Rolnictwo z kolei pełni funkcję uzupełniającą. Gmina należy do średnio uprzemysłowionych. Ze względu na systematycznie wzrastającą liczbę podmiotów gospodarczych, swoje położenie oraz wieloletnią tradycję Dobre Miasto pełni rolę lokalnego centrum rozwoju gospodarczego. Dobre Miasto oferuje w pełni uzbrojone tereny pod zabudowę przemysłową i usługową. Wszystkie tereny inwestycyjne oferowane inwestorom charakteryzują się dogodną rzeźbą terenu, bardzo dobrymi właściwościami nośnymi, posiadają pełną infrastrukturę techniczną oraz unormowany stan prawny własności, są czyste ekologicznie.

Działalność inwestycyjna Dobrego Miasta jest w dużej mierze związana z istnieniem podstrefy Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Głównym celem utworzenia strefy było przyspieszenie rozwoju gospodarczego Dobrego Miasta oraz stworzenie inwestorom korzystnych warunków finansowo-podatkowych. Tereny podstrefy Dobre Miasto zlokalizowane są w zachodniej oraz południowo-wschodniej części Dobrego Miasta.

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych w gminie należą:

- AGROCHEM Sp. z o.o., ul. Spichrzowa 13
- Agrokompleks - Giers Sp. jawna, ul. Fabryczna 38
- Bioenergia Invest S.A., ul. Fabryczna 21
- Cefetra Polska Sp. z o.o., Oddział w Dobrym Mieście, ul. Spichrzowa 15
- De Laval Sp. z o.o., ul. Olsztyńska

- DFM Sp. z o.o., ul. Olsztyńska 21
- Hurtownia Materiałów Budowlanych STAN-BUD, ul. Wojska Polskiego 16
- KiRSUM – Agencja Handlowo-Uslugowa, ul. Fabryczna 15a
- KOWART, ul. Fabryczna 6
- MARK, Knopin 41
- Naber Polska, Nowa Wieś Mała 32
- Neonet S.A. Oddział Olsztyn, ul. Olsztyńska 25
- NOW – MET, ul. Fabryczna 42
- POL-KAR, ul. Fabryczna 21
- Sauna House, Leszek Ługiewicz, ul. Fabryczna 13
- STAGROL-WARMIA Sp. jawna, ul. Fabryczna 36
- SUPERIOR-STREFA Żuraw Józef i Wspólnicy Sp. jawna, ul. Spichrzowa 7
- Suszarnia Warzyw Jaworski Sp. jawna, Nowa Wieś Mała 46
- Trans-Handel, ul. Fabryczna 6
- Ursus S.A., ul. Fabryczna 21
- Veolia Północ Sp. z o.o., Ciepłownia Dobre Miasto, ul. Fabryczna 21
- Zakłady Cukiernicze JUTRZENKA – Dobre Miasto Sp. z o. o., ul. Jeziorańska 16

Najwięcej podmiotów gospodarczych wśród gmin sąsiadujących z gminą Dobre Miasto znajduje się w gminie Dywity (1.428), a najmniej w gminie Lubomino (215).

Tabela 25 PODMIOTY GOSPODARCZE W GMINIE DOBRE MIASTO I GMINACH SĄSIEDNICH (2015 ROK)

	GMINA DOBRE MIASTO	GMINA JEZIORANY	GMINA DYWITY	GMINA ŚWIĄTKI	GMINA LIDZBARK WARMIŃSKI	GMINA LUBOMINO
Liczba podmiotów gospodarczych:	1.184	416	1.428	217	340	215
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	73,26	52,31	128,68	51,91	50,21	58,62
W sektorze publicznym	55	25	19	8	10	10
W sektorze prywatnym	1.129	391	1.409	209	330	205

Źródło: Bank Danych Lokalnych

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.4.1. KOMUNIKACJA

Układ komunikacyjny gminy Dobre Miasto tworzą:

- Drogi krajowe:
  - Nr 51 relacji granica państwa-Bezledy-Bartoszyce-Lidzbark Warmiński-Dobre Miasto-Olsztyn-Olsztynek,
- Drogi wojewódzkie:
  - Nr 507 Dobre Miasto – Orneta,
  - Nr 530 Dobre Miasto – Ostróda,
  - Nr 593 Miłakowo – Dobre Miasto – Jeziorany,
- Drogi powiatowe:
  - Nr 1356N,
  - Nr 1358N Gronowo – Piotraszewo,
  - Nr 1364N (Świękity) – Rogiedle – Prasłity – Smolajny,
  - Nr 1412N Runowo – Łaniewo – dr. krajowa nr 51,
  - Nr 1415N dr. nr 1356N – Piotraszewo – Prasłity,
  - Nr 1418N Dobre Miasto – Suryty,
  - Nr 1428N Różynka – dr. krajowa nr 51,
  - Nr 1447N Dobre Miasto – dr. nr 1428N,
  - Nr 1449N Dobre Miasto – Tuławki – Olsztyn,
  - Nr 1451N Orzechowo – Sętań – Różnowo,
  - ul. Garnizonowa,
  - ul. Łużycka,
- Drogi gminne:
  - W mieście:
    - Ulice: Armii Krajowej, Artylerzystów, Bema, Chłopickiego, Chodkiewicza, Cmentarna, Dąbrowskiego, Długa, Gałczyńskiego, Gdańska, Górna, Grudziądzka, Jana Pawła II, Jasińskiego, Kajki, Kilińskiego, Kochanowskiego, Kolejowa, Konopnickiej, Kopernika, Kościuszki, Krasickiego, Krótka, Legionów, Lotników, Malczewskiego, Mickiewicza, Norwida, Ogrodowa, Piechurów, Pionierów, Plac 1-go Stycznia,

Poniatowskiego, Poprzeczna, Prusa, Puławskiego, Reja, Reymonta, Saperów, Sienkiewicza, Sierakowskiego, Słoneczna, Słowackiego, Sowińskiego, Sucharskiego, Sułkowskiego, Świerczewskiego, Traugutta, Tuwima, Ułańska, Warszawska, Wybickiego, Zientary-Malewskiej, Zwycięstwa,

▪ Poza miastem:

- Granica gminy – Bzowiec – Łęgno,
- Droga powiatowa nr 1364N (Praslity) – Łęgno,
- Praslity – Nowa Wieś Mała,
- Droga powiatowa nr 1415N (Piotraszewo) – Smolajny,
- Droga wojewódzka nr 593 (Nowa Wieś Mała) – droga wojewódzka nr 530 (Głotowo),
- Droga wojewódzka nr 530 – Głotowo – droga powiatowa nr 1428N,
- Głotowo – Knopin – Barcikowo,
- Droga gminna – Stary Dwór – droga wewnętrzna,
- Droga powiatowa nr 1447N – Cerkiewnik,
- Kłódka – Kabikiejmy Dolne, granica gminy (Kochanówka) – droga wojewódzka nr 593 (Orzechowo),
- Międzyzlesie – droga powiatowa nr 1449N (Podleśna),
- Orzechowo – granica gminy (Frączki),
- Droga powiatowa nr 1449N (Jesionowo) – granica gminy (Frączki),
- Jesionowo – granica gminy (Plutki),
- Podleśna – granica gminy (Plutki),
- Kabikiejmy Dolne – granica gminy (Sętal),
- Kabikiejmy Dolne – Kabikiejmy – granica gminy (Nowe Włóki),
- Barcikowo – droga gminna (Kabikiejmy).

Na terenie Gminy Dobre Miasto nie funkcjonuje systemowa komunikacja publiczna. Transport pasażerski obsługiwany jest przez prywatnych przewoźników i połączenia PKS. Funkcjonuje także transport szkolny. Oprócz przewozów lokalnych bardzo popularne są przewozy autobusowe do Warszawy i Kaliningradu. Liczba pojazdów na ulicach Dobrego Miasta ulega ciąglemu wzrostowi. Jednocześnie miasto stopniowo poprawia stan istniejącej infrastruktury.

Planowane są wdrożenia między innymi inteligentnego sterowania sygnalizacją świetlną jak również rozbudowa ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą.

Transport szkolny i publiczny funkcjonuje od 3 lat. Dziennie odbywają się trzy kursy: między 7:00 a 8:00 – 1 kurs i między 13:00 a 15:00 – 2 kursy.

Przez obszar Gminy Dobre Miasto przebiega linia kolejowa Nr 221 relacji Gutkowo-Braniewo, do przejścia granicznego Gronowo-Mamonowo, obsługująca także ruch towarowy. Na trasie linii kolejowej przez obszar Gminy znajdują się: stacja w Dobrym Mieście i przystanki w Swobodnej, Cerkiewniku oraz Bzowcu.

2.4.2. INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA

2.4.2.1 SIĘĆ WODOCIĄGOWA

Długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie w 2014 roku wynosiła ponad 144 km bez przyłączy. Liczba przyłączy wynosiła 1.862 sztuki. Pobór wody przez gospodarstwa domowe w 2014 roku kształtował się na poziomie 420 dam³. **Woda dostarczana mieszkańcom do spożycia spełnia wszelkie wymogi sanitarne i ogólnie oceniana jest, jako dobra.** Ponad 92% stałych mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej.

Tabela 26 CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ W GMINIE DOBRE MIASTO

	2012	2013	2014	2014	
				MIASTO	TERENY WIEJSKIE
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	144,9	144,9	144,9	42,7	102,2
Ilość przyłączy prowadząca do budynków mieszkalnych [szt.]	1.794	1.823	1.862	1.005	857
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	404,2	409,0	420,0	325,5	94,5
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	14.434	14.429	14.997	10.450	4.547
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1mieszkańca [m ³]	25,0	25,3	25,9	30,8	16,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Dobre Miasto usługi zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzenia ścieków świadczy Zakład Usług Wodnych sp. z o. o., której jedynym udziałowcem jest gmina Dobre Miasto. Źródłem zaopatrzenia są wody podziemne. Zakład Usług Wodnych spółka z o.o. jest w posiadaniu 10 ujęć wód, są to:

- SUW Barcikowo,
- SUW Cerkiewnik,
- SUW Jesionowo,

- SUW Łęgno,
- SUW Knopin,
- SUW Piotraszewo,
- SUW Prasłity,
- SUW Smolany,
- SUW Urbanowo,
- SUW Wichrowo.

Główne ujęcie dla miasta stanowią dwie studnie głębinowe w Wichrowie o wydajności 260 m³/h i jakości wody kategorii „B”.

Średnie roczne zużycie wody na jednego mieszkańca wynosi 25,9 m³ i jest to mniej niż średnio w Polsce (31,1 m³), województwie (30,08 m³) i powiecie (27,3 m³). Na przestrzeni ostatnich lat wartość ta pozostaje na stałym poziomie.

2.4.2.2 SIEĆ KANALIZACYJNA

Gminna sieć kanalizacyjna ma długość 57,1 km i jest dostępna dla 68% mieszkańców (2014 rok).

Tabela 27 SIEĆ KANALIZACYJNA W GMINIE DOBRE MIASTO

	2012	2013	2014	2014	
				MIASTO	TERENY WIEJSKIE
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	57,1	57,1	57,1	28,9	28,2
Ilość połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych [szt.]	1.036	1.061	1.085	917	168
Ścieki odprowadzone [dam ³]	427	426	425	415	10
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	11.018	11.004	11.036	10.104	922

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Z kanalizacji korzystają głównie mieszkańcy miasta (ponad 96%). Do pozostałych miejscowości wyposażonych w sieć kanalizacji sanitarnej należą: Urbanowo, Smolajny, Nowa Wieś Mała, Kunik, Jesionowo, Knopin, Swobodna, Cerkiewnik i Głotowo. Ścieki sanitarne w miejscowościach pozbawionych dostępu do kanalizacji gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szamba) a następnie są wywożone przez pojazdy asenizacyjne. W 2014 roku na terenie gminy znajdowało się 527 zbiorników bezodpływowych, 57 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1 stacja zlewna.

Ścieki odprowadzane są do wysokosprawnej, mechaniczno-biologicznej miejskiej oczyszczalni ścieków o przepustowości 3.300 m³/doba zlokalizowanej w pobliżu miejscowości Kosyń.

2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI

W związku z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, na terenie całej Polski, od dnia 1 lipca 2013 r., obowiązują nowe zasady odbioru odpadów. Zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy gmina została zobowiązana do objęcia nowym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych i opcjonalnie nieruchomości niezamieszkałych. Wybór przedsiębiorcy odbierającego odpady komunalne dokonywany jest w drodze przetargu.

W myśl ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, obowiązany jest do przekazywania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych bezpośrednio do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie odpady zebrane na terenie Gminy Dobre Miasto przekazywane są do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) w Olsztynie.

Tabela 28 ZMIESZANE ODPADY ZEBRANE W CIĄGU ROKU¹⁰

	2012	2013	2014	2014	
				MIASTO	TERENY WIEJSKIE
Ogółem [t]	3.982,38	3.888,10	3.825,02	3.220,62	604,40
Ogółem na 1 mieszkańca [kg]	246,4	240,6	236,2	304,3	107,8
Z gospodarstw domowych [t]	2.757,03	2.543,80	2.473,20	1.910,30	562,90
Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]	170,6	157,4	152,8	180,5	100,4
Jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności [szt.]	2	2	2	2	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Dobre Miasto istnieje nieczynne składowisko odpadów w pobliżu wsi Podleśna, które jest obszarem zrehabilitowanym i przez kolejne lata monitorowanym.

Na terenie miasta Dobre Miasto funkcjonuje Punkt Selektywnego Gromadzenia Odpadów (PSGO), zlokalizowany przy ul. Olsztyńskiej 19 (plac Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Dobrym Mieście), do którego mieszkańcy gminy mogą nieodpłatnie oddawać wysegregowane odpady komunalne"

¹⁰ Zmieszane odpady komunalne to odpady zebrane w ciągu roku bez odpadów zebranych selektywnie i wyselekcjonowanych z frakcji suchej

2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA I GAZOWA

2.4.4.1 SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA

Operatorem sieci energetycznej na terenie powiatu olsztyńskiego jest ENERGA-OPERATOR S.A. Zaopatrzenie miasta w energię elektryczną odbywa się z głównego punktu zasilania, zasilanego liniami napowietrznymi wysokiego napięcia 110kV z kierunków:

- Mątki – Dobre Miasto – Lidzbark warmiński,
- Olsztyn I – Dobre Miasto – Piotrowiec.

Infrastruktura przesyłowa i dystrybucyjna pozwala na dotrzymanie norm niezawodności zasilania, jakości dostarczanej energii elektrycznej oraz ciągłości zasilania.

Tabela 29 ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W DOBRYM MIEŚCIE

	2010	2011	2012	2013	2014
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu [szt.]	3.479	3.150	3.351	3.356	3.324
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu [MWh]	6.615	6.065	5.871	6.016	5.518
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca [kWh]	615,3	566,8	550,2	567,2	521,4
Zużycie energii na 1 odbiorcę (gosp. dom.) [kWh]	1.901,4	1.925,3	1.752,0	1.792,7	1.660,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych

2.4.4.2 SIEĆ GAZOWA

Dostawcą gazu ziemnego wysokometanowego typu E dla Gminy Dobre Miasto jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Gdańsku, (ul. Wałowa 41/43, 80-858 Gdańsk), Zakład w Olsztynie. Obecnie sieć gazowa występuje na terenie miasta, oraz w części wsi sołeckiej Nowa Wieś Mała, które zaopatrywane są w gaz z sieci niskiego ciśnienia ze strefy dystrybucyjnej Uniszki SDO061 przez stację redukcyjną I stopnia zlokalizowaną po zachodniej stronie drogi z Dobrego Miasta do Kunika.

Tabela 30 CHARAKTERYSTYKA SIECI GAZOWEJ W GMINIE DOBRE MIASTO

	2012	2013	2014	2014	
				MIASTO	TERENY WIEJSKIE
Długość czynnej sieci ogółem [km]	62,270	62,832	62,932	28,944	33,988
Długość czynnej sieci przesyłowej [km]	33,988	33,988	33,988	-	33,988
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	28,282	28,844	28,944	28,944	-
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) [szt.]	845	857	868	868	-
Odbiorcy gazu [gosp.]	1.949	2.017	2.126	2.126	-
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania	662	638	835	835	-

gazem [gosp.]					
Zużycie gazu [tys. m ³]	1.141,3	1.130,6	1.045,0	1.045,0	-
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [tys. m ³]	743,7	783,0	702,3	702,3	-
Ludność korzystająca z sieci gazowej	9.090	9.040	8.930	8.920	10

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy Dobre Miasto gospodarstwa, które nie mają dostępu do sieci gazowej wykorzystują butle z gazem propan-butan.

Istnieje możliwość zgazyfikowania pozostałego obszaru Gminy występuje w związku z lokalizacją gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Olsztyn – Bartoszyce.

2.4.5. INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

Gmina Dobre Miasto należy do gmin o dobrze rozwiniętej sieci telefonicznej. W dziedzinie telefonii komórkowej dostępne są usługi głównych operatorów rynku (Orange, Play, Plus, T-Mobile).

Sprawnie funkcjonujące połączenia telefoniczne i ich powszechna dostępność są znaczącymi czynnikami rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego. Są czynnikiem stymulującym gminną ofertę inwestycyjną, jak również podnoszą poziom standardu życia mieszkańców.

2.4.6. CIEPŁOWNICTWO¹¹

Na terenie Gminy Dobre Miasto sieciowy system ciepłowniczy występuje jedynie na terenie miasta i dotyczy blisko 60% gospodarstw domowych. W roku 2014 do sieci miejskiej było podłączonych 107 obiektów, głównie budynków zbiorowego zamieszkania. Na terenie miasta funkcjonuje również lokalny system ciepłowniczy (wyspawy) na który składa się 5 kotłowni gazowych.

Na terenach nie objętych działaniem miejskiej sieci ciepłowniczej oraz na terenach wiejskich, na których nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze, ogrzewanie budynków odbywa się za pomocą indywidualnych kotłowni spalających najczęściej węgiel (miał, koks) i drewno, gaz ziemny, w mniejszym stopniu olej opałowy.

Dostawą ciepła do budynków na terenie Dobrego Miasta zajmuje się Zakład Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Dobrym Mieście,

¹¹ Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobre Miasto

2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.5.1. EDUKACJA

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego odpowiada za utrzymanie i rozwój bazy materialnej szkół i placówek oświatowych. Odpowiedzialność ta dotyczy wymiaru ekonomicznego oraz rozciąga się również na sferę zobowiązań wobec społeczności Gminy w zakresie tworzenia systemu edukacyjnego, który młodzieży stworzy szanse osobistego rozwoju, a środowisku zapewni cywilizacyjny awans. Gmina Dobre Miasto dąży do tworzenia takich warunków funkcjonowania szkół i placówek oświatowo-wychowawczych, które zapewniają powszechność, celowość oraz wysoką jakość systemu edukacyjnego. Aktualnie funkcjonująca sieć szkół i przedszkoli zapewnia optymalne warunki do realizacji zadań oświatowych w Gminie. Obiekty oświatowe, ich wyposażenie (pracownie komputerowe, sale gimnastyczne), a także odpowiednie kwalifikacje nauczycieli są przedmiotem dokładnej analizy władz Gminy. Wyraźnie widać także podejmowane działania wychowawcze, ukierunkowane na kształtowanie pożądanych społecznie postaw i właściwy rozwój osobowości młodego pokolenia. Strategia rozwoju systemu edukacji oparta została na próbie budowania ładu w środowisku lokalnym poprzez dialog rodziców, nauczycieli i władz Gminy, podejmowanie prawidłowych decyzji dotyczących bazy materialnej, służącej kształceniu, opiece i wychowaniu oraz racjonalnego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ten cel.

Samorządowe placówki oświatowe znajdujące się na terenie Gminy:

- Przedszkole samorządowe nr 1 w Dobrym Mieście,
- Przedszkole samorządowe nr 2 w Dobrym Mieście,
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. gen. Józefa Bema w Dobrym Mieście,
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Dobrym Mieście,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Dobrym Mieście,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Zientary-Malewskiej w Barcikowie,
- Szkoła Podstawowa Nr 3 w Dobrym Mieście Szkoła Filialna w Jesionowie,
- Szkoła Podstawowa Nr 3 w Dobrym Mieście Szkoła Filialna w Orzechowie,
- Gimnazjum Publiczne im. Jana Pawła II w Dobrym Mieście.

Tabela 31 LICZBA UCZNIÓW W GMINIE DOBRE MIASTO W LATACH 2008-2015

	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
SZKOŁY PODSTAWOWE	1.003	999	945	909	894	864	896	910
GIMNAZJA	671	628	604	569	536	515	489	484
SUMA	1.674	1.627	1.549	1.478	1.430	1.379	1.385	1.394

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Prognozy demograficzne wskazują na ogólną tendencję zmniejszania się liczby uczniów w gimnazjach i szkołach podstawowych. Trend ten ma charakter stały, zgodny z ogólnymi trendami demograficznymi w Polsce. Pocieszający jest fakt, że liczba dzieci w przedszkolach wzrasta.

Tabela 32 LICZBA MIEJSC I DZIECI W PRZEDSZKOLACH W GMINIE DOBRE MIASTO

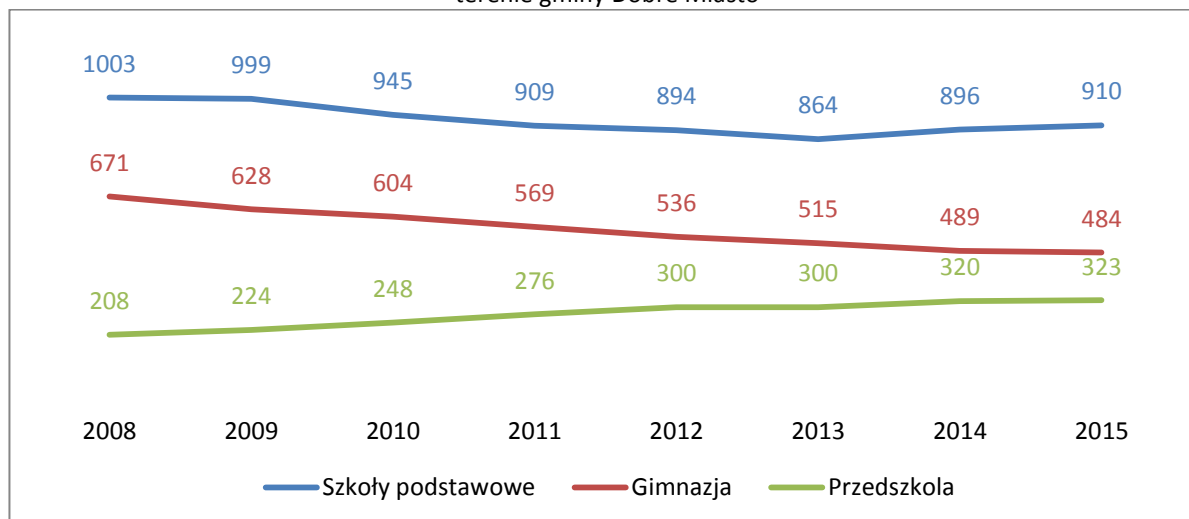
	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
MIEJSCA	200	224	247	272	300	300	325	360
DZIECI	208	224	248	276	300	300	320	323

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy działa ponadto szereg placówek niepublicznych, m.in.:

- Punkt Przedszkolny „Marysieńka” w Dobrym Mieście,
- Przedszkole Niepubliczne „Jaś i Małgosia” w Dobrym Mieście,
- Punkt Przedszkolny Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Smolajnach,
- Przedszkole Niepubliczne Stowarzyszenia na Rzecz Oświaty w Dobrym Mieście,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Głotowie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa SNRO w Dobrym Mieście,
- Szkoła Podstawowa SPSK w Smolajnach,
- Gimnazjum SPSK w Smolajnach,
- Gimnazjum Niepubliczne SNRO w Dobrym Mieście,
- Gimnazjum „Nasza Jedyńka” w Dobrym Mieście.

Wykres 10 Liczba dzieci w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ogólnokształcących na terenie gminy Dobre Miasto

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Przy szkołach funkcjonują ogólnodostępne place zabaw dla dzieci, które otwarte są także poza godzinami pracy szkół.

2.5.2. KULTURA I SPORT

Na terenie gminy swoją działalność prowadzi Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dobrym Mieście. Działa on zgodnie ze Statutem, stara się zaspokoić potrzeby i aspiracje kulturalne społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej, a także poprzez edukację artystyczną. Działalność CKB nie ogranicza się wyłącznie do terenu miejscowości, ale skierowana jest również do mieszkańców całej gminy, czy powiatu, którzy chętnie korzystają z oferty Centrum. Co roku Centrum organizuje kilkaset imprez kulturalnych. Do podstawowych zadań CKB należy w szczególności:

- w ramach działalności bibliotecznej:
  - ochrona oraz udostępnianie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych wszystkich grup czytelniczych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu,
  - planowanie i dokonywanie zakupu materiałów bibliotecznych, ocena ich przydatności w środowisku z uwzględnieniem potrzeb społeczności Gminy,
  - prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych,
  - prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej,
  - popularyzacja książki i czytelnictwa,

- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, szkołami, organizacjami i towarzystwami w zakresie wymiany oraz przekazywania materiałów bibliotecznych i informacji oraz zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa,
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej,
- w ramach działalności kulturalnej:
  - prowadzenie edukacji kulturalnej i społecznej dzieci, młodzieży i dorosłych,
  - prowadzenie oferty programowej dla mieszkańców wsi, dotyczącej edukacji kulturalnej i społecznej,
  - popularyzacja i promocja twórczości artystycznej ze wszystkich dziedzin sztuki, tworzenie warunków do rozwoju folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego,
  - działalność metodyczna polegająca na wypracowywaniu innowacyjnych form i metod działalności społeczno-kulturalnej w środowisku lokalnym,
  - prowadzenie i wspieranie zespołów artystycznych, grup twórczych i obywatelskich,
  - promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców wsi,
  - prowadzenie własnych zespołów artystycznych,
  - upowszechnianie sztuki filmowej,
  - nawiązywanie, rozwijanie i aktywne prowadzenie międzynarodowych kontaktów w zakresie wymiany kulturalnej oraz wymiany dzieci, młodzieży i dorosłych,
  - realizowanie projektów z zakresu tradycji narodowej i lokalnej oraz ochrony dziedzictwa narodowego.

W ramach Centrum Kulturalno-Bibliotecznego działają w gminie:

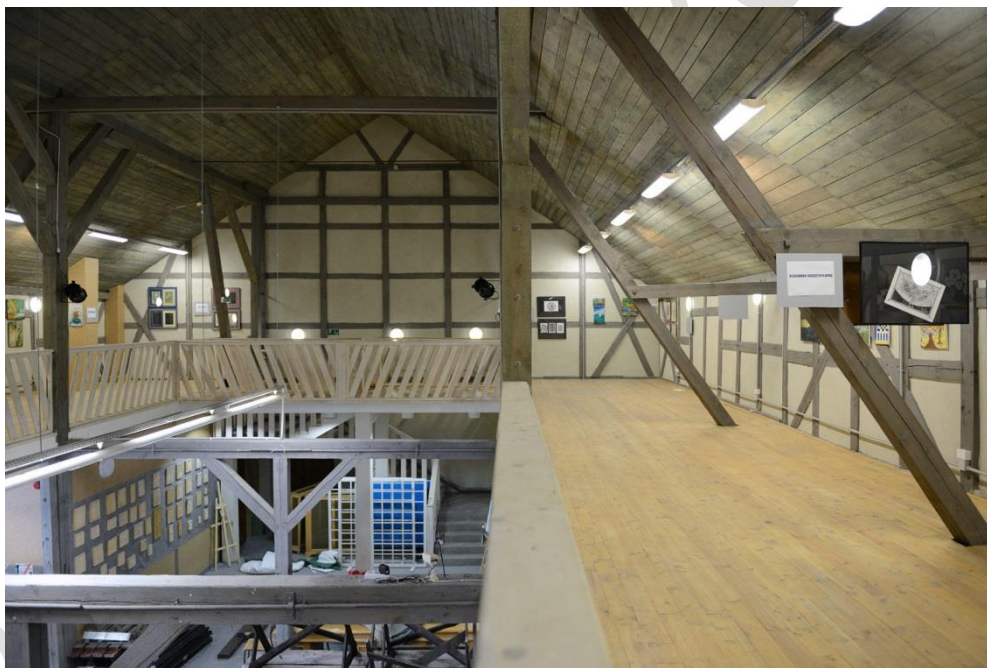
- Biblioteka – poprzez korzystanie z jej materiałów przejawia się aktywność mieszkańców gminy. W jej strukturę wchodzi filia w Orzechowie i Cerkiewniku.

Tabela 33 BIBLIOTEKI W GMINIE DOBRE MIASTO

	2010	2011	2012	2013	2014
Biblioteki i filie	1	3	3	3	3
Pracownicy	9	9	10	9	5
Księgozbiór	31.201	31.734	32.067	31.580	31.951
Czytelnicy w ciągu roku	2.074	1.700	1.800	1.918	1.956
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	34.619	30.456	30.546	34.156	34.719

Źródło: Bank Danych Lokalnych

- Kino Przyjaźń w Dobrym Mieście,
- Skansen Miejski w Dobrym Mieście – to miejsce, w którym odwiedzający mogą poznać tradycje dobro-miejskiego rzemiosła. W zabytkowych kamieniczkach z przełomu XVII/XVIII odtworzono zakłady rzemieślnicze z XX wieku: szewski, fryzjerski, krawiecki, atelier fotograficzne, piekarnię z izbą mieszkalną. Odbywają się tutaj, między innymi, warsztaty tkackie, fotograficzne, koronki frywolitkowej, ceramiczne,
- Stodoła Kultury.

Rysunek 22 Wnętrze Stodoły Kultury (źródło: <http://ckbdobremiasto.pl>)

Przy CKB działa wiele klubów i kół artystycznych m. in.:

- Akademia Każdego Wieku – prowadzi zajęcia teatralne, taneczne, jogi, fotograficzne, tkackie, z koronki frywolitkowej, ceramiki, informatyczne, językowe, wokalne
- Grupa Concordia Dobre Miasto”,
- Zespół Ludowy „Lelija”,
- Zespół „Pasja”,
- Zespół „Kohorta”,

- Grupa teatralna „Pallichó”,
- Dziecięcy zespół „Rozśpiewane serduszka”,
- Grupa muzyczno-ruchowa „Roztańczone baletki”,
- Grupa wokalna „Camerton”,
- Grupa muzyczno-plastyczna „Krasnale”,
- Klub Sztuk Pięknych,
- Zespół muzyczny Kohorta,
- Zespół muzyczny DetMats,
- Zespół muzyczny Po on the Dancefloor,
- Zespół muzyczny Twierdza,
- Zespół plastyczny Plastusie,
- Zespół plastyczny Kolorowe Pędzle.

Ponadto na terenie gminy działa wiele organizacji i stowarzyszeń społecznych.

Sport stanowi jeden z kluczowych elementów życia społecznego. Promuje odpowiednie zachowania, kształtuje charakter i tożsamość, poprawia ogólną kondycję ciała oraz uczucie szacunku dla innych, przestrzegania określonych zasad, pielęgnuje poczucie solidarności i umiejętność współpracy. Wartości edukacyjne sportu przejawiają się w niewymuszony, naturalny sposób, przybierając postać zabawy. Regularne uprawianie sportu jest sposobem zapobiegania anomalii społecznym takim jak przemoc, przestępczość i narkomania. Poprzez wyraźne oddziaływanie sportu na stosunki międzyludzkie uznaje się, że jego wpływ na życie człowieka wykracza daleko ponad zajęcia czysto sportowe. Wszelkie obiekty sportowe służą jako miejsca spotkań, które integrują ludzi przez co zarazem wzmacniają więzi społeczne. Wychowanie fizyczne oraz promowanie sportu powinno podlegać nieustannemu rozwojowi na wszystkich etapach edukacji, w formach atrakcyjnych dla wszystkich grup wiekowych lokalnego społeczeństwa.

Na terenie gminy Dobrze Miasto funkcjonuje Ośrodek Sportu i Rekreacji, którego misją jest zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańcom gminy i jej gościom. OSiR dysponuje następującymi obiektami:

- Kryta Pływalnia przy ulicy Garnizonowej 18 w Dobrym Mieście:
  - Basen sportowy o wymiarach 25x12,5 m, całość podzielona jest na 6 torów pływackich, głębokość basenu zmienia się od 1,2 m do 1,8 m,

- Basen rekreacyjny o wymiarach 12x6 m, jego głębokość zmienia się od 0,8 m do 1,3 m, jest wyposażony jest w wodne bicze, strugi podwodne, małą zjeżdżalnię dla dzieci,
  - Jacuzzi,
  - Zjeżdżalnia o długości 50 m,
  - Sauna fińska i parowa,
  - Siłownia wyposażona w bieżnię, orbitreka, wioślarza, atlas treningowy, hantle,
  - Rowery wodne Aquaabik,
- Hala sportowa przy ulicy Łużyckiej 75 w Dobrym Mieście,
  - Kompleks boisk sportowych "Moje boisko-ORLIK 2012" przy ulicy Garnizonowej 20 w Dobrym Mieście,
  - Siłownia zewnętrzna przy ulicy Garnizonowej 20 w Dobrym Mieście,
  - Siłownia zewnętrzna w Parku Przyjaciół Kultury przy ul. Zwycięstwa w Dobrym Mieście,
  - Stadion miejski wraz z infrastrukturą przy ulicy Olsztyńskiej w Dobrym Mieście,
  - Pawilon sportowy przy ulicy Olsztyńskiej 14 w Dobrym Mieście,
  - Skatepark przy ulicy Grunwaldzkiej w Dobrym Mieście,
  - Infrastruktura przystani kajakowych w Dobrym Mieście, Smolajnach i Cerkiewniku,
  - Place zabaw:
    - w Dobrym Mieście przy Placu 1-go Sierpnia 1,
    - w Kosyniu,
    - w Smolajnach,
    - w Bzowcu,
    - w Nowej Wsi Małej,
    - w Kuniku,
    - w Piotraszewie,
    - w Starym Dworze,
    - w Knopinie,
    - w Międzylesiu,
    - w Cerkiewniku,
    - w Głotowie,
    - w Orzechowie,
    - w Praslitach,

- Camper Park,
- Pumptrack,
- Aktywizacja turystyczna,
- PZU ścieżka zdrowia przy ulicy Olsztyńskiej 14 w Dobrym Mieście,
- Obiekty ośrodka wypoczynkowego nad jez. Limajno w Swobodnej,
- Plaża miejska w Swobodnej.

Ponadto w ramach Ośrodka Sportu i rekreacji funkcjonują:

- Sekcja lekkoatletyczna,
- Sekcja fitness,
- Dobromiejski Klub Biegacza „Odcisk”,
- Akademia Siatkówki,
- Szkółka pływacka.

Na terenie gminy działa wiele związków, stowarzyszeń i klubów sportowych. Są to m. in.:

- Stowarzyszenie Młodzieżowe „Pod Jesionem”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Galop”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Cerkiewnik,
- Stowarzyszenie „Głotovia”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Oświaty w Dobrym Mieście,
- Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Olsztynie koło nr 10 „Warfama” w Dobrym Mieście,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Rozwoju Gimnazjum Publicznego w Dobrym Mieście,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Szkoły i Wsi w Barcikowie,
- Stowarzyszenie „Przyjaciół Dziecka” w Głotowie,
- Polski Związek Łowiecki Koło Łowieckie „Kaczor”,
- Stowarzyszenie „Przystanek Międzylesie”,
- Stowarzyszenie „Kirsna”,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów koło w Dobrym Mieście,
- Stowarzyszenie „Kresowiaczy”,
- Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” Koło „Wileńszczyzna: w Dobrym Mieście,
- Stowarzyszenie „Świąteczna Kapela”,

- Stowarzyszenie Na Rzecz Mieszkańców Nowej Wsi Małej „Mała Wieś”,
- Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Dobrym Mieście,
- Stowarzyszenie „Warmińska Grupa Łucznicza”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Prasłity,
- Stowarzyszenie „Działajmy Wspólnie” w Bzowcu,
- Stowarzyszenie Rozwoju Kultury i Sportu KNOPIN,
- Miejski Klub Sportowy Dobre Miasto,
- Dobromiejski Klub Strzelecki „LOK”,
- Związek Ukraińców w Polsce Zarząd Oddziału Koło w Dobrym Mieście,
- Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze” oddział Dobre Miasto,
- Dobromiejski Klub Karate KYOKUSHIN,
- Uczniowski Klub Sportowy „Kormoran” w Dobrym Mieście,
- Dobromiejski Klub Sportowy,
- Stowarzyszenie „Osiedle przy lesie”,
- Dobromiejskie Towarzystwo Pływackie,
- Stowarzyszenie „Głotowo – moja wieś”,
- Grupa Historyczna Guttstadt,
- Dobromiejskie Stowarzyszenie Ludzi Aktywnych „Pasja”,
- Akcja Katolicka Archidiecezji Warmińskiej,
- Automobilkлуб Warmiński,
- Stowarzyszenie „Dobre Przedszkole”,
- Stowarzyszenie „Chór Concordia” Dobre Miasto,
- Stowarzyszenie „Nasza Szkoła”.

2.5.3. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

2.5.3.1 OCHRONA ZDROWIA

W Dobrym Mieście funkcjonuje Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej. Jego podmiotem tworzącym jest powiat olsztyński. Działalność zespołu, z której korzystają mieszkańcy gminy, dzielimy na:

- Lecznictwo szpitalne, w ramach którego funkcjonują:
  - Oddział Chorób Wewnętrznych,

- Izba Przyjęć,
- Dział farmacji szpitalnej,
- Zakłady opieki zdrowotnej długoterminowej:
  - Zakład opiekuńczo-leczniczy,
  - Zakład opiekuńczo-leczniczy psychiatryczny,
- Lecznictwo ambulatoryjne:
  - Zespół poradni:
    - Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
    - Gabinet Zabiegowy Poradni Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
    - Poradnia Chirurgiczna,
    - Gabinet diagnostyczno-zabiegowy Nr 1,
    - Gabinet diagnostyczno-zabiegowy Nr 2,
    - Poradnia Zdrowia Psychicznego,
    - Poradnia Chorób Płuc i Gruźlicy,
    - Poradnia Leczenia Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia,
    - Poradnia Neurologiczna,
    - Poradnia Ginekologiczno-Położnicza,
    - Poradnia Dermatologiczna,
    - Poradnia Endokrynologiczna,
    - Poradnia Otolaryngologiczna,
    - Poradnia Reumatologiczna,
    - Poradnia Geriatryczna,
  - Dział diagnostyki medycznej:
    - Pracownia RTG i USG,
    - Medyczne Laboratorium Diagnostyczne,
  - Ratownictwo medyczne:
    - Zespół Ratownictwa Medycznego Podstawowy.

Mieszkańcy mogą również skorzystać z pomocy psychologa.

Podstawową opiekę zdrowotną w gminie świadczą również podmioty niepubliczne, m. in.:

- Niepubliczny Zakład Lecznictwa Otwartego "Poradnia Rodzinna" w Dobrym Mieście,
- Przedsiębiorstwo Podmiotu Leczniczego "RAMED" w Dobrym Mieście.

W gminie funkcjonuje także sześć aptek, a dostęp do lekarzy specjalistów i szpitali zapewniają również pobliskie miasta: Olsztyn i Lidzbark Warmiński.

2.5.3.2 POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna umożliwia przewyższanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

W ramach instytucji samorządowych zajmujących się problematyką społeczną działa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązanie problemów społecznych na terenie gminy. Oferta MOPS skierowana jest do mieszkańców, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej. W wykonywaniu zadań Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, służbą zdrowia, policją, sądami, prokuraturą, kuratorami sądowymi, społecznymi, stowarzyszeniami i fundacjami znajdującymi się na naszym terenie oraz instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Celem działania MOPS jest:

- pomoc w usamodzielnieniu osób i rodzin oraz doprowadzenie ich do integracji ze środowiskiem,
- umożliwienie osobom i rodzinom przewyższanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji,
- zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania Ośrodka obejmują w szczególności:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej,
- wspomaganie i pobudzanie aktywności społecznej w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,

- współdziałanie z grupami i społecznościami lokalnymi mające na celu rozwijanie w nich zdolności do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów,
- organizowanie różnorodnych form pomocy, a także udział w tworzeniu infrastruktury socjalnej odpowiadającej zmieniającym się potrzebom pomocy społecznej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- świadczenia usług przewidzianych przepisami prawa,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej i ustawą o świadczeniach rodzinnych,
- pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu udzielanie pomocy osobom i rodzinom we wzmocnieniu i odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków temu celowi,
- koordynacja działań pomocy społecznej na terenie gminy,
- właściwa organizacja pracy dla realizacji zadań i racjonalne gospodarowanie przyznanymi środkami.

Działania z roku na rok ulegają zmianom. Ośrodek stara się zapewniać mieszkańcom profesjonalne wsparcie, zgodnie z przepisami prawa obowiązującego na terenie naszego kraju.

W ramach MOPS działa:

- Klub Integracji Społecznej,
- Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej,
- Świetlica socjoterapeutyczna,
- Wiejski Klub Integracji Społecznej w Jesionowie,
- Centrum Wsparcia ,Integracji i Aktywizacji Osób z Zaburzeniami Psychicznymi,
- Środowiskowa świetlica dla młodzieży,
- Ośrodek profilaktyki i pomocy rodzinie,
- Świetlica opiekuńczo-wychowawcza.

Ponadto w gminie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Piotraszewie. Jest to wyodrębniona jednostka organizacyjna Gminy Dobre Miasto, powołaną w celu realizacji zadań zleconych przez administrację rządową w ramach pomocy społecznej. Środowiskowy Dom Samopomocy w Piotraszewie jest ośrodkiem wsparcia dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz upośledzonych umysłowo. ŚDS ma charakter placówki pobytu dziennego i działa

w dni robocze 8 godzin dziennie, w tym co najmniej przez 6 godzin dziennie prowadzone są zajęcia z uczestnikami. ŚDS przeznaczony jest dla 30 osób pełnoletnich, niewymagających leczenia szpitalnego bądź opieki stacjonarnej, zamieszkujących na terenie Gminy Dobre Miasto

Tabela 34 WYKAZ GOSPODARSTW DOMOWYCH I OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ

ROK	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ	OSOBY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH KORZYSTAJĄCE Z POMOCY SPOŁECZNEJ
2014	795	1.746
2013	876	1.968
2012	832	1.860
2011	824	1.890

Źródło: Bank danych lokalnych

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez Gminę, a realizowana przez Urząd Miejski w Dobrym Mieście. W latach 2011-2014 najczęściej udzielanymi mieszkańcom Gminy formami wsparcia były pomoc finansowa i rzeczowa, głównie w postaci zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych, okresowych oraz posiłku.

2.5.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne Gminy.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Straż miejska, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Swój wkład w poprawę efektywności działania ww. służb mają władze Gminy, które wspierają jednostki OSP.

- OSP w Dobrym Mieście,
- OSP w Piotraszewie,
- OSP w Smolajnach,

- OSP w Podleśnej,
- OSP w Jesionowie,
- OSP w Głotowie,
- OSP w Praslitach,
- OSP w Cerkiewniku,
- OSP w Orzechowie.

Celem zapewnienia realizacji zadań wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej co roku w budżecie Gminy zapewnia się środki finansowe z przeznaczeniem na utrzymanie jednostek OSP i utrzymanie ich gotowości bojowej, zakupy sprzętu przeciwpożarowego, wyszkolenie i prowadzenie remontów baz lokalowych. Jednostki należące do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego dotowane są dodatkowo z budżetu państwa.

Posterunek Policji mieści się w Dobrym Mieście. Teren działania komisariatu obejmuje całą gminę.

W 2014 roku na terenie powiatu olsztyńskiego, **wykryto 7.966 przestępstw o różnym charakterze.**

Tabela 35 STATYSTYKA PRZESTĘPSTW NA TERENIE POWIATU OLSZTYŃSKIEGO

	2013	2014
Przestępstwa ogółem	7.966	7.983
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	5.691	5.174
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	667	1.196
Przestępstwa drogowe	732	691
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	287	220
Przestępstwa przeciwko mieniu	589	702

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W 2014 roku na trasach powiatu olsztyńskiego odnotowano 226 wypadków drogowych, w których śmierć poniosło 17 osób a 301 zostało rannych.

2.6. MOŻLIWOŚCI INWESTYCYJNE GMINY

Gmina, podobnie jak cały sektor publiczny, ze swej istoty zajmuje się działaniami nie przynoszącymi bezpośrednio zysku. Głównym celem działania gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców. Realizacja usługi społecznych na odpowiednim poziomie wymaga pieniędzy. Dlatego zarządzanie finansami to jedno z najważniejszych zadań gminy, przedmiot troski zarówno władzy stanowiącej, czyli Rady Miejskiej, jak i wykonawczej – Burmistrza. Samorządy

opierają zarządzanie finansami na świadomym kierowaniu środkami w obszarach dających najlepszą skuteczność i realizujących najważniejsze potrzeby mieszkańców. Niniejsza strategia przygotowywana jest na okres ostatniego okresu programowania unijnego ze znacznymi środkami bezzwrotnymi dla Polski. Ze względu na wymagany udział własny beneficjentów ważna jest dbałość o zapewnienie dobrego planowania finansowego. Utrzymanie równowagi pomiędzy dochodami a wydatkami w perspektywie wieloletniej to zadanie realizowane wspólnie przez Radę Miejską i Burmistrza.

W poprzednim okresie programowania w Dobrym Mieście zrealizowano kilka znaczących inwestycji, zarówno tych okazałych i widocznych jak basen, jak i te będące na drugim planie jak rozbudowa kanalizacji i czys dróg i chodników. Wszystkie służą mieszkańcom podnosząc poziom usług społecznych. Te inwestycje spowodowały wzrost zadłużenia Gminy. Jednak zadłużenie jest systematycznie, od 2012 roku, zmniejszane. Obniżanie zadłużenia jest świadczy o planowym i długoterminowym zarządzaniu finansami i jest niezbędne, aby umożliwić Gminie absorpcję środków unijnych z okresu programowania 2014-2020.

Dochody samorządu terytorialnego zależą od wielu czynników. Można je podzielić na dwie kategorie:

- wewnętrzne – to głównie polityka finansowa Rady Gminy i działalność jednostek podległych,
- zewnętrzne – przede wszystkim ogólna sytuacja gospodarcza kraju oraz zmiany w prawie mające wpływ na finanse samorządu.

Źródła dochodów gminy to:

1. Dochody własne

- wpływy z podatków:

- od nieruchomości,
- rolnego,
- leśnego,
- dochodowego od osób fizycznych,
- od spadków i darowizn,
- od czynności cywilno-prawnych,

- wpływy z opłat:

- skarbowej,

- targowej,
- administracyjnej,
- za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

3. Subwencja ogólna dla gmin:

- część wyrównawcza,
- część oświatowa,
- część równoważąca.

4. Dotacje na:

- finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone i własne,
- zadania realizowane przez jednostki samorządu na mocy porozumień,
- usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, skutków powodzi, klęsk żywiołowych.

Planowane w uchwale budżetowej na 2016 rok dochody budżetu Gminy wynoszą 49.061.976,00 zł, w tym dochody bieżące 44.840.680,00 PLN, a dochody majątkowe 4.019.500,00 PLN. Natomiast planowana łączna kwota wydatków budżetowych to: 42.496.874,68 PLN.

Nadwyżka w wysokości 2.545.601,32 jak wcześniej wspomniano jest przeznaczona na obniżenie zadłużenia poprzez spłatę zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Bieżące dokumenty są dostępne na stronie BIP Urzędu Miasta w Dobrym Mieście pod adresem: <http://bip.dobremiasto.com.pl>

**3. ANALIZA STRATEGICZNA GMINY
DOBRE MIASTO**

Projekt 9.06.2016 r.

3.1. BILANS STRATEGICZNY GMINY DOBRE MIASTO

W celu sformułowania Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto dokonano bilansu strategicznego Gminy. Bilans strategiczny polega na systematycznej, wielokryterialnej analizie podmiotu. Podstawą prac były dwa dokumenty:

- I. Ustawa o samorządzie gminnym określająca zadania własne gminy.
- II. Agenda 21 określająca zasady zrównoważonego rozwoju.

W oparciu o te dwa źródła określono listę czynników sukcesu podzielonych na trzy grupy. Następnie w ramach każdej grupy określono wagi poszczególnych czynników (sumujące się do 100%) i oceniono każdy z czynników w skali 1-3 (1 – czynnik na słabym stopniu rozwoju, 2 – średnim, 3 – dobrze rozwinięty). Wartość wynikająca z iloczynu wagi i oceny dała wynik poszczególnych cech.

3.1.1. BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

W tabeli 36 przedstawiono bilans w obszarze „rozwoju społeczności lokalnej”.

Tabela 36 BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

LP	ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	WAGA	OCENA	WARTOŚĆ
I/1	ludność	10%	2	0,20
I/2	bezrobocie (miejsca pracy)	15%	1	0,15
I/3	edukacja (dostosowanie do potrzeb aktualnych i przyszłych)	10%	2	0,20
I/4	ochrona zdrowia i opieka społeczna	10%	2	0,20
I/5	budżet	10%	2	0,20
I/6	współpraca z otoczeniem	10%	2	0,20
I/7	kultura	15%	3	0,45
I/8	sport i rekreacja	10%	2	0,20
I/9	bezpieczeństwo publiczne	10%	2	0,20

Źródło: Analiza Remedis SA

Omówienie cech analizowanych w bilansie:

I/1 ludność – w sposób zagregowany określono sytuację ludnościową,

I/2 bezrobocie (miejsca pracy) – poziom bezrobocia w gminie jest dosyć wysoki,

I/3 edukacja – oceniono stan i dostosowanie systemu edukacji w Gminie Dobre Miasto do potrzeb aktualnych i przyszłych,

I/4 ochrona zdrowia i opieka społeczna – oceniono stan opieki zdrowotnej i społecznej,

I/5 budżet – w sposób zagregowany oceniono zarówno wielkość budżetu jak i jego możliwości,

I/6 współpraca z otoczeniem – oceniono zarówno współpracę wewnętrzną – z sąsiednimi gminami, w ramach powiatu jak i województwa, a także zewnętrzną – w ramach Unii Europejskiej,

I/7 kultura – oceniono zaplecze kulturalne,

I/8 sport i rekreacja – oceniono istniejące zaplecze sportowo-rekreacyjne,

I/9 bezpieczeństwo publiczne – oceniono bezpieczeństwo mieszkańców, we wszelkim zakresie – uznano bezpieczeństwo pożarowe, publiczne a także zagrożenia katastrofami.

Dla określenia pozycji strategicznej Gminy Dobre Miasto w obszarze rozwoju społeczności lokalnej zestawiono cechy wg rosnącej wartości i przedstawiono na wykresie 11.

Wykres 11 Bilans strategiczny w obszarze rozwoju społeczności lokalnej

Źródło: Analiza Remedis SA

Powyższy wykres pokazuje, że największymi atutami Gminy Dobre Miasto jest bardzo dobre zaplecze kulturalne.

3.1.2. BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE STANU ŚRODOWISKA

Tabelaryczne zestawienie cech, ich wag, oceny i wartości w tym obszarze prezentuje tabela 37.

Tabela 37 BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU STANU ŚRODOWISKA

LP	ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	WAGA	OCENA	WARTOŚĆ
II/1	położenie gminy	20%	3	0,60
II/2	las/tereny zielone	20%	3	0,60
II/3	kruszywa/kopaliny	9%	2	0,18
II/4	zasoby wodne	15%	3	0,45
II/5	zagospodarowanie przestrzenne	9%	2	0,18
II/6	gleby (bonitacja)	9%	2	0,18

II/7	atmosfera	9%	3	0,27
II/8	brak obszarów zagrożonych	9%	3	0,27

Źródło: Analiza Remedis SA

Omówienie pozycji:

II/1 położenie, lokalizacja gminy ma istotne znaczenie dla możliwości rozwojowych,

II/2 lasy/tereny zielone – gmina Dobre Miasto jest zalesiona w prawie 40% (średnia lesistość Polski 2013 – 29,4%). Lasy są bardzo ważnym zasobem gminy

II/3 kruszywa/kopaliny – oceniono poziom ilości kopalin w gminie,

II/4 zasoby wodne – przez gminę przepływa rzeka Łyna, znajduje się tu także jezioro Limajno,

II/5 zagospodarowanie przestrzenne, oceniono stan formalny (uchwalone plany itp.),

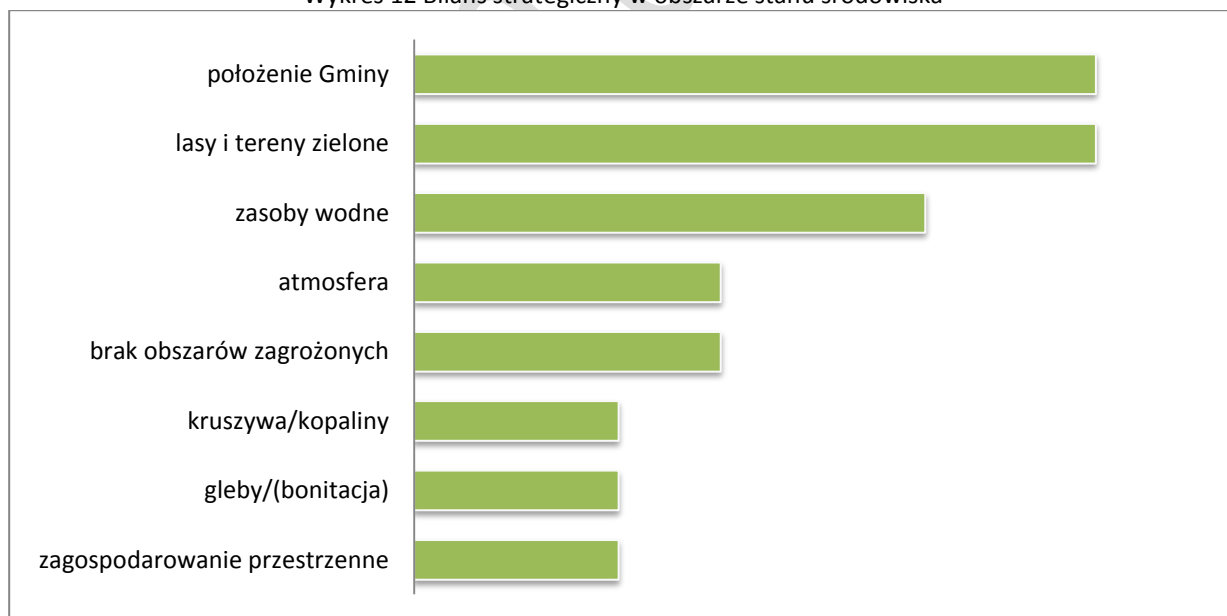
II/6 gleby (bonitacja) – gmina Dobre Miasto posiada gleby średniej jakości,

II/7 atmosfera – brak źródeł zanieczyszczeń powoduje bardzo dobry stan atmosfery,

II/8 obszary zagrożone – położenie gminy jest pod tym względem dobre.

Podobnie jak w poprzednim obszarze dokonano sortowania cech i zaprezentowano je w postaci wykresu.

Wykres 12 Bilans strategiczny w obszarze stanu środowiska

Źródło: Analiza Remedis SA

Wykres ilustruje, iż Gmina Dobre Miasto ma doskonały potencjał w zakresie wykorzystania warunków przyrodniczych i korzystnego położenia.

3.1.3. BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Zestawienie cech bilansu zgodnie z przyjętą metodyką zawiera tabela 38.

Tabela 38 BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO

LP	ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	WAGA	OCENA	WARTOŚĆ
infrastruktura				
III/1	mieszkalnictwo	5%	2	0,10
III/2	sieć komunikacyjna	5%	1	0,05
III/3	komunikacja publiczna	15%	1	0,15
III/4	sieć wodociągowa	11%	3	0,33
III/5	sieć kanalizacyjna i gospodarka odpadami	9%	1	0,09
III/6	sieć energetyczna	7%	3	0,21
ekonomia				
III/7	usługi i przetwórstwo	11%	2	0,22
III/8	turystyka i rekreacja	11%	2	0,22
III/9	handel, transport i magazynowanie	11%	2	0,22
III/10	budownictwo	5%	2	0,10
III/11	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10%	2	0,20

Źródło: Analiza Remedis SA

Omówienie opisanych cech:

III/1 mieszkalnictwo – poziom mieszkalnictwa jest zadowalający,

III/2 sieć komunikacyjna – w Gminie Dobre Miasto stan sieci oceniono jako niewystarczający, naprawy wymagają w szczególności nawierzchnie dróg,

III/3 komunikacja publiczna – połączenia pomiędzy miejscowościami są dobre, problemy pojawiają się w przypadku mniejszych miejscowości,

III/4 sieć wodociągowa – gmina jest prawie w pełni zwodociągowana,

III/5 sieć kanalizacyjna i gospodarka odpadami – sieć kanalizacyjna gminy wymaga dalszej rozbudowy (szczególnie na terenach wiejskich),

III/6 sieć energetyczna – w gminach wiejskich energetyka nie jest kluczowym wyzwaniem,

III/7 usługi i przetwórstwo – poziom rozwoju jest średni,

III/8 turystyka – poziom rozwoju jest średni,

III/9 handel, transport i magazynowanie - cecha w sposób zagregowany, rozwój handlu detalicznego należy ocenić jako zadowalający, natomiast magazynowanie i transport traktowane jako zaplecze dla rozwoju gospodarczego jest słabo rozwinięte,

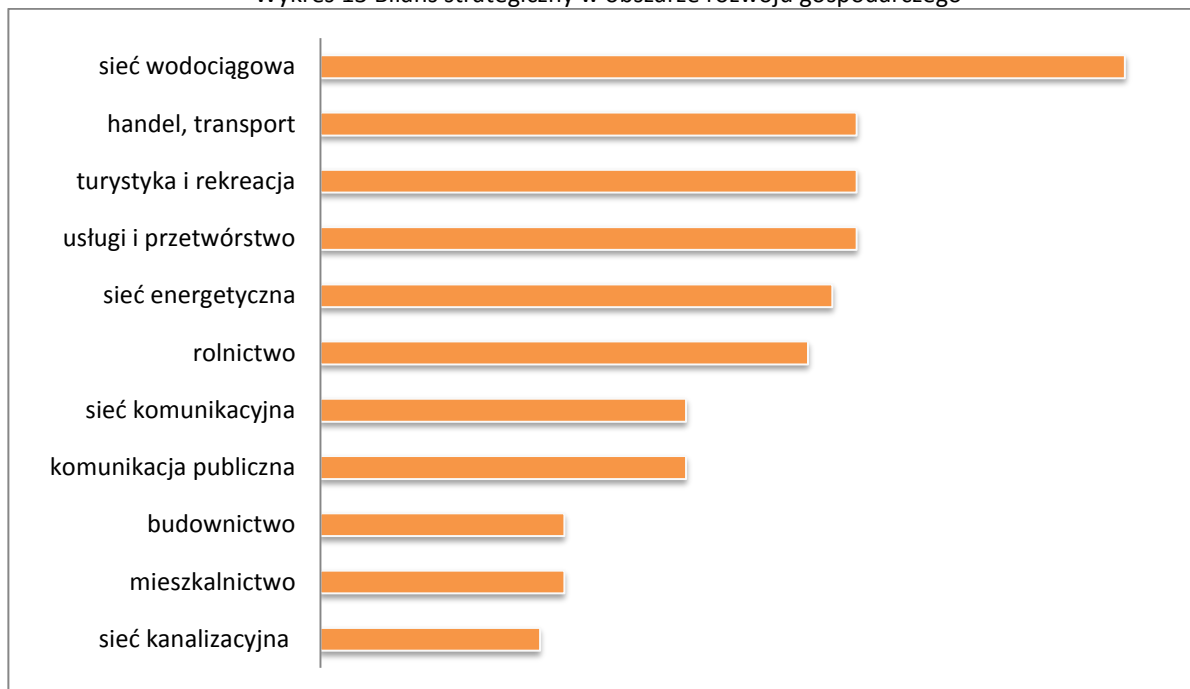
III/10 budownictwo – poziom rozwoju budownictwa jest zadowalający,

III/11 rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – poziom rozwoju rolnictwa jest średni.

Prezentacja cech i ich wartości na wykresie 13 pokazuje, że atutem Gminy jest prawie pełne jej zwodociągowanie oraz rozwój usług związanych z turystyką i rekreacją, przetwórstwem oraz

handlem i transportem. Podstawą do dalszego rozwoju jest jednak dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej i modernizacja sieci komunikacyjnej.

Wykres 13 Bilans strategiczny w obszarze rozwoju gospodarczego

Źródło: Analiza Remedis SA

3.2. ANALIZA POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO GMINY DOBRE MIASTO

Dokonując bilansu strategicznego oceniono stan aktualny Gminy Dobre Miasto. W celu określenia możliwości rozwojowych dokonano analizy potencjału rozwojowego dla poszczególnych cech w sposób następujący:

Do każdej cechy dołączono kolumnę z opisaną „możliwością zmiany” danej cechy w skali: 0 – brak możliwości zmiany, 1 – niewielka możliwość zmiany, 2 – duża możliwość zmiany. Niektóre cechy, dla których nie ma możliwości zmiany (wartość 0) pominięto w analizie.

Ponadto wprowadzono drugą zmienną, którą jest możliwość finansowania rozwoju spoza budżetu Gminy. W przypadku tej zmiennej wartość 1 – oznacza niewielkie możliwości, 2 – pewne możliwości i 3 – duże możliwości zewnętrznego finansowania niekomercyjnego. Brane były pod uwagę takie formy pozyskania środków jak: środki z Unii Europejskiej, partnerstwo publiczno – prywatne i możliwość pozyskania inwestorów. Wskaźnik potencjału rozwojowego poszczególnych gmin określa wzór:

$$W_{pr} = W_c \times M_z \times M_f$$

gdzie:

W_{pr} – wskaźnik potencjału rozwojowego,

W_c – waga cechy (z bilansu strategicznego),

M_z – możliwości zmian,

M_f – możliwości finansowania.

3.2.1. POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Tabelaryczne zestawienie prezentuje tabela 39:

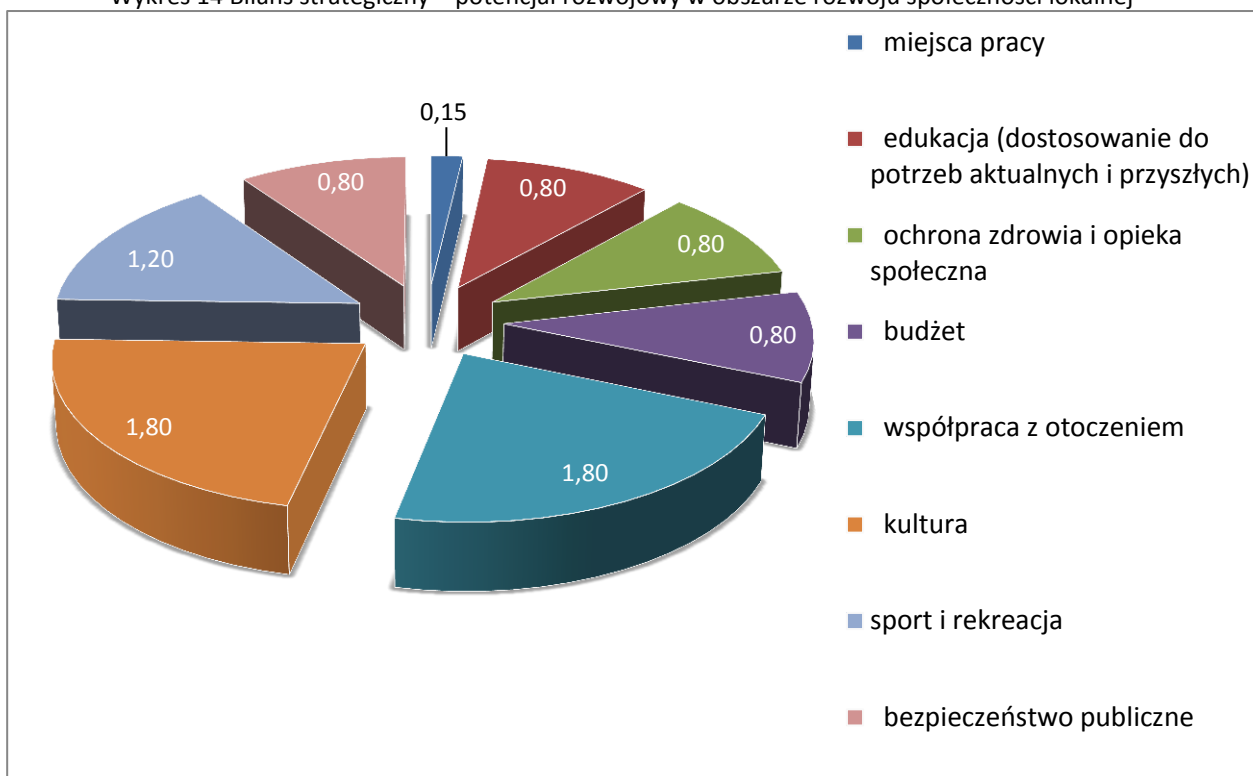
Tabela 39 BILANS STRATEGICZNY – POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

LP	ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	WAGA	W_{pr}
I/1	ludność	10%	0,00
I/2	bezrobocie (miejsca pracy)	15%	0,15
I/3	edukacja (dostosowanie do potrzeb aktualnych i przyszłych)	10%	0,80
I/4	ochrona zdrowia i opieka społeczna	10%	0,80
I/5	budżet	10%	0,80
I/6	współpraca z otoczeniem	10%	1,80
I/7	kultura	15%	1,80
I/8	sport i rekreacja	10%	1,20
I/9	bezpieczeństwo publiczne	10%	0,80

Źródło: Analiza Remedis SA

Omówienie poszczególnych cech znajduje się pod tabelą 36. Aby pokazać największe możliwości zaprezentowano potencjał w postaci wykresu 14. Wykres prezentuje wyraźnie, że największy potencjał rozwojowy Gminy Dobre Miasto zawarty jest w możliwości oparcia się o współpracę z otoczeniem i kulturę, a także wykorzystanie dobrej bazy sportowej.

Wykres 14 Bilans strategiczny – potencjał rozwojowy w obszarze rozwoju społeczności lokalnej

Źródło: Analiza Remedis SA

3.2.2. POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE STANU ŚRODOWISKA

Ze względu na niewielką zależność od aktywnych działań w tym obszarze oceniono tylko kilka cech. Analizę przedstawiono w tabeli 40.

Tabela 40 BILANS STRATEGICZNY – POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE STANU ŚRODOWISKA

LP	ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	WAGA	W _{pr}
II/1	położenie gminy	20%	0,00
II/2	las/tereny zielone	20%	1,20
II/3	kruszywa/kopaliny	9%	0,72
II/4	zasoby wodne	15%	1,35
II/5	zagospodarowanie przestrzenne	9%	0,72
II/6	gleby (bonitacja)	9%	0,72
II/7	atmosfera	9%	1,08
II/8	brak obszarów zagrożonych	9%	1,08

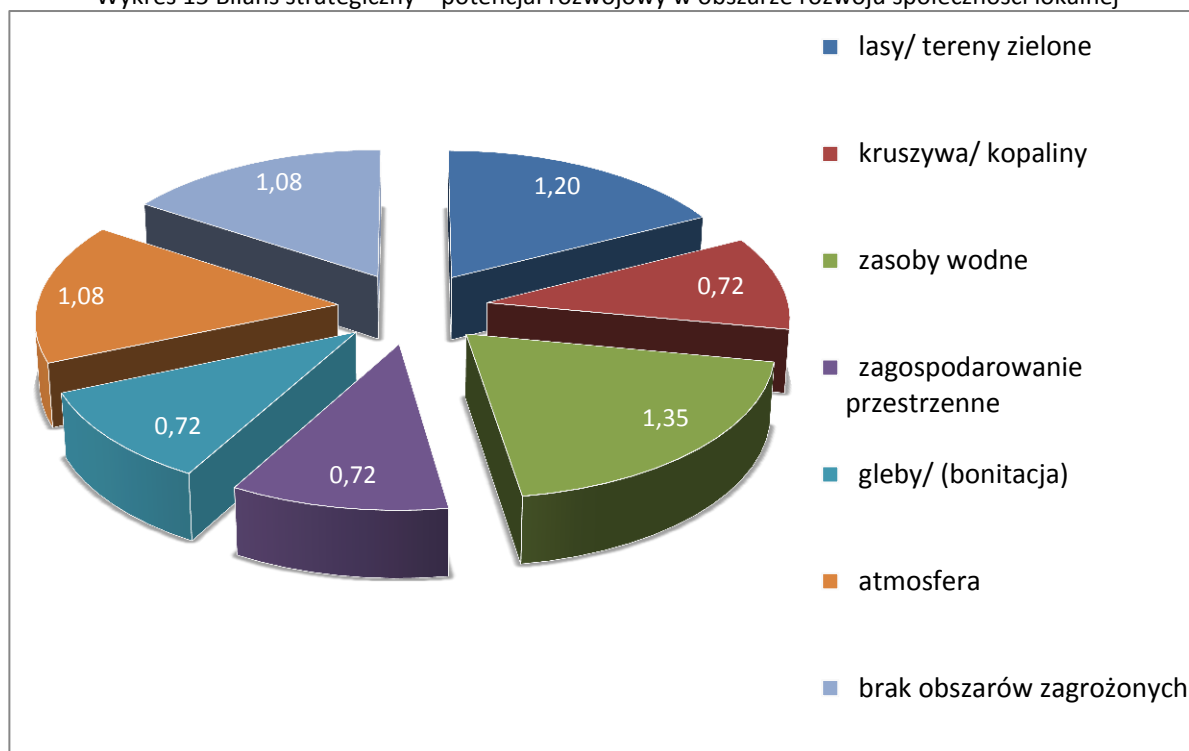
Źródło: Analiza Remedis SA

Omówienie cech znajduje się pod tabelą 37.

Podobnie zaprezentowano potencjał obszaru na wykresie 15.

Wykres 15 Bilans strategiczny – potencjał rozwojowy w obszarze rozwoju społeczności lokalnej

Źródło: Analiza Remedis SA

Największy potencjał rozwojowy Gminy Dobre Miasto w obszarze środowiskowym tkwi w możliwościach odpowiedniego zagospodarowania lasów i terenów zielonych oraz wykorzystanie potencjału rzeki Łyny i jeziora Limajno. Czyste powietrze, wspaniałe widoki i nieskażone środowisko to kolejne atuty w tym obszarze.

3.2.3. POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Rozwój gospodarczy jest najważniejszy dla wzrostu dobrobytu mieszkańców. Zarówno bezpośredni skutek (spadek bezrobocia) jak i pośredni (wzrost wpływów z podatków) powoduje, że rozwój tego obszaru ma zwielokrotniony wpływ na rozwój Gminy. Prezentacje potencjału rozwojowego zawarto w tabeli 41.

Tabela 41 BILANS STRATEGICZNY – POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO

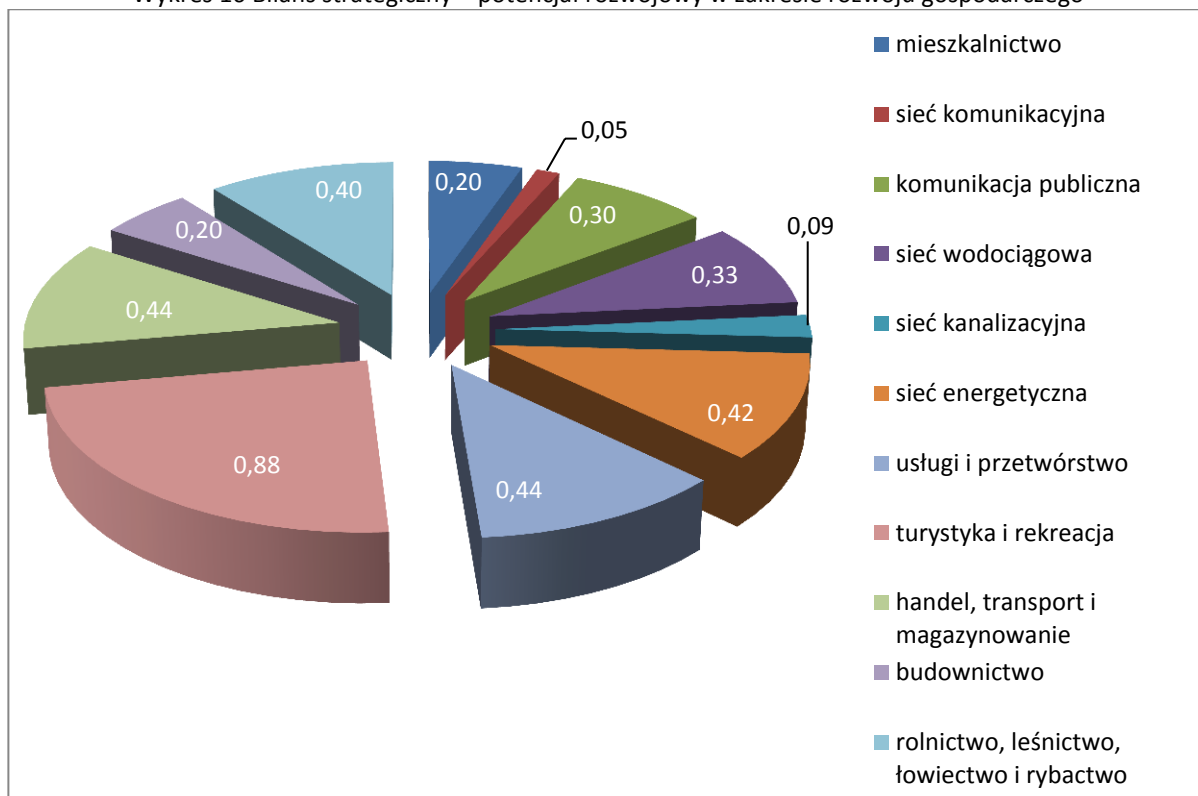
LP	ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	WAGA	W _{pr}
infrastruktura			
III/1	mieszkalnictwo	5%	0,20
III/2	sieć komunikacyjna	5%	0,05
III/3	komunikacja publiczna	15%	0,30
III/4	sieć wodociągowa	11%	0,33
III/5	sieć kanalizacyjna i gospodarka odpadami	9%	0,09
III/6	sieć energetyczna	7%	0,42
ekonomia			
III/7	usługi i przetwórstwo	11%	0,44

III/8	turystyka i rekreacja	11%	0,88
III/9	handel, transport i magazynowanie	11%	0,44
III/10	budownictwo	5%	0,20
III/11	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	10%	0,40

Źródło: Analiza Remedis SA

Omówienie cech znajduje się pod tabelą 38. Graficzna prezentacja potencjału rozwojowego zaprezentowana została na wykresie 16.

Wykres 16 Bilans strategiczny – potencjał rozwojowy w zakresie rozwoju gospodarczego

Źródło: Analiza Remedis SA

Wykres pokazuje, że największy potencjał rozwojowy Gminy Dobre Miasto to rozwój turystyki poprzez wykorzystanie sprzyjających warunków (m. in. agroturystyki) i oraz rozwój usług związanych z przetwórstwem, handlem, transportem i magazynowaniem.

**4. WYBÓR STRATEGII GMINY
DOBRE MIASTO**

Projekt 9.06.2016 r.

4.1. ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY DOBRE MIASTO

Zrównoważony rozwój ma służyć mieszkańcom. Oznacza to, że władze gminy nie mogą dążyć do realizacji dowolnych celów cząstkowych, ale jedynie takich, które są zgodne z celami strategicznymi.

Zrównoważenie rozwoju oznacza (zgodnie z Agendą 21), iż dokonując alokacji środków budżetowych, w tym inwestycyjnych i dokonując wyboru kierunków rozwoju powinno dążyć się do równoważenia celów: społecznych, ekologicznych i rozwoju przestrzennego.

W warunkach samorządu granice między tymi obszarami są bardzo często nieostre. Należy więc wyodrębnić działania pod kątem głównych kierunków strategicznych, tj.: niwelowania słabych stron (aspekt społeczny) oraz służących długookresowemu rozwojowi (np. inwestycje wnoszące nową jakość w życie społeczno-gospodarcze, służące budowaniu silnej gospodarczo jednostki samorządowej – wzmocniającej akcent gospodarczy).

Zasady budowania pozycji konkurencyjnej i rozwoju społecznego gminy:

1. **Zasada selektywnego tworzenia korzyści zewnętrznych** w powiązaniu z polityką koncentracji na wybranych dziedzinach rozwoju to taki dobór inwestycji, które dają efekt mnożnikowy: nie tylko dochodowy, ale także zatrudnienia i demograficzny,
2. **Zasada budowy przewagi konkurencyjnej dla nowych sektorów** – przewidywanie kierunków rozwoju gospodarki; wykorzystanie nowoczesnych sektorów gospodarki.
3. **Zasada równoważenia rozwoju** – niwelowania słabych i wzmocnienia silnych stron gminy – w praktyce oznaczająca konieczność równoważenia interesów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych,
4. **Zasada ochrony wartości przyrody i kultury jako środowiska życia mieszkańców,**
5. **Zasada uspołeczniania procesów podejmowania decyzji** – poprzez prowadzenie szerokich konsultacji ze społecznością lokalną dotyczących obecnego i przyszłego funkcjonowania gminy,
6. **Zasada przejrzystości i jawności, przy powszechnym dostępie do informacji,**
7. **Zasada koncentracji środków,**
8. **Zasada subsydiarności** – oddawania zadań do wykonania podmiotom gwarantującym ich wykonanie w sposób rzetelny i ekonomiczny,

9. **Zasada przystępności** – prowadzenia własnej polityki informacyjnej zrozumiałej dla społeczności lokalnej.

Przy pracach nad niniejszą strategią wzięto pod uwagę specyfikę gminy, jaką jest Dobre Miasto. Niemniej wymienione wyżej zasady zostały wykorzystane przy budowie niniejszej Strategii, aby działania ukierunkowane na dalszy rozwój społeczny i budowanie mocnej pozycji konkurencyjnej gminy w regionie były spójne i przynosiły trwałe efekty.

4.2. ANALIZA SWOT/TOWS GMINY DOBRE MIASTO

4.2.1. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Prace nad strategią realizowane były metodą partycypacyjno-ekspercką. Na wszystkich etapach prac stosowano maksymalizację efektu partycypacji poprzez wielokrotne konsultacje. Podczas prac na Strategią wyróżnić można cztery podstawowe etapy konsultacji:

1. Konsultacje z zespołem roboczym podczas prac nad przygotowaniem dokumentu (skład Zespołu jest podany w załączniku nr 5),
2. Konsultacje społeczne polegające na poddaniu projektu dokumentu ocenie publicznej,
3. Procedowanie projektu dokumentu przed Radą Miejską.

Podczas warsztatów i konsultacji uzyskano bardzo wiele wartościowych informacji i wniosków. Układały się w pewien wyraźny obraz potrzeb mieszkańców i zostały wykorzystane w przygotowanych w niniejszej Strategii Celach Strategicznych, Programach i Działaniach, tworzących razem Plan Zadań Inwestycyjnych. Należy zauważyć, że Strategia ze swej istoty jest dokumentem o dużej skali ogólności, dlatego prezentuje złożone wnioski bez bardzo szczegółowego umiejscowienia. Ponadto należy zaznaczyć, że część wniosków wybiegała poza ustawowy zakres odpowiedzialności samorządu gminnego. Natomiast są cenną informacją dla władz Miasta pozwalającą prowadzić działania wspierające potrzeby mieszkańców. Co interesujące, wydaje się, że dla gminy Dobre Miasto bardzo duże znaczenia mają działania dotyczące partnerstwa lokalnego, integracji społeczeństwa itp. Te działania, nie zawsze wymagają wielkich środków. Na skutki trzeba poczekać, jednak tylko w ten sposób można pobudzić tkwiący w lokalnej społeczności potencjał. Dopiero potencjał społeczny może wykorzystać istniejące możliwości o charakterze materialnym.

Dużym wyzwaniem są też potrzeby dotyczące obszarów objętych jurysdykcją innych podmiotów samorządowych (drogi i inwestycje w pasie drogowym dróg ponadgminnych). Tu też możliwości działania Miasta są ograniczone, a partycypacja w kosztach oznacza wydatek bez podniesienia majątku Gminy Dobre Miasto.

Pominięto wnioski dotyczące innych, aktualnych programów realizowanych w Dobrym Mieście.

Oryginały wniosków złożonych w ramach konsultacji społecznych są dostępne w Urzędzie Gminy.

4.2.2. ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO NA PODSTAWIE PRZEPROWADZONYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Analiza SWOT (jakościowa) została sporządzona na podstawie informacji uzyskanych od uczestników konsultacji społecznych. Respondenci wypełnili protokoły (załączniki nr 7 i 8 – szablony) wyrażające ich opinie dotyczące sytuacji w gminie Dobre Miasto. W tabeli 42 zamieszczono zestawienie silnych i słabych stron oraz możliwości i zagrożeń.

Tabela 42 ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO (JAKOŚCIOWA)

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne, • Zabytki, • Walory przyrodnicze, • Unikatowe produkty (np. śliwki w czekoladzie), • Aktywne społeczeństwo, • Krajobraz, • Historia i kultura regionu, • Bliskość Olsztyna, • Bliskość Obwodu Kaliningradzkiego, • Rozwinięty przemysł, • Baza sportowo-rekreacyjna, • Prężnie działające organizacje pozarządowe, • Kultura, • Estetyka miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba infrastruktura drogowa, • Niski poziom skanalizowania terenów wiejskich, • Bezrobocie, • Brak obwodnicy miasta, • Mały budżet na infrastrukturę społeczną, • Brak budowania integracyjnego planu działań instytucji i NGO, • Brak ścieżek rowerowych łączący poszczególne miejscowości.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Agroturystyka, • Rozwój infrastruktury rekreacyjnej, • Obwodnica Dobrego Miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezrobocie, • Migracja młodych osób, • Starzenie się społeczeństwa, • Bliskość Olsztyna,

<p>tworząca (dzięki węzłom) tereny inwestycyjne służące rozwojowi Miasta,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój linii kolejowej, (modernizacja), • Rozwój terenów przemysłowych, • Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców na potrzeby lokalnego biznesu, • Położenie gminy na szlaku łączącym z obwodem kaliningradzkim, • Rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej, • Działania z partnerami z zewnątrz (Polska i zagranica), • Nowe trasy konne, • Wykorzystanie potencjału turystycznego rzeki Łyny i jezior, odwrócenie się miasta do rzeki: spływy kajakowe, bulwary nadrzeczne itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak obwodnicy, • Zanieczyszczenie powietrza, • Degradacja zabudowy w centrum miasta, • Brak identyfikacji mieszkańców z celami rozwoju gminy, • Upadający etos społeczeństwa obywatelskiego, • Brak środków finansowych.
---	--

Źródło: opracowanie Remedia S.A. na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

Jakościowa analiza SWOT pokazuje, że gmina Dobre Miasto powinna nadal rozwijać swoje znaczenie jako ośrodek skupiający przemysł i logistykę, wykorzystując w tym celu zarówno wieloletnie tradycje jak i korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne. Gmina powinna dalej rozwijać ten potencjał redukując swoje słabości podnosząc poziom usług, np. jakość sieci komunikacyjnej itp. Walory gminy podnoszą nie wykorzystane w pełni możliwości turystyczne, zarówno w oparciu o kapitał historyczny jak i interesujące otoczenie – bardzo duża ilość lasów, piękne widoki. Ważnym zadaniem dla gminy jest zredukowanie ograniczeń wynikających ze stanu budżetu. Gmina posiada także duży potencjał gospodarczy, turystyczny i rekreacyjny w postaci rzeki Łyny i walorów przyrodniczych. Odpowiednio wykorzystane pozwolą na podniesienie jakości życia społeczności lokalnej oraz zainteresują potencjalnych inwestorów i turystów. W tym celu należy szukać wszelkich metod pozwalających wzmocnić możliwości miasta finansowaniem zewnętrznym. Oczywiście w pierwszym rzędzie należy skupić się na środkach bezzwrotnych takich jak np. fundusze unijne czy tzw. norweskie, jednak nie wolno zaniechać rozpoznania możliwości znalezienia na realizację zadań publicznych środków innego typu, w tym prywatnych. Należy rozpoznać możliwości współpracy z ościennymi gminami tzn. Dywity, Jeziorany, Lidzbark Warmiński.

4.2.3. ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO

Analiza SWOT pokazuje, że Gmina Dobre Miasto rozwija się i powinna rozwijać się dalej w oparciu o swoje korzystne położenie. Należy pamiętać o tym, że gmina Dobre Miasto graniczy z terenami o dużej aktywności gospodarczej (np. Olsztyn) i powinna wykorzystywać potencjał położenia. Kolejnym plusem położenia gminy jest jej niewielka odległość od obwodu kaliningradzkiego, co może być korzystne pod względem turystycznym i handlowym. Dobra sieć komunikacyjna może pomóc w poszukiwaniach zarówno turystów, inwestorów jak i osób zainteresowanych osadnictwem w czystej i pięknej okolicy. W świetle starzenia się społeczeństwa ten kierunek może być interesującą możliwością rozwoju. Niemniej realizacja tego celu wymaga konsekwentnego wzmacniania dotychczasowych działań, takich jak poprawa stanu infrastruktury (wodociągi, kanalizacja, jakość dróg), dbałość o infrastrukturę turystyczną. Należy wykorzystać możliwości tkwiące w rzece Łynie, zarówno odwracając Miasto frontem do niej, jak i np. tworząc trasy spływów kajakowych. Propagowanie ekologicznych form rolnictwa doskonale wpisuje się obraz Gminy zachęcającej do osiedlenia się w niej. Nie bez znaczenia jest tu fakt, że rozwinięta sieć dróg jest nie tylko warunkiem właściwego funkcjonowania pod względem gospodarczym, lecz również podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego. Dlatego tak istotna nie tylko z punktu widzenia miasta, ale i regionu jest budowa obwodnicy Dobrego Miasta. Odpowiedni przebieg obwodnicy, przez obszary niezalesione ale jednocześnie łączące wszystkie drogi wojewódzkie nr 530, 593 oraz 507, które mogłyby się stać niezwykle atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi, pozwoliłyby na rozwój gospodarczy regionu. W pobliżu obwodnicy, zwłaszcza w okolicy węzłów komunikacyjnych, będą mogły być zlokalizowane liczne zakłady pracy co przyniesie ewidentne korzyści, zarówno dla budżetu państwa, jak i gminy (podatki). Znaczna część nakładów poniesionych na budowę mogłaby być wówczas zwrócona w postaci zwiększonych dochodów do budżetu, bądź też zaoszczędzona w postaci wydatków na przeciwdziałanie bezrobociu. W konsekwencji budowa obwodnicy Dobrego Miasta pozwoliłaby na odciążenie centrum miasta z nadmiernego ruchu, zwiększenie bezpieczeństwa dla mieszkańców i innych użytkowników dróg oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy i regionu. Ponadto, aby wzmocnić możliwości finansowe realizacji przedsięwzięć należy szukać możliwości wsparcia dla budżetu poprzez środki zewnętrzne. Oczywiście wśród zewnętrznych najważniejszą opcją jest maksymalne wykorzystanie środków bezzwrotnych, głównie z UE (warto zwrócić uwagę także na tzw. Fundusze Norweskie, oraz środki krajowe, zwłaszcza

w obszarze infrastruktury technicznej). Trzeba też poszukiwać możliwości realizacji wybranych zadań w inny sposób, np. w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Dotyczy to zwłaszcza inwestycji związanych z przygotowaniem terenów inwestycyjnych.

Warto przy tym podkreślić, że poprawa stanu infrastruktury zarówno technicznej jak i społecznej będzie silnym czynnikiem wzrostu, zarówno wewnętrznego jak i opartego o imigrację.

Ze względu na charakter gminy a zwłaszcza jej gospodarki powinno się wyodrębnić obszary dające największy efekt rozwojowy. Taka analiza pociąga za sobą poważne wyzwania w obszarze metodycznym, zwłaszcza przy analityce o charakterze ilościowym. W pierwszym kroku tej analizy w oparciu o wcześniej dokonany bilans strategiczny zestawiono ilościową analizę SWOT Gminy Dobre Miasto.

Tabela 43 ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Kultura, • Położenie gminy, • Lasy i tereny zielone, • Sieć wodociągowa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo wysokie bezrobocie, • Sieć komunikacyjna, • sieć kanalizacyjna
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z otoczeniem, • Kultura, • Lasy i tereny zielone, • Zasoby wodne, • Usługi i przetwórstwo, • Turystyka, • Handel, transport i magazynowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • Ludność (migracje, starzenie się społeczeństwa), • Bezrobocie, • Sieć komunikacyjna, • Sieć kanalizacyjna.

Źródło: opracowanie Remedia S.A. na podstawie materiałów Gminy.

Dla celów analizy przedstawionej powyżej zastosowaną zintegrowaną metodykę analizy SWOT-TOWS opracowaną w Remedis S.A. Opiera się o zmodyfikowany, klasyczny podział na obszary wewnątrz i na zewnątrz analizowanego podmiotu na obszar statyczny – silne i słabe strony – i dynamiczny – możliwości i zagrożenia. W analizie do oceny wartościowej wykorzystano zarówno informacje od uczestników procesu prac nad strategią jak i ocenę ekspercką. Tabela zamieszczona powyżej obejmuje SWOT w ujęciu jakościowym. Dodatkowo w oparciu o istniejące dokumenty strategiczne wyższego rzędu (głównie Strategię Rozwoju Kraju 2020) przyjęto, że nie nastąpią żadne gwałtowne zmiany makroekonomiczne, istotne

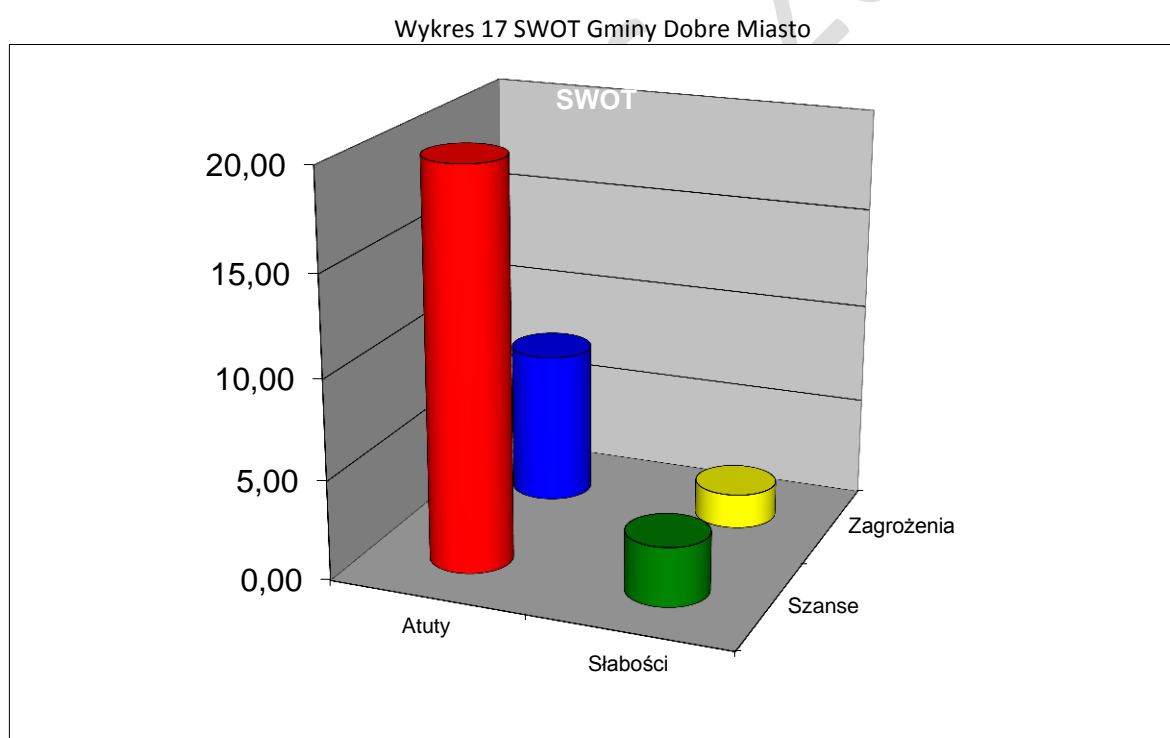
zmiany polityki rolnej bądź podatkowej, które miałyby fundamentalny wpływ na sytuację gminy.

Analizy SWOT/TOWS – służą do badania relacji pomiędzy atutami i słabościami gminy, a szansami i zagrożeniami mogącymi pojawić się w otoczeniu głównie w celu dokonania wyboru najwłaściwszego wariantu strategii. Analiza SWOT służy ocenie sił i słabości gminy w kontekście możliwości i zagrożeń – jest więc spojrzeniem „od sytuacji dzisiejszej w przyszłą”, natomiast TOWS jest analizą możliwości i zagrożeń przyszłości w kontekście silnych i słabych stron gminy. Analiza SWOT/TOWS, po uprzednim zdefiniowaniu listy czynników oraz ich ocenie opiera się na następujących zasadach:

- Badaniu podlegają relacje pomiędzy silnymi i słabymi stronami a możliwościami i zagrożeniami, przy czym:
  - W analizie SWOT istnienie interakcji stwierdza się odpowiadając na następujące pytania:
    - czy zdefiniowane silne strony pozwolą wykorzystać możliwości, które mogą się zdarzyć?
    - czy zidentyfikowane słabości nie pozwolą na wykorzystanie pojawiających się możliwości?
    - czy zidentyfikowane silne strony pozwolą na przezwycięzenie możliwych zagrożeń?
    - czy zidentyfikowane słabe strony wzmocnią siłę oddziaływania potencjalnych zagrożeń?
  - W analizie TOWS występowanie relacji określa się odpowiadając na pytania:
    - czy zagrożenia osłabiają zidentyfikowane silne strony?
    - czy możliwości spotęgują posiadane silne strony?
    - czy zagrożenia spotęgują występujące słabości?
    - czy potencjalne możliwości pozwolą przezwyciężyć istniejące słabe strony?
- Dla każdego z wyspecyfikowanych powyżej pytań buduje się odpowiednią tablicę, za pomocą której bada się relacje pomiędzy parami czynników, przypisując istniejącemu silnemu powiązaniu cyfrą „2”, słabej „1”, nieistniejącej „0”;

- Otrzymane sumy powiązań (poziome i pionowe) podlegają przemnożeniu przez wartość odpowiedniego czynnika, określonego w bilansie strategicznym, tworząc poziome i pionowe wartości interakcji a ich suma łączną wartość interakcji.
- Zestawienie wartości interakcji dla poszczególnych par czynników stanowi wskazówkę do wyboru najkorzystniejszego wariantu strategii. Różne warianty strategii różnią się metodyką ich wdrażania, dostosowaną do ich charakteru, określoną dwoma podstawowymi czynnikami:
  - Wielkością potrzebnych środków na realizację strategii (i/lub poziomem ryzyka finansowego budżetu),
  - Intensywnością zmian (zakres programów, harmonogram przedsięwzięć itp.).

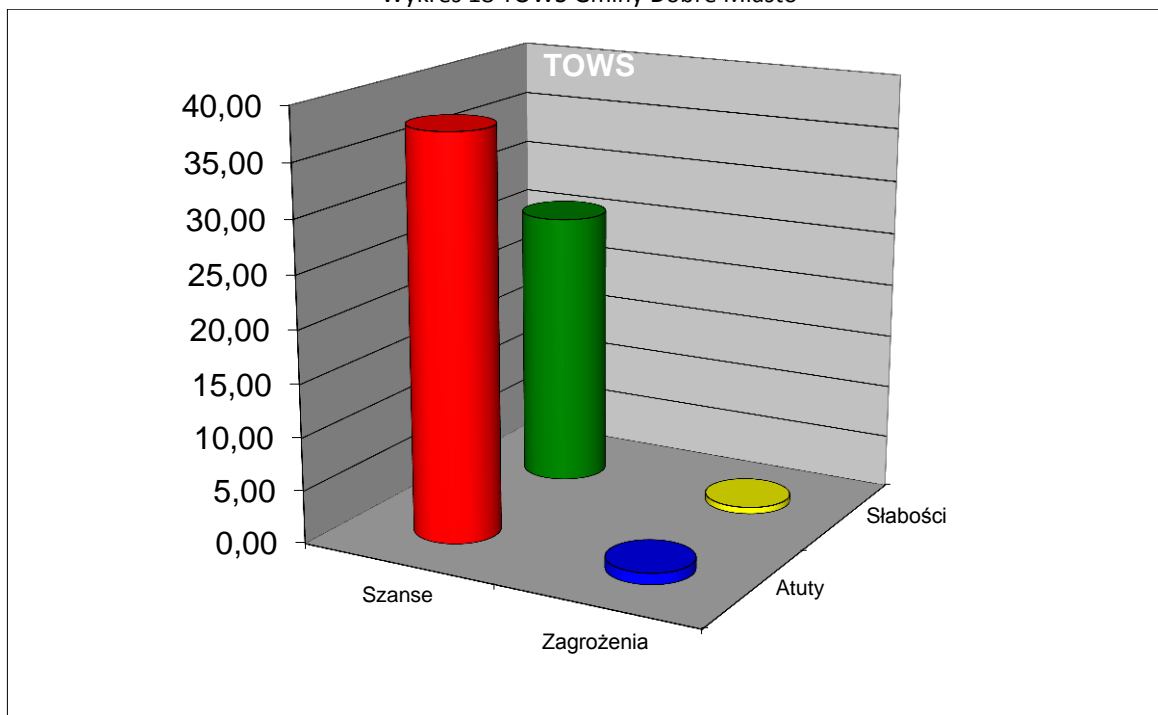
Na wykresie 17 przedstawiono zintegrowaną analizę SWOT w ujęciu ilościowym dla Gminy Dobre Miasto (pełne macierze zawarte są w rozdziale załączniki na końcu dokumentu).

Źródło: Analiza Remedis S.A.

Zgodnie z przyjętą metodyką dokonano analizy TOWS, przedstawionej na wykresie 18 (pełne macierze zawarte są w rozdziale Załączniki na końcu dokumentu).

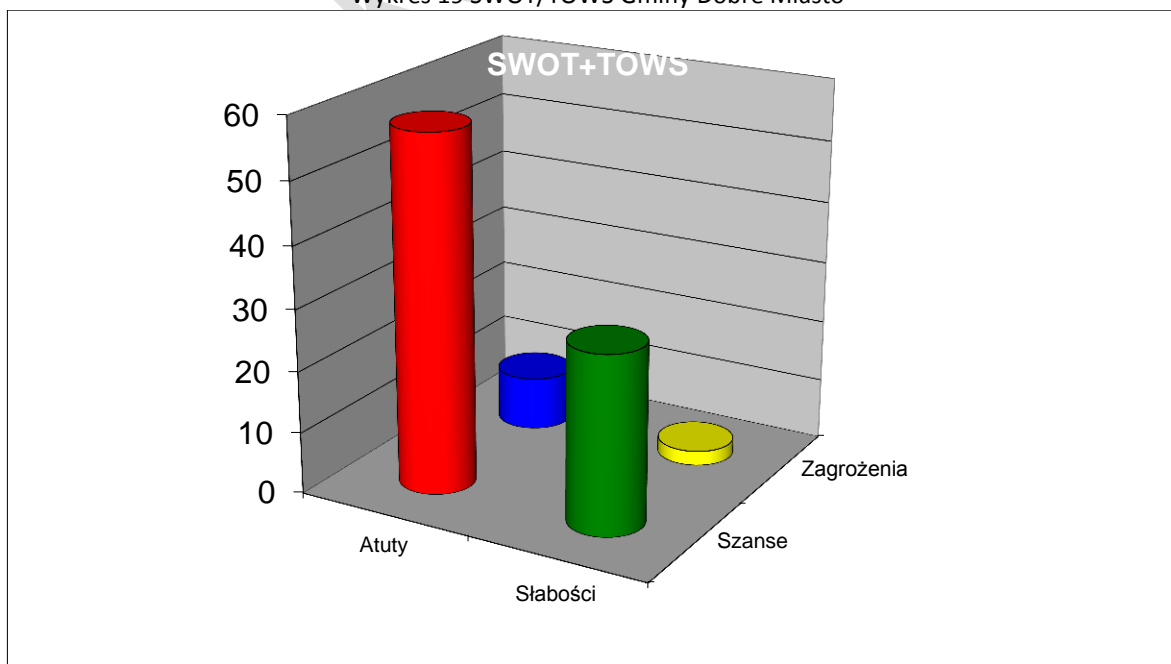
Wykres 18 TOWS Gminy Dobre Miasto

Źródło: Analiza Remedii S.A.

Zgodnie z przyjętą metodyką i dla zredukowania efektu nieproporcjonalności wag przy prowadzeniu analizy SWOT opracowano także zestawieniową analizę SWOT + TOWS. Jej wynik prezentuje wykres 19.

Wykres 19 SWOT/TOWS Gminy Dobre Miasto

Źródło: Analiza Remedii S.A.

To sugeruje wybór strategii agresywnej, zwanej też „maksymaks”. Należy wykorzystywać pojawiające się szanse przy pomocy posiadanych silnych stron.

Sprowadzając powyższe uogólnione omówienie wyników analizy SWOT-TOWS strategia Gminy Dobre Miasto powinna skoncentrować się na wykorzystaniu szans:

- dalszym rozwoju przedsiębiorczości, w szerokim rozumieniu, nie tylko w zakresie powiększania ilościowych dotychczasowych działalności ale także poszukiwania nowych rozwiązań gospodarczych i tworzenia miejsc pracy przyjaznych m. in. osobom zaangażowanym w produkcję, handel i usługi a także rolnikom. Działania te mają tworzyć spójną, przyjazną infrastrukturę sprzyjającą rozwojowi przedsiębiorczości,
- dalszemu rozwojowi turystyki i rekreacji wykorzystując bardzo korzystną sytuację ekologiczną gminy (agroturystyka). Gmina jest zalesiona w prawie 40%, przez jej obszar przepływa rzeka Łyna a także znajduje się tutaj jezioro Limajno. W aktualnej sytuacji można twierdzić, że największe możliwości daje turystyka weekendowa i krótkotermiowa, która wymaga starannie przygotowanej oferty. Warto również wykorzystać bardzo duży potencjał historyczny Dobrego Miasta oraz szeroką ofertę kulturalną i sportową sprzyjającą napływowi turystów,
- pojedyncza gmina jest zbyt mała, aby sprostać wyzwaniom XXI wieku, dlatego ważnym elementem służącym rozwojowi jest współpraca z otoczeniem. Stąd waga współpracy z wieloma organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy oraz sąsiednimi gminami, powiatem i partnerami z zagranicy,
- jednocześnie należy zwrócić uwagę na zagadnienie dobrej komunikacji, zarówno w zakresie dróg jak i komunikacji publicznej winny być przedmiotem troski władz gminnych. Jednym z priorytetów powinno zostać wybudowanie odwodnicy Dobrego Miasta przy starannie przemyślanym jej przebiegu,
- należy uporządkować kanalizację w gminie, w szczególności na terenach wiejskich,
- najciekawszym i prawdopodobnie najtrudniejszym wyzwaniem staje się problem demografii. Niemniej warto pamiętać, że w skali pojedynczej gminy rozwiązaniem może być nie tylko rozwój wewnętrzny. Do gminy dającej dobre warunki życia będą przybywać nowi mieszkańcy z zewnątrz. Taka migracja może pomóc w rozwiązywaniu problemów demograficznych. Dlatego należy przygotować możliwości osadnicze – np. poprzez uzbrojenie terenów i właściwe przygotowanie planów zagospodarowania przestrzennego. Perspektywy demograficzne dla kraju, a także dla gminy Dobre Miasto

wyglądają niekorzystnie w sytuacji starzejącego się społeczeństwa. Należy więc przygotować się na poszerzenie usług senioralnych.

4.3. WIZJA ROZWOJU GMINY DOBRE MIASTO

Określiwszy strategię dla Gminy Dobre Miasto sformułowano wizję i pola rozwoju strategicznego Gminy.

**Gmina Dobre Miasto - wykorzystująca
dobre położenie i potencjał na rzecz
mieszkańców, turystów i inwestorów**

**Wykorzystanie
potencjału
gminy dla
rozwoju**

**Doskonalenie
stanu
infrastruktury
technicznej
i społecznej**

**Społeczeństwo
obywatelskie**

Realizacja wszystkich celów strategicznych powinna odbywać się w oparciu o ekologię, właściwe finanse oraz istniejącą bazę (zaplecze), a efektem powinien być wpływ na powstanie nowych miejsc pracy, spadek bezrobocia i rozwój społeczno-ekonomiczny Gminy.

5. CELE STRATEGICZNE I PROGRAMY OPERACYJNE GMINY DOBRE MIASTO

Projekt 2016-2016 r.

Szczególna rola samorządu terytorialnego została zarysowana przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej w artykule 163, który stanowi, że samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych. Podstawowym celem działania samorządu jest osiągnięcie zrównoważonego rozwoju regionu, który prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Na podstawie analiz określono kierunki rozwoju, a następnie wyłoniono główne programy strategiczne. W skład programów wchodzi zarówno działania inwestycyjne jak i nie będące inwestycjami. W obszarach inwestycyjnych planowanie operacyjne zostanie zaprezentowane w kolejnych dokumentach Gminy o charakterze operacyjnym (przede wszystkim w Wieloletniej Prognozie Finansowej). Poniżej przedstawiono karty programów strategicznych Gminy Dobre Miasto.

5.1. PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GMINY DLA ROZWOJU”

Tabela 44 CEL STRATEGICZNY 1

CEL STRATEGICZNY 1	WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU GMINY DLA ROZWOJU
Program operacyjny 1.1	Stworzenie stref aktywności gospodarczej poprzez kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje
Działanie 1.1.1	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych
Opis Działania	Uzbrojenie wszystkich terenów przeznaczonych pod inwestycje
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki unijne
Miernik oceny	Liczba i powierzchnia uzbrojonych działek
Termin realizacji	2016-2020
Koordinator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.1.2	Wykorzystanie potencjału Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
Opis Działania	Promocja korzyści wśród potencjalnych inwestorów
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne
Miernik oceny	Liczba działań
Termin realizacji	2016-2020
Koordinator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.1.3	Oferowanie pakietu preferencyjnego przedsiębiorcom i inwestorom
Opis Działania	Analiza i wykorzystanie aktualnych, pozostających w kompetencji samorządu możliwości działania (np. zwolnienie z podatku od nieruchomości)
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne
Miernik oceny	Liczba pozyskanych inwestorów, rozpoczętych inwestycji
Termin realizacji	2016-2020

Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.1.4	Promocja terenów inwestycyjnych
Opis Działania	Reklama w mediach, lobbing wśród przedsiębiorców
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne
Miernik oceny	Liczba pozyskanych przedsiębiorców, rozpoczętych inwestycji
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.1.5	Wzmocnienie wizerunku gminy przyjaznej przedsiębiorcom
Opis Działania	Współpraca z ogólnopolskimi organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców i mediami branżowymi, promocja oferty inwestycyjnej
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki powiatowe
Miernik oceny	Liczba akcji promocyjnych, liczba organizacji, z którymi podjęto współpracę, efekty współpracy
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 1.2	Dostosowanie produkcji rolniczej oraz przetwórstwa do funkcjonowania w standardach ekologicznych
Działanie 1.2.1	Wspieranie innowacyjnych technologii
Opis Działania	Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami rolniczymi, prowadzenie szkoleń i popularyzacja rozwoju rolnictwa i usług
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba nowych przedsiębiorstw, miejsc pracy
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.2.2	Tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego
Opis Działania	Wspieranie, partnerstwo oraz współpraca z osobami zainteresowanymi przetwórstwem lokalnym
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba wytworzonych produktów
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.2.3	Budowa dróg dojazdowych do pól
Opis Działania	Budowa dróg dojazdowych do pól sukcesywnie w poszczególnych sołectwach
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Liczba kilometrów nowych dróg
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.2.4	Propagowanie ekologicznych upraw rolnych z możliwością wystawiania płodów rolnych na imprezach okolicznościowych
Opis Działania	Promocja sprzedaży produktów rolnych podczas jarmarków,

	dożynek na terenie gminy, powiatu i poza jego granicami
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba producentów zdrowej żywności, ilość oferowanych produktów
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.2.5	Pomaganie w ukierunkowywaniu produkcji rolnej
Opis Działania	Stworzenie programów pomocowych, organizacja szkoleń zwłaszcza w zakresie dbałości o glebę, wspieranie restrukturyzacji rolnictwa, powiększenie ilości zadrzewień śródpolnych
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba programów, szkoleń
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 1.3	Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości
Działanie 1.3.1	Stworzenie i wdrażanie programów pomocowych dla przedsiębiorców
Opis Działania	Wspieranie tworzenia programów pomocowych, informowanie przedsiębiorców
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba wdrożonych programów
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.3.2	Wspieranie organizacji bezpłatnych szkoleń
Opis Działania	Udostępnienie lokali, informowanie o szkoleniach
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba zorganizowanych szkoleń
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.3.3	Wspieranie lokalnych porozumień przedsiębiorców/rolników
Opis Działania	Rozpoznanie i zaproszenie do współpracy działających organizacji rolniczych i przedsiębiorców
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne
Miernik oceny	Liczba spotkań, efekty współpracy
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.3.4	Wspieranie włączenia społecznego
Opis Działania	Pomoc w otwieraniu działalności gospodarczej osobom zagrożonym wyłączeniem społecznym np. spółdzielnie socjalne, szkolenia podnoszące kwalifikacje mieszkańców na rzecz lokalnych przedsiębiorstw
Potencjalne źródło	Środki unijne, wojewódzkie, środki gminne

finansowania	
Miernik oceny	Spadek liczby osób bezrobotnych i zagrożonych wyłączeniem
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.3.5	Wspieranie proinnowacyjności
Opis Działania	Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia, wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, wojewódzkie, środki gminne
Miernik oceny	Liczba przedsiębiorstw spełniających wymogi WRPO+ w tym zakresie
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 1.4	Rozwój turystyki
Działanie 1.4.1	Wykorzystanie potencjału i rozbudowa szlaków turystycznych
Opis Działania	Wyeksponowanie walorów przyrodniczych, edukacja ekologiczna, przystosowanie szlaków dla różnych odbiorców (szlaki piesze, rowerowe, konne, kajakowe, nordic walking), rozbudowa miejsc wypoczynku przy szlakach (wiaty, stoły)
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Liczba nowych turystów
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.4.2	Zwiększanie potencjału bazy gastronomicznej i noclegowej
Opis Działania	Podnoszenie standardów jakościowych bazy noclegowej, organizacja szkoleń, ułatwienia dla przedsiębiorców
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Liczba nowych miejsc noclegowych
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.4.3	Przygotowanie produktu turystycznego
Opis Działania	Rozważenie współpracy w ramach LGD, powiatu
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Przygotowanie produktu
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.4.4	Promocja i rozwój agroturystyki
Opis Działania	Działania medialne, w tym w mediach elektronicznych, szkolenia, pomoc w przekształcaniu istniejących gospodarstw rolnych w gospodarstwa agroturystyczne
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne

Miernik oceny	Ilość informacji wytworzonych/opublikowanych przez pracowników Urzędu Miejskiego, liczba szkoleń
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.4.5	Promocja walorów Gminy
Opis Działania	Promocja walorów gminy (także w obwodzie kaliningradzkim), aktywne uczestnictwo w stowarzyszeniach, konferencjach itp. rozwój punktu informacji turystycznej, stworzenie systemu informacji wizualnej, wykorzystanie form elektronicznych np. openstreetmap.org.pl/wspolpraca/jednostki-samorzadowe
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Wzrost liczby turystów
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.4.6	Wykorzystanie potencjału Łyny
Opis Działania	Stworzenie Centrum Aktywnego Wypoczynku
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Analiza możliwości, skutków i korzyści stworzenia zalewu na Łynie
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.4.7	Zagospodarowanie jeziora Limajno
Opis Działania	Wykorzystanie potencjału rekreacyjnego jeziora
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Zmiany w zagospodarowaniu jeziora
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 1.4.8	Propagowanie turystyki weekendowej i kilkudniowej
Opis Działania	Wykorzystanie metod e-promocja tj.: <ul style="list-style-type: none"> • Openstreetmap Polska (http://openstreetmap.org.pl/), • Geocaching (http://www.geocaching.pl/).
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Liczba działań promocyjnych
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Źródło: Analiza Remedis SA, Urząd Miejski w Dobrym Mieście

5.2. PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „DOSKONALENIE STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ”

Tabela 45 CEL STRATEGICZNY 2

CEL STRATEGICZNY 2	DOSKONALENIE STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ
Program operacyjny 2.1	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej
Działanie 2.1.1	Budowa i modernizacja dróg gminnych
Opis Działania	Budowa dróg pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, naprawa i modernizacja istniejących odcinków drogowych, położenie nakładek bitumicznych na przygotowane do tego odcinki dróg
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Liczba kilometrów wybudowanych dróg
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.1.2	Budowa i modernizacja chodników i parkingów
Opis Działania	Budowa i modernizacja chodników na osiedlach i przy drogach, budowa i modernizacja parkingów w okolicach atrakcji turystycznych
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy i powiatu
Miernik oceny	Liczba kilometrów nowych i zmodernizowanych chodników
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.1.3	Modernizacja starych i budowa nowych energooszczędnych obwodów oświetleniowych
Opis Działania	Objęcie pracami związanymi z objęciem oświetleniem ulicznym odcinków dróg gdzie występują zabudowania, miejsc niebezpiecznych (przejścia dla pieszych)
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Ilość kilometrów oświetlonych dróg
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.1.4	Podnoszenie bezpieczeństwa dróg
Opis Działania	W zależności od potrzeb miejscowych dbałość o właściwe oznakowanie (tablice kierunkowe), wprowadzanie progów i szylan spowalniających, budowa chodników
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy i powiatu
Miernik oceny	Liczba rozwiązanych problemów
Termin realizacji	2016-2020

Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.1.5	Poprawa stanu komunikacji publicznej
Opis Działania	Analiza możliwości wsparcia rozwoju istniejącej komunikacji publicznej w sposób tworzący spójny i efektywny dla mieszkańców system komunikacji publicznej, rozpatrzenie nietypowych środków transportu
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, prywatne, krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Rozwój sieci komunikacji
Termin realizacji	2016-2017
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.1.6	Lobbing w sprawie obwodnicy Dobrego Miasta
Opis Działania	Analiza skutków przebiegu obwodnicy dla rozwoju gminy
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne (lobbing)
Miernik oceny	Realizacja obwodnicy w korzystnym przebiegu,
Termin realizacji	2016-2017
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 2.2	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych, deszczowych i wodociągowych
Działanie 2.2.1	Budowa i modernizacja systemu kanalizacyjnego gminy
Opis Działania	Rozbudowa i modernizacja kanalizacji i oczyszczalni ścieków zwłaszcza na terenach wiejskich
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.2.2	Budowa przydomowych i zbiorczych oczyszczalni ścieków we wszystkich miejscowościach gminy nieposiadających kanalizacji
Opis Działania	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, środki gminne, środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
Miernik oceny	Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.2.3	Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej
Opis Działania	Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej, organizacja środków finansowych
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Zmodernizowane i wybudowane odcinki sieci
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.2.4	Odbudowa i budowa retencji
Opis Działania	Renaturyzacja cieków wodnych i odbudowa i budowa zbiorników retencyjnych na terenie Gminy Dobry Miasto
Potencjalne źródło	Środki unijne, środki gminne, środki Wojewódzkiego Funduszu

finansowania	Ochrony Środowiska
Miernik oceny	Liczba zrealizowanych projektów
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 2.3	Rozbudowa gminnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej
Działanie 2.3.1	Budowa nowych i modernizacja istniejących ścieżek rowerowych
Opis Działania	Zaprojektowanie ścieżek i ich budowa oraz modernizacja istniejących
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, krajowe, środki unijne
Miernik oceny	Ilość kilometrów wybudowanych ścieżek
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.3.2	Modernizacja istniejących świetlic wiejskich
Opis Działania	Przygotowanie planów, modernizacja
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, krajowe, unijne
Miernik oceny	Liczba zmodernizowanych placówek, stopień ich wykorzystania
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.3.3	Budowa i utrzymanie obiektów sportowych i rekreacyjnych w miejscowościach sołeckich
Opis Działania	Budowa i utrzymanie obiektów sportowych i rekreacyjnych w miejscowościach sołeckich
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, krajowe, unijne
Miernik oceny	Wybudowane obiekty
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 2.4	Modernizacja bazy oświatowej
Działanie 2.4.1	Modernizacja istniejących świetlic przyszkolnych
Opis Działania	Przygotowanie planów, modernizacja
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, krajowe, unijne
Miernik oceny	Liczba zmodernizowanych placówek, liczba dzieci z nich korzystających
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.4.2	Budowa sal komputerowych z dostępem do Internetu
Opis Działania	Stworzenie planów, pozyskanie środków finansowych, budowa, wyposażenie sal w komputery z dostępem do Internetu
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, krajowe, unijne
Miernik oceny	Liczba sal komputerowych, liczba dzieci z nich korzystających
Termin realizacji	2016-2020

Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.4.3	Poprawa stanu bazy szkolnej, przedszkolnej i żłobków
Opis Działania	Budowa, rozbudowa, remonty budynków, sal gimnastycznych
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, krajowe, unijne
Miernik oceny	Wielkość nakładów
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 2.5	Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej
Działanie 2.5.1	Rozwój fotowoltaiki, energii wiatrowej i pochodzącej z biomasy
Opis Działania	Rozpoznanie lokalnych możliwości, rozpoznanie możliwości finansowania, wspieranie działań edukacyjnych
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, wojewódzkie, gminne, prywatne
Miernik oceny	Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych i liczba zrealizowanych projektów
Termin realizacji	2016-2025
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.5.2	Wspieranie inteligentnego zarządzania energią
Opis Działania	Modernizacja obiektów publicznych w celu zastosowania nowoczesnych rozwiązań
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, wojewódzkie, gminne, prywatne
Miernik oceny	Liczba zrealizowanych projektów
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.5.3	Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
Opis Działania	Przygotowanie wymaganych dokumentów do przeprowadzenia termomodernizacji
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, środki krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Liczba budynków objętych termomodernizacją, osiągnięte oszczędności energii
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 2.6	Upowszechnienie dostępu do Internetu szerokopasmowego
Działanie 2.6.1	Zapewnienie dostępu do sieci szerokopasmowej na terenie Gminy
Opis Działania	Stworzenie projektu, znalezienie środków na budowę lokalnej sieci w oparciu o istniejące węzły
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, krajowe, wojewódzkie, gminne, prywatne
Miernik oceny	Liczba osób korzystających z szerokopasmowego Internetu
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Działanie 2.6.2	Stworzenie Publicznych Punktów Dostępu do Internetu
Opis Działania	Udostępnienie Internetu np. w świetlicach wiejskich
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, krajowe, powiatowe, unijne
Miernik oceny	Liczba miejsc, w których można korzystać z Internetu
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 2.6	Tereny zielone
Działanie 2.7.1	Kształtowanie krajobrazu kulturowego
Opis Działania	Odtworzenie alei przydrożnych na terenie całej gminy
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Zrealizowane zadania
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.7.2	Stworzenie systemu zieleni w mieście
Opis Działania	Stworzenie sieci komunikacyjnej, łączącej tereny zielone, wkomponowane w istniejący układ urbanistyczny
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Stworzona sieć
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.7.3	Rewitalizacja przestrzenna i przyrodnicza istniejących terenów zieleni urządzonej
Opis Działania	Wykonanie w ramach odnowienia nasadzeń: drzew, krzewów i bylin, poprawiając jakość przestrzeni jednocześnie wzbogacając bioróżnorodność
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Liczba nasadzeń drzew, krzewów i bylin
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.7.4	Tworzenie nowych terenów zielonych na niezagospodarowanych terenach miejskich i wiejskich
Opis Działania	Tworzenie skwerów, zieleńców, ogrodów tematycznych tj. botanicznych, pokazowych i edukacyjnych
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Liczba zagospodarowanych terenów
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 2.7.5	Stworzenie programu dotyczącego zasad kształtowania krajobrazu wiejskiego
Opis Działania	Stworzenie programu dotyczącego zasad kształtowania krajobrazu wiejskiego tj. otwartego krajobrazu, zieleni towarzyszącej: drogom, zabudowie, obiektom użyteczności

	publicznej. Opracowanie wzorników do zastosowania przez mieszkańców. Przeprowadzenie szkoleń dla mieszkańców
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, środki unijne, krajowe, prywatne
Miernik oceny	Stworzony program, liczba szkoleń
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Źródło: Analiza Remedis SA, Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Projekt 9.06.2016 r.

5.3. PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE”

Tabela 46 CEL STRATEGICZNY 3

CEL STRATEGICZNY 3	SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE
Program operacyjny 3.1	Zaspokojenie potrzeb rekreacyjnych i wypoczynkowych dzieci i młodzieży
Działanie 3.1.1	Organizowanie różnych form letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży
Opis Działania	Przekazywanie środków, pomoc w organizacji imprez, konkursów
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, środki gminne, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba uczestników
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.1.2	Współpraca z klubami sportowymi, zrzeszającymi osoby uprawiające różne dyscypliny sportu
Opis Działania	Ciągła współpraca jednostek podległych Urzędowi Miejskiemu z klubami działającymi i mogącymi działać na terenie Gminy
Potencjalne źródło finansowania	Środki krajowe, środki unijne, budżet gminy, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba wydarzeń sportowych
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 3.2	Zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy
Działanie 3.2.1	Aktywne instytucje kultury
Opis Działania	Stworzenie mechanizmów umożliwiających realne włączenie polityki i działań kulturalnych w proces planowania rozwoju miasta oraz pogłębienie współpracy sektorowej
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne
Miernik oceny	Stopień realizacji programu
Termin realizacji	2018-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście, Centrum Kulturalno-Biblioteczne
Działanie 3.2.2	Intensyfikacja udziału mieszkańców w kulturze jako uczestników i twórców wydarzeń kulturalnych
Opis Działania	Opracowanie i realizacja programów uczestnictwa w kulturze, edukacji kulturalnej, informacji i promocji, oraz przeprowadzenie badań uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym miasta
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne
Miernik oceny	Realizacja programu
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście, Centrum Kulturalno-Biblioteczne

Działanie 3.2.3	Kultywowanie i promocja tradycji
Opis Działania	Kontynuacja wszelkich działań przypominających i utrwalających tradycje lokalne. Formy to np.: organizacja konkursów artystycznych o charakterze lokalnym, wspieranie tworzenia wystaw, zespołów kultywujących lokalną twórczość, zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez organizację warsztatów artystycznych i rękodzielniczych
Potencjalne źródło finansowania	Środki krajowe, środki unijne, budżet gminy, środki partnerów
Miernik oceny	Liczba wydarzeń
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście, Centrum Kulturalno-Biblioteczne
Działanie 3.2.3	Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
Opis Działania	Wspieranie rozwoju istniejących i wspomaganie w powstawaniu nowych organizacji pozarządowych
Potencjalne źródło finansowania	Środki krajowe, środki unijne, budżet gminy, środki partnerów
Miernik oceny	Poniesione nakłady
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 3.3	Dbłość o wysoki poziom bezpieczeństwa społecznego
Działanie 3.3.1	Zapewnienie nowoczesnego sprzętu poprawiającego bezpieczeństwo mieszkańców Gminy
Opis Działania	Zakup specjalistycznego sprzętu
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, środki krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Wartość dostarczonego sprzętu ratowniczo-pożarniczego, organizacja pracy jednostek optymalizująca wykorzystanie nakładów
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.3.2	Modernizacja bazy lokalowej jednostek ratowniczo-pożarniczych
Opis Działania	Przebudowy strażnic i świetlic, remonty strażnic itp.
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, środki krajowe, budżet gminy
Miernik oceny	Liczba zrealizowanych inwestycji
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 3.4	Aktywne i zdrowe starzenie się
Działanie 3.4.1	Kształtowanie i promocja aktywnych postaw na rzecz zdrowego i aktywnego stylu życia
Opis Działania	Zajęcia rekreacyjne, kulturalne, spotkania integracyjne
Potencjalne źródło	Środki krajowe, środki unijne, budżet Gminy, środki prywatne

finansowania	
Miernik oceny	Liczba aktywnych uczestników
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.4.2	Stworzenie punktu dziennej opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych
Opis Działania	Prowadzenie zajęć rehabilitacyjnych, zapewnienie ludziom aktywnego spędzania czasu, prowadzenie terapii zajęciowych, uruchomienie idei wolontariatu wśród mieszkańców, zapewnienie konsultacji i porad
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, środki unijne i krajowe
Miernik oceny	Liczba osób korzystających z pomocy, liczba wolontariuszy, stworzenie punktu dziennej opieki
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.4.2	Profilaktyka zdrowotna
Opis Działania	Profilaktyka zmierzająca do zmniejszenia ilości chorób reumatycznych, alergicznych, onkologicznych, psychiatrycznych, wad postawy, wymowy itd.
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, środki krajowe, środki gminne, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 3.5	Uczenie się przez całe życie (LLL)
Działanie 3.5.1	Stworzenie programów doszkalających w zakresie obsługi nowoczesnych urządzeń, Internetu, walka z wykluczeniem społecznym
Opis działania	Zakup programów, przeszkolenie osób
Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, krajowe, powiatowe, unijne
Miernik oceny	Liczba osób korzystających ze szkoleń
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.5.2	Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego
Opis działania	Upowszechnienie dostępu mieszkańców do usług elektronicznych
Potencjalne źródło finansowania	Środki krajowe, środki unijne, budżet Gminy, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba osób korzystających z komunikacji elektronicznej szkoleń
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.5.3	Wspieranie rozwoju e-społeczeństwa
Opis działania	Wspieranie wprowadzania rozwiązań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia, stworzenie informatora o ofercie kulturalnej, rekreacyjno-sportowej itp.

Potencjalne źródło finansowania	Środki gminne, krajowe, powiatowe, unijne
Miernik oceny	Liczba prowadzonych projektów
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.5.4	Promocja postaw ekologicznych
Opis działania	Szkolenia, warsztaty, inicjatywy społeczne, działania medialne
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, środki krajowe, budżet gminy, środki prywatne
Miernik oceny	Liczba podjętych kampanii informacyjnych, ilość zajęć
Termin realizacji	2016-2020
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Program operacyjny 3.6	Aktywizacja mieszkańców
Działanie 3.6.1	Szkolenia dla mieszkańców
Opis działania	Przeprowadzanie szkoleń dla mieszkańców w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, unijne, powiatowe
Miernik oceny	Liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba przeszkolonych mieszkańców
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.6.3	Ciągłe doskonalenie się urzędników gminnych w zakresie aktywizacji mieszkańców
Opis działania	Wizyty studyjne w gminach sąsiednich, partnerskich w celu zapoznania się z dobrymi praktykami w zakresie aktywizacji gospodarczej mieszkańców, szkolenia pracowników Urzędu Miasta
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne
Miernik oceny	Liczba szkoleń, liczba przeszkolonych pracowników, liczba wizyt
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście
Działanie 3.6.3	Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy
Opis działania	organizacja kształcenia w zakresie zdobywania umiejętności rzemieślniczych, stymulacja inwestycji lokalnych kreujących nowe miejsca pracy, współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne, powiatowe, gminne, prywatne
Miernik oceny	Liczba bezrobotnych, liczba osób, które pracę znalazły, liczba osób przeszkolonych
Termin realizacji	W sposób ciągły
Koordynator	Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Źródło: Analiza Remedis SA, Urząd Miejski w Dobrym Mieście

Warto dodać, że wymienione powyżej zadania nie są wartościowane ze względu na skutki dla jak największej części mieszkańców. Takie hierarchizowanie należy zrealizować każdorazowo

decydując o przyznaniu środków na realizację w ramach kolejnego budżetu i kolejnego WPF-u. Niemniej w praktyce należy się spodziewać, że podstawowym czynnikiem priorytetyzującym zadania będzie możliwość pozyskania dofinansowania bezzwrotnego. To bowiem pozwoli na swoiste lewarowanie możliwości budżetowych i maksymalizacji wartościowej zrealizowanych na rzecz mieszkańców działań.

Projekt 9.06.2016 r.

6. STRATEGIA GMINY DOBRE MIASTO A INNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

Projekt 2016.2016 r.

W niniejszym rozdziale dokonano prezentacji Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto w latach 2016-2020 na tle innych dokumentów strategicznych – przede wszystkim Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030, Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. Analiza wykazuje zbieżność strategii Gminy z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla dotyczącymi Gminy.

6.1. STRATEGIA EUROPA 2020

Strategia „Europa 2020” jest dziesięcioletnią strategią Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, zapoczątkowaną w 2010 r. Ma ona na celu nie tylko rozwiązanie problemów wynikających z kryzysu, z którego obecnie kraje UE stopniowo wychodzą. Strategia ta ma również pomóc nam skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi.

Ustalono pięć nadrzędnych celów, które UE ma osiągnąć do 2020 roku. Obejmują one **zatrudnienie, badania i rozwój, klimat i energię, edukację, integrację społeczną i walkę z ubóstwem**. Strategia zawiera również siedem tzw. inicjatyw przewodnich, w oparciu o które Unia Europejska i władze państw członkowskich będą nawzajem uzupełniać swoje działania w kluczowych dla strategii obszarach, takich jak: **innowacje, gospodarka cyfrowa, zatrudnienie, młodzież, polityka przemysłowa, ubóstwo i oszczędne gospodarowanie zasobami**.

Wdrażanie celów Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto przyczynia się do realizacji Strategii „Europa 2020”.

6.2. STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK) to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań. Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK

wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju:

- Konkurencyjna gospodarka,
- Spójność społeczna i terytorialna,
- Sprawne i efektywne państwo.

Działania wskazane w SRK będą konkretyzowane poprzez cele i programy Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto na lata 2016-2020.

6.3. DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU „POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” – jest to dokument rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym. Określa on główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 roku. Celem Strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie i próba uniknięcia tzw. „straconej dekady” – wolniejszego rozwoju gospodarczego niż w poprzednich latach, który powodowałby negatywny wpływ na jakość życia ludzi. Strategia zakłada więc zbudowanie przewag konkurencyjnych do 2030 roku, tak, aby po wykorzystaniu obecnych sił rozwojowych Polska posiadała nowe potencjały wzrostu w obszarach, które dotychczas nie były eksploatowane, np. w obszarze edukacji.

Głównym celem dokumentu **Polska 2030** jest poprawa jakości życia Polaków mierzona wskaźnikami jakościowymi, a także wartością oraz tempem wzrostu polskiego PKB. Projekt kładzie nacisk na jednoczesny rozwój w trzech strategicznych obszarach: **konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.**

Cele Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto, programy z tym związane, a także przedstawione kierunki działań wpisują się w cele przedstawione w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności”

6.4. RAPORT POLSKA 2030. WYZWANIA ROZWOJOWE

Raport Polska 2030 przedstawia wyzwania jakie powinniśmy podjąć w perspektywie roku 2030 tj.:

- Wzrost i konkurencyjność,
- Sytuacja demograficzna,
- Wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- Odpowiedni potencjał infrastruktury,
- Bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne,
- Gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
- Solidarność i spójność regionalna,
- Poprawa spójności społecznej,
- Sprawne państwo,
- Wzrost kapitału społecznego Polski.

Realizacja celów strategicznych określonych w Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto przyczyni się do urzeczywistniania tych wyzwań w skali pojedynczej gminy.

6.5. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

W KPZK 2030 rozwój kraju traktowany jest w sposób kompleksowy. Oznacza to, że zadaniem zagospodarowania przestrzennego jest godzenie interesów różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, państwa). Powinno być spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeby rozwoju miast, ochrony terenów zielonych.

KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych dla:

- Poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi,
- Tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami,
- Rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe),

- Poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,
- Wzmacniania odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodziami),
- Systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść).

Koncepcje zawarte w Strategii Gminy Dobre Miasto zawierają założenia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

6.6. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Główny cel strategiczny polityki regionalnej określony w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 to:

- Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Realizacja tego celu jest możliwa dzięki koncentracji środków w obszarach i działaniach, które największym stopniu będą przyczyniały się do realizacji celów szczegółowych tj.:

- Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych,
- Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto na lata 2016-2020 będzie realizować założenia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.

6.7. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO NA LATA 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego skupia się na celach :

- warmińsko-mazurskiej gospodarki i kształceniu dla niej kadr,
- zmiany sytuacji na rynku pracy,
- poprawie dostępu do usług publicznych,
- energii i efektywności energetycznej,
- środowiska przyrodniczego,
- wypełniania luk w systemie transportowym,
- rewitalizacji miast i ich ubogich społeczności oraz
- ograniczania ubóstwa w regionie.

Zgodnie z RPO WW-M 2014-2020 cele te będą realizowane poprzez zadania w ramach następujących osi priorytetowych:

- Oś 1: Inteligentna gospodarka,
- Oś 2: Kadry dla gospodarki,
- Oś 3: Cyfrowy region,
- Oś 4: Efektywność energetyczna,
- Oś 5: Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów,
- Oś 6: Kultura i dziedzictwo,
- Oś 7: Infrastruktura transportowa,
- Oś 8: Obszary wymagające rewitalizacji,
- Oś 9: Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych,
- Oś 10: Regionalny rynek pracy,
- Oś 11: Włączenie społeczne,
- Oś 12: Pomoc techniczna.

Programy operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto są zbieżne z priorytetami inwestycyjnymi wszystkich osi priorytetowych RPO WW-M 2014-2020.

6.8. STRATEGIA INNOWACYJNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI GOSPODARKI. DYNAMICZNA POLSKA 2020

Stworzenie wysoce konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i współpracy przedsiębiorstw, administracji i nauki to główny cel Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (SIEG).

Głównym założeniem SIEG jest przygotowanie odpowiednich warunków funkcjonowania polskich przedsiębiorstw oraz sektora nauki i administracji, które pozwolą zwiększyć konkurencyjność i innowacyjność naszej gospodarki. Strategia zakłada realizację następujących celów:

- Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki,
- Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy,
- Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców,
- Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.

Poszczególne działania będą realizowane przez administrację centralną we współpracy z przedsiębiorcami i ich organizacjami, jednostkami naukowymi i samorządowymi, instytucjami otoczenia biznesu oraz organizacjami pozarządowymi. Obok systemowych działań legislacyjnych w różnych obszarach planowane są również zmiany w samym funkcjonowaniu krajowej polityki innowacyjnej, a także bezpośrednie wsparcie w postaci programów finansowanych ze środków publicznych.

Cele i programy Strategii Gminy Dobre Miasto są kompatybilne z celami SIEG.

6.9. KRAJOWY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020

Działania podejmowane w ramach Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto na lata 2016-2020 zgodne są z celami Krajowych Programów Operacyjnych.

6.9.1 PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Celem programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku, a także sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Program będzie w sposób

szczególny promował miasta przeznaczając im środki finansowe w obszarze transportu oraz podniesienia efektywności energetycznej.

6.9.2 PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ

Głównym celem PO IR będzie pobudzenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki w Polsce za pomocą zwiększenia nakładów prywatnych na rozwój i badania. Nakłady te będą skoncentrowane na budowie nowych sektorów biznesu i wzmocnieniu już istniejących, a także na rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw. Preferowane będą projekty badawcze, które cechuje wysoki potencjał w zakresie nauki i biznesu. W stopniu adekwatnym do zakresu oddziaływania niektóre programy Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto na lata 2016-2020 zgodne są z celem PO IR.

6.9.3 PROGRAM OPERACYJNY POLSKA CYFROWA

Celem programu jest wzmocnienie cyfrowych fundamentów dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju. Zgodnie z Umową Partnerstwa, jako fundamenty te przyjęto: szeroki dostęp do szybkiego Internetu, efektywne i przyjazne użytkownikom e-usługi publiczne oraz stale rosnący poziom kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Technologie cyfrowe są absolutnym katalizatorem innowacyjności, zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym. Na poziomie dotyczącym gminy Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto na lata 2016-2020 planuje działania zbieżne z założeniami PO PC.

6.9.4 PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA, EDUKACJA I ROZWÓJ

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja i Rozwój swym działaniem będzie obejmował:

- Wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform,
- Wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- Poszukiwanie nowych, niestosowanych dotąd na szerszą skalę innowacyjnych metod rozwiązywania problemów społecznych takich jak: bezrobocie, wykluczenie społeczne czy brak kwalifikacji i wykształcenia. Wypracowywanie tych metod będzie odbywać się w drodze tworzenia i testowania nowych rozwiązań a także poprzez przenoszenie rozwiązań stosowanych w innych krajach (współpraca ponadnarodowa),

- Realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej czyli np. staży i praktyk zagranicznych w ramach programów Erasmus czy Leonardo da Vinci,
- Realizację działań ukierunkowanych na bezrobotne osoby młode w wieku od 15 do 24 roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych i gwarancji dla młodzieży.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój nie jest skierowany bezpośrednio do gmin, niemniej wiele działań planowanych w Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto na lata 2016-2020 jest zgodnych z tym programem.

6.9.5 PROGRAM OPERACYJNY POMOC TECHNICZNA

Głównym zadaniem programu jest zapewnić sprawny system wdrażania funduszy polityki spójności na lata 2014-2020. W ramach programu realizowane będą działania, które zapewniają kompleksowe przygotowanie instytucji do wdrażania projektów, a także spójny system informacji i promocji.

6.10. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO ROKU 2025

Spójność dokumentów strategicznych gminy wymaga połączenia celów Strategii z dokumentem nadrzędnym, jakim jest strategia województwa. Spójność ta realizowana jest na poziomie celów strategicznych obu dokumentów, które przekładają się dalej na konkretne zadania inwestycyjne.

Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto poprzez wykonanie zaplanowanych programów rozwojowych, realizować będzie cele strategiczne wyznaczone w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025 o nazwach:

- Wzrost konkurencyjności gospodarki,
- Wzrost aktywności społecznej,
- Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych,
- Nowoczesna infrastruktura rozwoju.

6.11. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO

Strategicznym celem zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego jest zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu.

Programy operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Dobre Miasto są zbieżne z celami szczegółowymi Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Projekt 9.06.2016r.

Projekt 9.06.2016 r.

7. WDRAŻANIE STRATEGII

7.1. METODY ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY DOBRE MIASTO NA LATA 2016-2020

Strategia jest dokumentem planowania długookresowego, który stanowi podstawę do precyzowania rozwojowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych. Sądzić należy, że aktualizacja Strategii jeden raz w okresie czteroletniej kadencji władz samorządowych winna zapewnić jej wystarczające dostosowanie do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy.

Zaprezentowane opracowanie zawiera zbiór celów strategicznych Gminy. Określenie „cel” określa zarówno pojedyncze działanie, wiele działań bądź wręcz odwołuje się do spójnego opracowania.

W skali krótko i średniookresowej aktualizacje planów rozwojowych gminy zapewnia przygotowanie i doroczny przegląd budżetów i Wieloletnich Prognoz Finansowych. Monitoring i ewaluacja oprócz dokonania oceny stopnia realizacji działań zapisanych w Strategii polega na wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami wpływającymi na rozwój społeczny i gospodarczy Gminy.

Realizacja zadań odbywać się będzie poprzez uchwalanie i realizację kolejnych budżetów. W pozostałych obszarach cele opisane w Strategii winny stać się podstawą projektów realizowanych przez samorząd.

Władze Gminy wypełniając strategię winny podejmować decyzje określające: rodzaj zadań i ich hierarchię, zakres finansowania, okres i kolejność realizacji zadań. Zarządzanie finansowe polega na wdrażaniu przyjętych przez Radę Miasta kolejnych budżetów i WPF-ów, analizujących aktualne możliwości inwestycyjne. Aktualne dokumenty (budżet i WPF) są dostępne każdorazowo na stronie BIP Gminy Dobre Miasto.

Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych projektów. Poszczególne „cele” opisane w strategii posiadają określone mierniki oceny będące podstawą do budowania szczegółowych zasad oceny postępu prac nad programami. Sposób prezentacji osiągnięć w realizacji strategii to decyzja władz Gminy. Monitorowanie i ocena zarówno Strategii jak i innych programów polegać winno na porównaniu osiągniętego stanu

do założeń opisanych w odpowiednich programach na podstawie analizy sprawozdań rzeczowych i finansowych jednostek organizacyjnych Gminy.

Urząd Miejski w Dobrym Mieście jako instytucja wdrażająca Strategię jest odpowiedzialny za:

- zbieranie i udostępnianie danych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji Strategii,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

W przyjętej hierarchii dokumentów programowych podstawowe informacje pokazujące realizację Strategii zawierają w sobie sprawozdania z wykonania budżetu Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto została opracowana przy założeniu, że jej sporządzenie przyczyni się do planowego zarządzania wymagającego okresowych weryfikacji luki pomiędzy stanem faktycznym i stanem pożądanym w Gminie.

7.2. SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY MIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Do zadań Gminy należy współpraca i wspieranie wybranych przedsięwzięć organizacji pozarządowych działających na jej terenie. Sposób przygotowania i monitorowania strategii i innych dokumentów związanych z rozwojem Gminy gwarantuje włączenie organizacji pozarządowych i sektora prywatnego we współpracę z sektorem publicznym. Dodatkowo należy wspomnieć, że skład Rady Miasta będącej szeroką reprezentacją mieszkańców Gminy sprzyja łączeniu różnych środowisk w aktywności na rzecz Gminy. Bezpośrednio w zgłaszaniu i przy opracowywaniu zadań biorą czynny udział organizacje pozarządowe oraz społeczeństwo zarówno poprzez włączanie się bezpośrednio jak i poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Miasta.

Gmina inicjuje współpracę z instytucjami sektora publicznego i lokalnymi przedsiębiorstwami sektora prywatnego poprzez organizowanie wspólnych spotkań dla przedstawicieli tych jednostek.

7.3. PUBLIC RELATIONS STRATEGII GMINY DOBRE MIASTO

Istotną uwagę władze Gminy przykładają do przekazywania społeczności lokalnej rzeczowej i wyczerpującej informacji na temat realizacji Strategii. Public Relations, którego zadaniem jest upowszechnianie zamierzeń Strategii i dokumentów związanych pośród przyszłych beneficjentów (w tym zwłaszcza mieszkańców), jednostek podległych i innych podmiotów odbywa się poprzez trzy formy komunikacji:

- serwisy internetowe – będące szybkim i ogólnodostępnym źródłem informacji o aktualnych działaniach i stanowią dla opinii publicznej kompleksowe źródło informacji o założeniach i osiągnięciach strategii,
- współpracę z mediami – działania wykorzystujące współpracę z prasą, radiem, telewizją o zasięgu lokalnym będą kluczowym elementem przy realizacji Strategii i dokumentów związanych,
- bezpośrednie działania informacyjno-promocyjne Burmistrza Gminy.

Podstawowym celem działań związanych z Public Relations Strategii jest dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców końcowych działań podejmowanych w ramach Strategii, a więc do mieszkańców Gminy, przedsiębiorców lokalnych, organizacji społecznych. Informowanie społeczności lokalnej o realizacji Strategii Gminy odbywać się będzie w sposób pośredni – medialny, jak i bezpośredni – interaktywny. Pośrednio informacje zamieszczane będą w lokalnej prasie, na stronie internetowej Gminy, w materiałach i broszurach promocyjnych i informacyjnych.

Projekt 9.06.2016 r.

8. ZAŁĄCZNIKI

1. Dokumenty strategiczne Gminy powiązane ze strategią rozwoju

- Lokalny Program Rewitalizacji Dobrego Miasta na lata 2005-2008. Aktualizacja na lata 2007-2015,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Dobre Miasto,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobre Miasto na lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021,
- Wieloletni Program Współpracy Gminy Dobre Miasto z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2015-2018
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Dobre Miasto,
- Lokalny Program Rewitalizacji gminy Dobre Miasto w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow,
- Założenia do planu zaopatrzenia Gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- Program usuwania azbestu z terenu gminy Dobre Miasto na lata 2012-2032.

Aktualne dokumenty strategiczne są dostępne na stronach internetowych Gminy.

2. Macierz analizy SWOT Gminy Dobre Miasto

Cecha bilansowana	OT	WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM	KULTURA	LASY I TERENY ZIELONE	ZASOBY WODNE	USŁUGI I PRZETWÓRSTWO	TURYSTYKA	HANDEL, TRANSPORT, MAGAZYNOWANIE		LUDNOŚĆ	BEZROBOCIE	SIEĆ KOMUNIKACYJNA	SIEĆ KANALIZACYJNA	
SW	wartość	1,80	1,80	1,20	1,35	0,44	0,88	0,44	suma	0,00	0,15	0,05	0,09	suma
KULTURA	0,45	2	0	1	1	1	1	1	3,15	1	1	0	0	0,90
POŁOŻENIE GMINY	0,60	2	2	2	2	2	2	2	8,40	2	1	1	1	3,00
LASY I TERENY ZIELONE	0,60	2	2	0	2	1	2	1	6,00	1	1	1	1	2,40
SIEĆ WODOCIĄGOWA	0,33	1	1	1	1	1	1	1	2,31	1	1	1	1	1,32
									19,86					7,62
MIEJSCA PRACY	0,15	2	2	1	1	2	2	2	1,80	2	0	2	2	0,90
SIEĆ KOMUNIKACYJNA	0,05	2	1	1	1	2	2	2	0,55	2	2	0	2	0,30
SIEĆ KANALIZACYJNA	0,09	1	1	1	1	1	1	1	0,63	2	2	2	0	0,54
									2,98					1,74

3. Macierz analizy TOWS Gminy Dobre Miasto

Cecha bilansowana	SW	KULTURA	POŁOŻENIE GMINY	LASY I TERENY ZIELONE	SIEĆ WODOCIĄGOWA		MIEJSCA PRACY	SIEĆ KOMUNIKACYJNA	SIEĆ KANALIZACYJNA	
OT	wartość	0,45	0,60	0,60	0,33	suma	0,15	0,05	0,09	suma
WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM	1,80	2	0	2	1	9,00	2	1	1	7,20
KULTURA	1,80	0	0	2	0	3,60	1	1	0	3,60
LASY I TERENY ZIELONE	1,20	2	2	0	1	6,00	1	1	1	3,60
ZASOBY WODNE	1,35	2	2	2	1	9,45	1	1	1	4,05
USŁUGI I PRZETWÓRSTWO	0,44	1	1	1	1	1,76	2	1	1	1,76
TURYSTYKA	0,88	2	2	2	1	6,16	2	1	1	3,52
HANDEL, TRANSPORT, MAGAZYNOWANIE	0,44	1	1	1	1	1,76	2	2	1	2,20
						37,73				25,93
LUDNOŚĆ	0,00	2	0	1	1	0,00	2	2	2	0,00
BEZROBOCIE	0,15	2	0	1	1	0,60	0	1	1	0,30
SIEĆ KOMUNIKACYJNA	0,05	2	0	1	1	0,20	2	0	1	0,15
SIEĆ KANALIZACYJNA	0,09	1	0	1	1	0,27	1	1	0	0,18
						1,07				0,63

4. Zaproszenie do konsultacji zostało skierowane do ogółu mieszkańców poprzez:

- zamieszczenie na stronie internetowej Gminy i podmiotów powiązanych,
- zamieszczenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Dobrym Mieście.

Wzór ankiety składanej w ramach konsultacji został

- kolportowany do sołectw,
- wyłożony w UM w Dobrym Mieście.

5. Grupa Robocza ds. Strategii Rozwoju Gminy Dobry Miasto:

- Marta Kurtiak – Kierownik Referatu Rozwoju Lokalnego i Funduszy Europejskich – Koordynator Grupy,
- Wioletta Sokół – pracownik Referatu Rozwoju Lokalnego i Funduszy Europejskich – Sekretarz Grupy,
- Gustaw Pietrulewicz – Kierownik Referatu Inwestycji i Planowania Przestrzennego – Członek,
- Agata Wagner – Mioduszevska – Kierownik Referatu Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej – Członek,
- Aneta Pawtel – Kierownik Referatu Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych – Członek,
- Czesława Rzewuska – pracownik Wieloosobowego Stanowiska ds. Gospodarki Nieruchomościami i Rolnictwa – Członek,
- Andrzej Fabisiak – Dyrektor Centrum Kulturalno-Bibliotecznego w Dobrym Mieście – Członek,
- Krzysztof Nowaczyk – Dyrektor Zespołu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej w Dobrym Mieście – Członek,
- Zbigniew Wójcik – Dyrektor Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dobrym Mieście – Członek.

6. Zespół Remedis SA:

- Krzysztof Nowak – Prezes Zarządu
- Krzysztof Mrowicki – Dyrektor
- Marcin Wyszogrodzki – Dyrektor ds. Sektora Publicznego
- Bartosz Baranowski – Specjalista ds. Sektora Publicznego
- Natalia Lis – Specjalistka ds. Metodyki i Badań

Projekt 9.06.2016 r.

8. Cele, programy, działania – szablon

CEL STRATEGICZNY	
Program operacyjny	
Nazwa działania 1	
Opis Działania	
Potencjalne źródło finansowania	
Miernik oceny	
Termin realizacji	
Koordynator	
Nazwa działania 2	
Opis Działania	
Potencjalne źródło finansowania	
Miernik oceny	
Termin realizacji	
Koordynator	

SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Tabela 1 SIEĆ OSADNICZA W GMINIE DOBRE MIASTO (stan na 31.12.2015 r.).....	18
Tabela 2 POWIERZCHNIA GEODEZYJNA GRUNTÓW W GMINIE DOBRE MIASTO	20
Tabela 3 ZŁOŻA SUROWCÓW NATURALNYCH NA TERENIE GMINY DOBRE MIASTO	21
Tabela 4 POMNIKI PRZYRODY W GMINIE DOBRE MIASTO	28
Tabela 5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE W GMINIE DOBRE MIASTO	42
Tabela 6 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY DOBRE MIASTO W LATACH 2005-2015.....	47
Tabela 7 LICZBA MIESZKAŃCÓW NA TERENACH WIEJSKICH I W MIEŚCIE	47
Tabela 8 LICZBA OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM	50
Tabela 9 GMINA DOBRE MIASTO NA TLE WOJEWÓDZTWA, POWIATU I SĄSIADUJĄCYCH Z NIĄ GMIN.....	52
Tabela 10 CHARAKTERYSTYKA OSÓB BEZROBOTNYCH W GMINIE DOBRE MIASTO (stan na 31.12.2015 r.)	53
Tabela 11 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE, WOJEWÓDZTWIE I KRAJU W LATACH 2013-2016	55
Tabela 12 PLAN WAŻNIEJSZYCH IMPREZ KULTURALNYCH I SPORTOWYCH W GMINIE DOBRE MIASTO	56
Tabela 13 ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY W ROKU 2013	59
Tabela 14 STRUKTURA MIESZKAŃ W GMINIE DOBRE MIASTO W LATACH 2012-2014	59
Tabela 15 DODATKI MIESZKANIOWE PRYZNANE PRZEZ GMINĘ DOBRE MIASTO W LATACH 2012-2014.....	59
Tabela 16 MIESZKALNICTWO W GMINIE DOBRE MIASTO I GMINACH SĄSIADUJĄCYCH W 2014 ROKU.....	60
Tabela 17 POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE DOBRE MIASTO	60
Tabela 18 LICZBA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE DOBRE MIASTO.....	61
Tabela 19 STRUKTURA PRODUKCJI ROLNEJ	61
Tabela 20 POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH.....	61
Tabela 21 ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH I WAPNIOWYCH W ROKU 2010	62
Tabela 22 GOSPODARSTWA ROLNE W GMINIE DOBRE MIASTO I GMINACH SĄSIEDNICH	62
Tabela 23 PODMIOTY GOSPODARCZE W GMINIE W LATACH 2011-2015	63

Tabela 24 PODMIOTY GOSPODARCZE W GMINIE DOBRE MIASTO W POSZCZEGÓLNYCH SEKCJACH POLSKIEJ KLASYFIKACJI DZIAŁALNOŚCI (PKD) W 2015 ROKU	63
Tabela 25 PODMIOTY GOSPODARCZE W GMINIE DOBRE MIASTO I GMINACH SĄSIEDNICH (2015 ROK).....	65
Tabela 26 CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄDOCIĄGOWEJ W GMINIE DOBRE MIASTO.....	68
Tabela 27 SIEĆ KANALIZACYJNA W GMINIE DOBRE MIASTO	69
Tabela 28 ZMIESZANE ODPADY ZEBRANE W CIĄGU ROKU.....	70
Tabela 29 ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W DOBRYM MIEŚCIE	71
Tabela 30 CHARAKTERYSTYKA SIECI GAZOWEJ W GMINIE DOBRE MIASTO.....	71
Tabela 31 LICZBA UCZNIÓW W GMINIE DOBRE MIASTO W LATACH 2008-2015	74
Tabela 32 LICZBA MIEJSC I DZIECI W PRZEDSZKOLACH W GMINIE DOBRE MIASTO	74
Tabela 33 BIBLIOTEKI W GMINIE DOBRE MIASTO.....	77
Tabela 34 WYKAZ GOSPODARSTW DOMOWYCH I OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ	85
Tabela 35 STATYSTYKA PRZESTĘPSTW NA TERENIE POWIATU OLSZTYŃSKIEGO.....	86
Tabela 36 BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	90
Tabela 37 BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU STANU ŚRODOWISKA	91
Tabela 38 BILANS STRATEGICZNY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO	93
Tabela 39 BILANS STRATEGICZNY – POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....	95
Tabela 40 BILANS STRATEGICZNY – POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE STANU ŚRODOWISKA.....	96
Tabela 41 BILANS STRATEGICZNY – POTENCJAŁ ROZWOJOWY W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO	97
Tabela 42 ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO (JAKOŚCIOWA).....	102
Tabela 43 ANALIZA SWOT GMINY DOBRE MIASTO	105
Tabela 44 CEL STRATEGICZNY 1.....	112
Tabela 45 CEL STRATEGICZNY 2.....	117
Tabela 46 CEL STRATEGICZNY 3.....	123

Rysunek 1 Cykl Deminga (źródło: https://pl.wikipedia.org).....	10
Rysunek 2 Gmina Dobre Miasto na mapie powiatu olsztyńskiego (źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Ełku do roku 2016)	17
Rysunek 3 Odległość [km] Dobrego Miasta od niektórych, większych miejscowości.....	18
Rysunek 4 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Jezioro Limajno i okolice” – mapa (źródło: http://archiwumbip.olsztyn.rdos.gov.pl)	27
Rysunek 5 Kościół w Cerkiewniku (źródło: http://dobremiasto.com.pl)	29
Rysunek 6 Kolegiata w Dobrym Mieście (źródło: http://dobremiasto.com.pl)	30
Rysunek 7 Kościół św. Mikołaja (źródło: http://dobremiasto.com.pl).....	31
Rysunek 8 Kaplica św. Jerzego (źródło: https://pl.wikipedia.org).....	31
Rysunek 9 Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Dobrym Mieście (źródło: http://dobremiasto.com.pl)	32
Rysunek 10 Kapliczka przydrożna przy ulicy Wojska Polskiego.....	32
Rysunek 11 Brama cmentarna (źródło: https://pl.wikipedia.org)	33
Rysunek 12 Baszta Bociania (źródło: http://dobremiasto.com.pl)	34
Rysunek 13 Ulica Sowińskiego (źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście)	35
Rysunek 14 Willa przy ulicy Olsztyńskiej (źródło: https://pl.wikipedia.org)	35
Rysunek 15 Kościół w Głotowie (źródło: http://dobremiasto.com.pl)	37
Rysunek 16 Kościół w Jesionowie (źródło: https://pl.wikipedia.org).....	38
Rysunek 17 Kaplica w Międzylesiu (źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście).....	39
Rysunek 18 Kościół w Orzechowie (źródło: Urząd Miejski w Dobrym Mieście).....	40
Rysunek 19 Kościół w Piotraszewie (źródło: http://dobremiasto.com.pl).....	40
Rysunek 20 Pałac w Smolajnach (źródło: http://dobremiasto.com.pl)	41
Rysunek 21 Budynek nadleśnictwa - Wichrowo (źródło: https://pl.wikipedia.org)	42
Rysunek 22 Wnętrze Stodoły Kultury (źródło: http://ckbdobremiasto.pl)	77

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Stosunek liczby kobiet i mężczyzn w gminie	47
Wykres 2 Gęstość zaludnienia w gminie na 1 km ²	48
Wykres 3 Migracje mieszkańców Gminy Dobre Miasto	48
Wykres 4 Urodzenia i zgony w gminie Dobre Miasto w latach 2005-2014.....	49
Wykres 5 Przyrost naturalny w gminie Dobre Miasto w latach 2005-2014.....	50
Wykres 6 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie dobre miasto w latach 2005-2015	51
Wykres 7 Liczba osób w wieku produkcyjnym w gminie dobre miasto w latach 2005-2014	51
Wykres 8 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie dobre miasto w latach 2005-2014	52
Wykres 9 Bezrobotni rejestrowani na obszarze Gminy w latach 2005-31.10.2015	54
Wykres 10 Liczba dzieci w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ogólnokształcących na terenie gminy Dobre Miasto	75
Wykres 11 Bilans strategiczny w obszarze rozwoju społeczności lokalnej	91
Wykres 12 Bilans strategiczny w obszarze stanu środowiska	92
Wykres 13 Bilans strategiczny w obszarze rozwoju gospodarczego	94
Wykres 14 Bilans strategiczny – potencjał rozwojowy w obszarze rozwoju społeczności lokalnej.....	96
Wykres 15 Bilans strategiczny – potencjał rozwojowy w obszarze rozwoju społeczności lokalnej.....	97
Wykres 16 Bilans strategiczny – potencjał rozwojowy w zakresie rozwoju gospodarczego	98
Wykres 17 SWOT Gminy Dobre Miasto.....	107
Wykres 18 TOWS Gminy Dobre Miasto.....	108
Wykres 19 SWOT/TOWS Gminy Dobre Miasto	108